crime scene 25

François Forestier

virtual-project.eu

STRADA ȘOBOLANILOR

Un alt fel de Paris,
un Paris al gunoaielor, al focului, al conflictelor etnice.

François Forestier
STRADA ȘOBOLANILOR
25

Un alt fel de Paris, un Paris al gunoaielor, al focului, al conflictelor etnice.

FRANÇOIS FORESTIER
Rue des rats

FRANÇOIS FORESTIER 2005
CRIME SCENE PUBLISHING 2010 pentru prezenta ediție

CRIME SCENE PUBLISHING – imprint al grupurilor FLACĂRA și TRITONIC

Editor – coordonator: GEORGE ARION

Descrierea CIP o Bibliotecii Naționale a României
FORESTIER, FRANÇOIS
Strada șobolanilor/ François Forestier;
traducerea Eliza Dumitrescu – București: Crime Scene Publishing, 2010
ISBN 978-606-92276-8-8

Coperta: ALEXANDRA BARDAN
Redactor: ALEXANDRA DOLEA, ALEXANDRU ARION
Tehnoredactor: LAURA TIBĂR
Comanda nr. 3 /17.03.2010
Bun de tipar: martie 2010
Tipărit în România

François Forestier

Strada șobolanilor

Traducere
de Eliza Dumitrescu

crime scene

~ 25 ~

François Forestier este jurnalist, dintre numeroasele publicații la care a colaborat amintind: *L'Express, VSD, ELLE, Première, Studio magazine* și *Vogue,* în prezent lucrând pentru *Nouvel Observateur.* A mai publicat în 2008 volumul non-fiction *Marilyn și JFK*.

Știu străzi pe care intri plin de durere și care te fac să mai suferi un pic…

Léon-Paul Fargue

În fond, intriga e una singură: lucrurile nu sunt așa cum par.

Jim Thompson

1.

Primul cadavru avea o înfățișare stranie: chipul părea supt din interior. Obrajii, încremeniți, lăsau să se ghicească prin transparența lor zone de umbră, pungi apoase, pietricele negre. Buzele, de un gri molatec, spânzurau. Limba, care atârna pe lângă colțul gurii, era coaptă. Mortul fixa cu privirea crăpăturile tavanului, traversate de muluri sărăcăcioase. Zgribulit pe pardoseală, omul era vag mumificat, înghețat de durere, cu genunchii strânși la piept. Vedea lucruri pe care eu nu le vedeam. Apartamentul mizerabil mustea de umezeală. Ici colo, pe unde se scorojise tencuiala se vedeau șipcile, în grosimea zidului. Pe geam se zăreau copaci zgribuliți, apoi o stradă dreaptă și în pantă, cu murdării care se scurgeau în rigolă. Plutea un miros fad de sânge, mascat din când în când de duhoarea celui ars. Sétubal, comisarul, era nervos. Își freca obrazul de parcă l-ar fi pălmuit o fantomă. Fără să privească pe cineva anume, spuse:

— Ar trebui să aranjăm asta discret.

Era 25 noiembrie 2003, și data figura în rapoartele preliminare.

Deasupra unui cămin de marmură falsă în care erau îngrămădite chiștoace și bucăți de foiță de aluminiu, atârna strâmb un crucifix. Crucificatul, sub coroana sa de spini, era furios. Și eu. Iisus privea spre cealaltă ușă, unde alte două cadavre erau așezate în fotolii desfundate. Un roșcovan, cu ochii dați peste cap, cu privirea lăptoasă și brațele atârnând părea că implora o existență suportabilă. Ce așteaptă de fapt? Ar fi în stare să aștepte până la sfârșitul vremurilor. Pe genunchi avea o seringă. Aproape de el, o tânără cu părul decolorat rânjea. Bluza îi era ridicată până la axile dezvelindu-i burta albă. Chipul acrit de greutățile vieții, era încadrat de meșe vopsite cu henna. Murise zâmbind cu milă. Pe podeaua putredă, trei seringi se rostogoliseră lângă o cutie de trabucuri. Legistul umbla de colo-colo. Era unul dintre zbirii lui Bonacieux, medicul șef. Sétubal deschise cutia: înăuntru, un

ghemotoc de vată, două lămâi, o brichetă bună de aruncat, două linguriță înnegrite.

Am stat o clipă în fața ferestrei. Lumina de noiembrie alunga umbrele. Cineva ardea niște pneuri care adăugau un miros acru la atmosfera vâscoasă a încăperii.

— E dezgustător, să mori așa.

Era Rector, polițistul de proximitate. El, metisul vaccinat împotriva a tot și a toate, pălea. M-am întors spre el.

— Așa spui de fiecare dată.

— Da, dar de fiecare dată e mai rău.

Apoi a tăcut. Își rodea unghiile. Era modul lui de a se revolta. Înțelegeam ce simțea. Era sătul de această lume de albi. Sétubal, cu mâinile la spate, părea că deja își compune raportul în minte, cu o grijă birocratică.

Morții din fotolii sângeraseră mult. Roșcatul și însoțitoarea sa lăsaseră pe parchet un strat gros, lipicios, deja uscat pe alocuri. Locul mirosea a sărăcie, abandon, jeg. O fotografie înrămată zăcea pe jos. În urma ei, pe perete, un pătrat de tapet decolorat. Pe bucata de carton se ghicea un cuplu, în ziua nunții, în fața unui fotograf de provincie. Era o fericire veche, de care nimeni nu-și mai amintea.

Rector se apropie de fotolii. În spatele lui, jandarmul Frémiet ezita.

Cadavrele nu mai aveau palme, tăiate de la încheietura pumnului, iar membrele atârnau de o parte și de alta sprijinite de brațele fotoliilor.

— Pe deasupra, i-a măcelărit… mai apucă să spună Frémiet, înainte de a întoarce capul ca să vomite.

Morții suferiseră. Li se decupaseră rotulele. Rector se întoarse în prima cameră și se sprijini cu spatele de cămin. Comisarul călcase în sânge: tălpile pantofilor săi Richelieu căpătaseră franjuri de un roșu care bătea spre negru. Celălalt inspector, Galichat, preferase să rămână jos pentru a-și fuma a mia țigară din acea zi.

Am privit primul cadavru. Întins pe jos, încă avea mâinile și rotulele. Comisarul se întoarse spre Rector.

— Mă întreb ce s-o fi întâmplat cu ăsta. Ce crezi, Rector?

— Supradoză, probabil. Avea un anturaj prost, asta-i tot. De altfel, ce importanță are. Nu știu dacă sunteți la

curent, comisare, dar se spune că nu e deloc sigur, cartierul.

— Nu am nevoie de astfel de remarci de la tine, Rector.

Sétubal, enervat, reluă:

— Și, ei bine, chiar are importanță.

În acest mic imobil din Strada Myrha plutea un parfum dulceag de tămâie. Așadar, infernul miroase a tămâie? Nimeni nu-mi spusese nimic despre asta. În față, un măcelar *halal* vindea capete de oaie, ordonate cu grijă, cu fruntea și cu ochii întorși către Barbès. Se auzea un zgomot vag de mașini: autobuze, camioane, mârâitul metroului, o întreagă hulă care venea dinspre bulevard, acolo unde călătorii așteptau să urce, cu serviete sub braț, alături de fete cu aer absent. Un afiș sfâșiat – „Votați pentru primarul Berduis" – zăcea în rigolă.

Frémiet, alb ca ceara, se șterse la gură. Își dăduse jos casca.

Cu ajutorul unei pagini din *Le Parisien,* culeasă de pe jos – „Sarkozy: toleranță zero" – am ridicat un uscător de păr cromat. Comutatorul rămăsese la poziția „heat max". O bucată de piele era lipită de grilajul micuț. I-am atras atenția lui Rector:

— Cei doi de colo au încercat să își resusciteze amicul făcându-i respirație artificială cu asta. Uite, asta e pielea de pe buze.

Rector se apropie, privi buzele mortului. Întrebă:

— Cum așa?

— Îți amintești, când erai puști, cu siguranță dezlipeai timbre de pe plicuri cu uscătorul mamei tale…

— Încetează, Max. Mama nu avea uscător de păr.

— Mă rog, să zicem că ar fi avut unul. La școală, tu…

— Da, da. Sper că nu ai de gând să ne reciți acum *Iliada* și *Odiseea*?

Era prost dispus, prietenul meu inspectorul. Am încercat să fac un rezumat:

— Cei doi de colo, când au văzut că e supradoză, i-au lipit uscătorul de buze, ca să-i ventileze plămânii. Dar, s-ar zice că nu a mers.

— Doar i-au ars gâtul.

— Da. Și nu numai.

Am întors cadavrul deja rigid. Rămase întins pe o parte, dezvelind o mică rană în piept. Un glonț terminase treaba.

Se așternu liniștea. Se mai auzea doar Rector cum își rodea unghiile.

Legistul ne chemă. În canalul de scurgere din baie, descoperiseră rotulele. Erau patru. Palmele dispăruseră.

Oamenii de Sare trecuseră pe acolo.

2

Sunt șobolani în pereți. Sunt acolo, rod, hohotesc, dansează, mănâncă peretele, știu asta. În cartierul meu sunt peste tot: în rigole, noaptea. În pubele, seara. La Étoile d'Orient, hotelul din colțul Străzii Philippe-de-Girard, în spate la Solo Prix, toată ziua. Pentru cinci euro pe noapte, ai dreptul la un tapet care se dezlipește, la așternuturi festonate cu jeg și la șobolani care răzuie.

Rattus rattus a colonizat de asemenea bistroul de jos, *Idéal Bar*, în care bătrânei care vorbesc prost franceza joacă domino toată săptămâna, tot anul și vor juca tot mileniul, poate. Când ridici un coș, în piața Olive, găsești un șobolan. Când calci într-o baltă, aproape de biserica Sainte-Jeanne-d'Arc cea cu vitraliile sparte, șobolanii o iau la sănătoasa. Când comanzi un *chop suey* într-un restaurant vietnamez, pe strada Pajol, aproape de fostul depozit al SNCF[1], primești probabil un șobolan. Și atenție, fără îndoială, e mai bun decât omul.

Sunt deja patru ani de când locuiesc pe Strada Doudeauville, aproape de poarta la Chapelle. Văd urmele bombei care a decapitat imobilul din strada Marcadet, în 1944.

Întrezăresc șanțurile făcute de Bertha cea Grasă, în 1917, cu obuzele sale de opt sute de kilograme la patru sute de metri pe secundă. Observ o răsucire a benzii de la scara rulantă, la stația Marx-Dormoy: mai devreme sau mai târziu, un trecător va rămâne aici fără un picior. Măsor din ochi acoperișul unei căsuțe din vecinătatea opticianului și știu că acoperișul, deja concav, datează din 1895; într-o zi îi va cădea opticianului în cap. E meseria mea să văd. Restul nu intră la socoteală: seringile de pe jos, care îi scandalizează pe portari, nu mă privesc. Dealerii o ard în jurul chioșcului de ziare, dar ce contează? Oamenii cumsecade semnează petiții pentru a curăța cartierul, cu FN[2] în spate, dar eu îmi văd de drum. M-am specializat în riscuri industriale. Catastrofele istorice țin de alt serviciu.

Sunt chemat când are loc un accident: decriptez forțele care s-au exercitat asupra unei bârne metalice,

până au făcut-o să cedeze. Bârna, în cădere, a ucis un muncitor care aranja o șaibă, în uzina Saint-Placier, un mecanic de precizie. Mi se cere să expertizez dala de beton de la Solo Prix, care s-a prăbușit peste douăzeci de clienți la raionul de prăjituri și ciocolată, într-o zi ploioasă. Au fost douăzeci și opt de morți, cranii sparte, gâturi rupte, șocuri cardiace sau sufocare sub dărâmături. Apa umpluse peticul de grădină, de pe acoperiș. Copacii ornamentali, conform arhitectului, erau necesari pentru a atrage clienții.

Eu văd.

În felul ăsta, văd și șobolanii. „Domnu' Max!" mă strigă clienții. Domnu' Max a înțeles: lasă capul în jos, iar s-a întâmplat o oroare. Louis Arbessier, un gras scund care miroase a formol și a unguente, mă sună: „Domnul Mpétigo, fiți drăguț, mergeți la numărul 23, Strada de l'Arrivée. A fost un incendiu. Haideți, haideți. Cei de la asigurări vor să știe… Treceți pe la birou să luați dosarul, domnu' Mpétigo, sunteți drăguț? În condițiile obișnuite, desigur." Mă duc. El îmi dă dosarele și merg pe Strada Arrivée, cu fiolele mele, cleștii, calculatoarele, un Dell Inspiron de 1,4 gigaherți, un Speed cu modul de comunicare cu infraroșii. Privesc, ating, adulmec, îmi consult calculatorul, compar, citesc documentația, caut în baza de date, examinez planurile cadastrale și mă întristez. Pentru că incendiul nu vine din senin. El a fost provocat. Asigurarea e retrasă. Asigurarea îl plătește pe Arbessier, patronul de la Risques Expertise, care mă plătește la rândul lui pe mine. Eu îl plătesc pe Carlos Campionul, proprietarul apartamentului meu și care pentru mine e la fel anonim ca EDF sau PTP[13]. Mi se spune că duminica merge la slujbă. Primește banii pe chirie lunea.

Când au venit sticleții după mine, ca să-i însoțesc pe strada Myrha, nu erau prea amabili. Cu Frémiet, grăsanul, în spatele lui, Galichat cel slăbănog și sur bătuse la ușa mea. Nici n-am deschis bine că mi-a și ordonat:

— Trei' sa veniți Pétigo. Comisarul vă cheamă.

— Mpétigo.

— Totuna. Hai, mergem.

Nu-mi plăcea tonul. Nu-mi plăcea Galichat. Inspectorul părea tot timpul întors pe dos.

— Ce vrea, comisarul?

— O să-l întrebați personal. Are motivele lui, nu credeți?

Zâmbetul îi era la fel de tăios ca o lamă.

— Are motivele lui, inspectore, ca să merg, iar eu le am pe ale mele, ca să rămân acasă. Fie îmi spuneți despre ce e vorba, fie mergeți să fumați Gitanes în altă parte.

Mă privi de parcă era gata să mă arunce la mititica. Îl lăsasem în prag. Trase îndelung din tutunul negru și spuse resemnat:

— Două lucruri. Un triplu omicid, într-una din casele pe care le-ați expertizat, o ruină de pe Strada Myrha. Comisarul crede că ați putea vedea chestii. După cum am spus, are motivele lui.

Mă gândeam. Cartierul, de ceva timp, era în fierbere. Sârbi, croați, polonezi, turci, vietnamezi – toți mișunau prin zonă. Pe când stăteam acolo, nemișcat, Galichat adaugă evaziv:

— Cadavrele sunt compromise.

L-am urmat.

În cartier, când sunt căutat, reacția e mereu aceeași: „Îl căutați pe Max Mpétigo? Ce s-a întâmplat?” Dacă cel care mă caută insistă, urmează și fișa de identitate: „Mpétigo? Tipul un pic negru, un pic chinez, prost bărbierit, tăcut? Îl găsiți pe la *Idéal Bar*, întrebați-l pe Amar, patronul.” Am o calitate. O anume indiferență. Ca și Amar. Am făcut rost de ea luptându-mă cu viața; Amar a dobândit-o frecând paharele. Amar ben-Sahraoui și Max Mpétigo, aceeași luptă. „Amar, o cafea, te rog”. Își ridică mesa de pe fruntea pleșuvă, își șterge mâinile cu o cârpă de o culoare îndoielnică și îmi servește o cafea neagră ca noaptea.

Uneori, Amar lasă deschisă ușa din spate. Atunci, în spatele flipper-ului, se poate vedea o grădiniță. O biată grădiniță: trei tufe de iarbă, un castan meschin, coșuri de nuiele care se descompun, partea din față a unei caroserii, uitate acolo dintotdeauna. Mai sunt niște casete de oțel marcate „Kriegsmarine”. Dar cafeaua, la *Idéal Bar* e bună. E servită în pahare.

— Salut Amar. Ar trebui să-ți deschizi un restaurant, ți-am spus-o de mii de ori.

— De mii de ori, da, Max. Ce e cu paharul meu?

— Nimic. Nu e nimic cu paharul tău.

— Mi s-a părut că priveai paharul, Max.

— E verde. Paharul tău e verde.

Schițează un zâmbet îmbunat, repetă „verde…”, și începe din nou să lustruiască tejgheaua. În curte, o dată pe an, în decembrie, la sfârșitul ramadanului. Amar scobește o groapă, pune o oaie la fript, invită jumătate de cartier. Lumea se așează pe aripile caroseriei și pe casetele „Kriegsmarine”. Toți anonimii, skaterii, aurolacii, înfometații, toți frații mei vin să mănânce.

— Nu mai e mult, hm? Oaia? Frige cafeaua ta, Amar!

— Da, nu mai e mult timp. Când te întorci poți să iei niște pâine, Max? Îți dau banii. Cu semințe de mac, știi tu.

Djondjon, fiul lui Amar trage chiulul. Lasă pe seama mea treburile casnice. Amar repetă:

— Știi, da?

— Știu.

Brutăreasa mă cunoaște: mare cât o movilă, vinde cornuri cu margarină drept cornuri cu unt. Ea știe că eu știu. Ea țipă. Eu țip. Îmi agit impermeabilul. Ea își vântură șorțul. Brutăreasa e cineva într-un cartier. Ea îți poate face o reputație. A mea, trebuie să mărturisesc, e mediocră. Am plete și frecventez niște mizerabili.

Mizeria mă însoțește îndeaproape. Îmi deschide ochii.

Astfel, știu că homarul turc care a căzut de la etajul șase la intersecția Marx-Dormoy, drept pe o bornă de ciment din fața bistroului La Chapelle (meniul zilei cu o reducere de 20% dacă nu îl consumi pe loc. Taxiurile sunt binevenite), nu s-a sinucis. A alunecat pentru că streașină era putredă. Pompierii, ajunși prea târziu, au vorbit despre un gest de disperare. Când am ajuns la chioșc să-mi cumpăr ziare, l-am văzut pe om: încă respira, un firișor de sânge îi curgea din nas, pompierii se agitau sub căștile lor argintii. Toată lumea se holba la bucata de cutie craniană care îi sărise nenorocitului mai încolo, în fața vitrinei cafenelei. Un client continua să-și mănânce iahnia, impasibil. Am remarcat jgheaburile care abia se țineau de perete, țevile de plumb (apa potabilă toxică), piroanele pe jumătate smulse, balconașele de fier forjat care se clătinau ușor, fisurile din betonul prea sablat, și streașină care nu era bună de nimic. În arondismentul al 18-lea imobilele sunt șubrede, pereții învechiți, oamenii firavi. Casele, aici, au fost construite pentru săraci.

Locuiesc în prima clădire construită vreodată pe Strada Doudeauville, la numărul 11. E pe colț și bistroul care era la parter și a fost închis în 1987: vânzare de droguri. Exista o școală primară la cincizeci de metri. Sticleții nu au avut nicio ezitare. Au zidit ferestrele bistroului. Dar clădirea nu are nimic, e țeapănă. Datează din 1823. Construită din piatră de Meuse, scoasă cu dalta, cum se făcea pe atunci. Celelalte clădiri, în schimb, sunt din moloane, troznesc, se clatină, valsează, se ondulează, se acoperă cu o lepră roșiatică. 11-le rămâne alb. În anii ’60, pereții au fost dublați cu o izolație sumară. În grosimea lor proprietarul a băgat cabluri, fire electrice, și golul a fost umplut mai târziu cu o mână de var și cu vată de sticlă. Pereții au devenit sandvișuri. Swing pentru șobolanii dinăuntru.

Casa mea e pe strada șobolanilor.

Ascult. Ascult cu atenție.

3

— Sunt toate culorile aici, Max, nu-i așa?

Julien Rector privea pe fereastra bistroului, cu coatele peste ziarele de pe masă. Armata americană îl căuta pe Saddam Hussein, PSG-ul se afunda în criză, Patrick Bruel se gândea să se mute la țară: știrile nici nu meritau altceva, decât să stai cu coatele pe ele. O mamă binevoitoare trecea prin fața cafenelei cu un copil agățat de șold. Un câine se pișa pe zid. Rector se strâmbă:

— Îți amintești, acum o vreme? Era altfel pe aici.

Avea un aer distrat. Da, îmi aminteam. Unul dintre cablurile de transmisie ale Roții Mari, ridicată pentru bicentenarul Republici cedase. Ville de Paris[4] fusese dat în judecată, la fel exploatatorul Roții, primarul cartierului fusese parte civilă, iar inspectorul Rector anchetase. Ne știam de multă vreme, din periferie, apoi viața ne îndepărtase. Când Arbessier, patronul meu, îmi încredințase afacerea Roții Mari, aflasem cu plăcere că se ocupa de caz inspectorul Rector. Fusesem la fața locului, la grădina Alphonse-Allais. La prima vedere era vorba de o întreținere defectuoasă. La o privire mai atentă, remarcasem o ușoară coborâre a nivelului străzii: reparații – un pasaj protejat pentru pietoni – fuseseră efectuate cu câteva săptămâni mai devreme. Îi vândusem pontul lui Rector. El îl folosise bine. Directorul de la direcția de reabilitare a străzilor din cartier băgase mâna în fondurile alocate: în loc să compacteze șoseaua cu pietriș de huilă nealeasă, cu pietriș de Lorena, foarte dur, el turnase nisip luat din rezervele orașului. Solul se înfundase sub greutatea Marii Roți. Morții cu morții. Directorul lucrării fusese numai bun pentru sancțiune.

— Da, îmi amintesc.

Liniștea se lăsase din nou. Rector continuă:

— Am îndoieli, privind afacerea din Strada Myrha.

— Mai bine am face o tură cu bicicletele, Julien.

— Bicicleta nu e totul în viață, Max. Câte victime s-au adunat, în ultimele două săptămâni? O duzină?

Comisarul îmi explicase. În „situația actuală”, spusese el, trebuia să fii prudent. Primarul Berduis insistase: lucrați cu mănuși. Înțelesesem: incendiile

distrugeau imobilele din arondismentul 18, drogații erau masacrați, aveau loc „ciocniri etnice”. Cartierul risca să sară în aer. „Problema imigranților”, subliniase comisarul Sétubal, era delicată. Daca poliția punea mâna pe un prezumtiv vinovat, nu trebuia să se înșele. Dacă sticleții arestau un român, un ivorian sau un turc, ceilalți români, ivorieni sau turci din zona riscau să ia foc. În schimb, dacă un locuitor al cartierului, ca mine, ar iscodi cu grijă, nimeni nu s-ar gândi la poliție. Rector ridică fruntea. L-am întrebat:

— Tatăl tău e OK?

De când taică-său, Aubelin Rector, venise din Guadelupa pentru a eșua în cazarma Celestinilor, portar la jandarmi în timpul războiului algerian, Julien Rector își trăise copilăria într-o îndoială permanentă: deci asta era viața adulților? O slujbă umilă, munca de jos, pentru albi? Rector arăta acum de vreo cincizeci de ani – cincizeci de ani dezagreabili. Cu burtă, păr rar, tenul tern. Dar ochii îi erau verzi, de un verde lichid, precum cei ai unei femei. O furie surdă dormita în el. L-am întrebat:

— Ești îngrijorat, Julien?

Nu îmi răspunse. Își bău cafeaua, apoi îi făcu semn lui Amar să îi mai dea una. Spuse:

— În cartier nu e bine. Se pare că se instalează o nouă bandă. Duri. Am mai văzut noi, duri, dar ăștia…

— Da, am auzit. Oamenii de Sare. Mai sunt și turcii… Piața e comună…

— Ți s-a cerut să vii, Max, știi, din cauza tipilor înțepeniți din Strada Myrha. Dar, fii atent. Dacă afacerea transpiră, Sétubal îți va pune totul în cârcă. Interesul tău e să fii discret, Max. Toți nu așteaptă decât să arunce comisariatul în aer.

— Știu. Iar Sétubal le va pasa chibriturile. Vrea să se care. În plus, nu prea mă înghite.

— Așadar vei fi numai bun de țap ispășitor, Max. Ai zahăr, Amar?

În timp ce Amar aducea cubulețele de zahăr, l-am privit pe Rector. Totul îl despărțea de Sétubal: unul venea de pe stradă, celălalt din birou. Rector își folosise deja Coltul Magnum scurt; Sétubal îi dobora pe oameni cu formularele. Rector demonta o armă cu ochii închiși; Sétubal croșeta formule de politețe despre cei de sus. Când cei doi își vorbeau, se simțea disprețul unuia față de

celălalt. Rector a aruncat un cub de zahăr în cafea și a continuat:

— Strada Myrha…

— Ce e cu ea?

— Strada Myrha? Ce crezi despre asta?

— Știi ce cred.

Când eram puști, ne jucam de-a ghicitul. Pe stradă, cu prietenii, priveam oamenii și încercam să le ghicim meseria. Vidanjor, tinichigiu, poștaș, învățător, hoț, cioclu, cântăreț… Când mergeam în Turcia, cu mama, să îmi văd bunicii, totul se schimba. Oamenii aveau alte meserii, alte chipuri. Jocul nu mă învățase nimic despre natura umană dar mă obișnuise să observ. Am, zis așa, de formă:

— Glonțul e însă prea de tot.

— Explică-te, te rog.

M-am explicat.

— Dacă cei doi din camera din fund au încercat să îl resusciteze cu uscătorul, pe tip, asta înseamnă ca el trăia încă. De acord?

— De acord.

— Arsurile din interiorul gurii o confirmă. Țesuturile se bășică la peste 85 de grade. Dacă ar fi fost mort, ei doar i-ar fi uscat interiorul gurii, nu ar fi apărut pungi de apă. Dar aici, e altceva.

— Ce crezi că a fost, Max?

— Trei drogați mor, nimic neobișnuit în cartier. Unul dă ortul popii, cu un uscător de păr în gură, iar asta e ciudat. Dar s-au văzut chestii și mai ciudate. Da' de ce a încasat și glonțul?

Amar, în spate, juca 421 cu un client. Începea să plouă. O lumină molatecă se revărsa pe stradă. Julien mă asculta cu atenție. Am continuat:

— Îndată ce autopsia se va termina…

— Bonacieux deja lucrează la asta. Mâine vom avea rezultatele…

— Îndată ce vom avea rezultatele, va trebui să ne interesăm de glonț. Puterea de penetrare, unda de șoc, mă pricep, e sectorul meu. Dă-mi caracteristicile și într-o oră te rezolv. Merge așa?

— Merge.

— Ia zi, dăm o roată până la Meudon, duminică?

N-am mai fost de mult.

— De acord.

Trecu un camion de colectare a cărnurilor. Dimineața camioanele făceau turul măcelăriilor halal, al restaurantelor orientale și al piețelor, pentru a colecta resturile animale și oasele. O miasmă dulceagă, dezgustătoare se târa în urma vehiculului ai cărui pereți laterali, foarte înalți, nu te lăsau să vezi în interiorul benei. Rector își frecă nările.

— Și o să mâncăm cârnați la chioșcul de la Lac. Sigur îi fac din chestii de prin camioanele astea… O să facem o frumusețe de colesterol!

Aruncă pe masă o monedă și mai mult schiță o grimasă decât un zâmbet. În timp de se ridica, se uită dacă haina îi acoperea bine arma, adună ziarele și continuă:

— Glonțul e sigur deja la laborator. Nu ai decât să te întâlnești cu Gorasson, expertul balistic, îl știi, nu?

— Da, sigur. Tipul cu o droaie de copii. Aia nu e familie, e trib. De fiecare dată când îl văd, are un nou pușți…

Rector își trecu mâna peste față, ca și cum l-ar fi durut dinții. Poate chiar îl dureau dinții. Își privi unghiile și îmi spuse:

— Bine, mă duc. Mă întreb de ce a murit băiatul. Glonț sau heroină? Pentru el, nu e nicio diferență.

— Pentru noi, da.

Deschise ușa și, chiar înainte de a ieși, îmi strigă în timp ce-și rula ziarele:

— Și mergi să-l vezi pe MacDou, Max. Am auzit că are necazuri.

Rector are dreptate: cartierul are toate culorile. Turci, algerieni, sudanezi, coreeni, haitieni, croați, huroni, venusieni, toți se amestecă în sărăcia locului. Dar niciunul nu știe că sub picioarele lui se cască vidul. Pe dedesubt suflă vântul. Întregul 18 e un șvaițer. Altă dată, erau cariere de ipsos. Pietrarii au săpat pornind de la Strada Blanche, care și-a câștigat numele în acest fel. Galeriile s-au format puțin câte puțin. Apoi, apa s-a infiltrat de-a lungul anilor, s-a amestecat cu detritus, cu urina cailor, cu bălegarul de porc care îngăla Strada Marcadet până în 1920. Acum, apa reacționează la gazele de eșapament ale mașinilor. Rezultatul garantat: producerea de acid clorhidric. Sub trotuare, sub case, apa umflă creta. Uneori dispar case. Când se cumpără un

apartament, un butic, sau o chițimie, în 18, contractul specifică de fiecare dată: „Cumpărătorul declară că i s-a adus la cunoștință existența riscurilor naturale…” Nimeni nu crede. Totuși prăbușirea furișă, lovitura secretă, dispariția în adâncuri amenință. Nu se vorbește despre asta. Ziarele preferă ravagiile colorate, masacrele pitorești, incendiile grandioase. Casă din Strada Lepic, înghițită acum cinci ani cu trei familii cu tot? Liniște. Atelier electric din spatele fostului depozit al SNCF? Iar liniște. Agențiile imobiliare veghează, promoterii sorb din ochi terenul de la Pigalle până la Villette. Nimeni nu și-a dat osteneala, aici, să prospecteze subsolul. Se știe că există grote cât Gara de Nord. Dar unde se află ele, mai exact? Pășim peste vid. Toți suntem dansatori pe sârmă.

Mă pregăteam să plec când cineva m-a strigat:

— Domnu’ Max! Încă o cafea?

Era Goldsinger, croitorul evreu din Strada Marcadet, un slăbănog înalt, cam ca mine, dar bine întreținut. Cu părul ud, pieptănat lins pe spate, cu mâinile mereu în mișcare, în buticul său de câțiva metri pătrați el scurtează, croiește, taie, brodează, face tot ce vreți. Costumul fratelui mai mare, scurtat pentru prima comuniune a celui mic, la el se face. Rochia de iarnă tivită proaspăt pentru vară, la el. Mantaua militară transformată pentru învățătoare, la el. Tot el e cel care a aranjat compleul „Prince de Galles”, pentru înmormântare al directoarei de la școală. „S-a aplecat să ajungă la pisică, domnu’ Mpétigo! A căzut! Așa i-a fost soarta!” Soarta o făcuse pe directoare să aterizeze peste pubele, seara. Dimineața, când femeia care păzea o descoperise în curticică, nu mai avea privire, șobolanii îi devoraseră ochii.

— Haideți domnu’ Max, o cafeluță! E gata repede! Mi-ar face plăcere!

Am vorbit despre timp – putred. Despre epocă – putredă. Despre cartier – putred. Despre muncile de renovare a străzii: „Sunt unii care fac bani din asta, domnu’ Max, vă spun eu!” De aceeași părere e și Iuri, vânzătorul de casete video: ca și Goldsinger, a venit din Rusia, dar nu în același timp.

Goldsinger, cândva, a făcut parte din Haganah[5] și a tras asupra ocupantului britanic, în Palestina. Se spune că i-au rămas câteva cutii cu armament în beci. Ne vorbim uneori, când cumpăr un pantalon, un impermeabil. El le ajustează. Astăzi știu ce vrea de la mine: vrea să arunc un

ochi la țevile lui de gaz. Are reputația omului cel mai bogat din cartier, ar vrea să se retragă la cei șaptezeci și șapte de ani ai săi, dar nimeni nu vrea să îi cumpere buticul. Poate se gândește să îi dea foc și să încaseze asigurarea. Are nevoie de mine să constat starea excelentă a conductelor sale de gaz. Goldsinger e un șmecher dar, în felul său, e cinstit. Țin mult la el.

Și cartierul îmi e foarte drag. În anii ’50 era populat cu lucrători ai SNCF. Era plin de mici garsoniere mobilate, care îi adăposteau pe controlori, ceferiști, vatmani, pe mecanicii Gării de Nord și ai Gării de Est. Chiriile erau ieftine, casele înnegrite de fumul locomotivelor care își croiau drumul spre Bruxelles sau spre Varșovia. Puștii din cartier erau palizi. Când am început să muncesc pentru căile ferate, am venit aici. Mai târziu, alți rătăciți și-au despachetat aici, la rândul lor, valizele. Din China, din Algeria, din Niger mai știu eu de unde. Veneau de peste tot. Au început să vândă couscous și damasc vărgat, orez indian și ceară, pui cu boia și rom Barbancourt. Se rugau la divinități Voodoo sau la zâne crețe, cereau dreptate și asigurări sociale. Ne-am înțeles bine imediat. Mama, evreică din Istanbul, îmi lăsase moștenire ochi de chinez, iar tata, camerunez, o piele de cafea cu mult lapte. În urma mea, se află în familie un străbunic care a fost sclav în Santo Domingo și care a lăsat borțoasă o nemțoaică din Suab. Tot acest amestec de sânge, naște în mintea mea melodii ciudate și o febră neobișnuită.

Numai din cauză că am trăit așa, printre resturi de uzine, printre calamități, prin șantiere măturate de vânt, în cuburi de beton scurtcircuitate, în silozuri explodate am început, fără îndoială, să văd șobolănia în care ne găsim cu toții, vii și morți. Când sunt cu Bonacieux, medicul legist, într-un laborator, în bluza mea aproape albă, mă gândesc la șobolani. Apoi examinez o bară de aliaj titan-melancrom, o supun la toate forțele imaginabile până când ea cedează și văd cum funcționează mașinăria: suntem cu toții înconjurați de nenorociți, pe toți ne pândesc o grămadă de riscuri. O macara cade și omoară un copil. O mașină deviază și se zdrobește de un perete. Oamenii fumează, își distrug ficatul la Gévéor, respiră vopseluri cu plumb, înghit somon tratat cu albastru de metilen, urcă în lifturi hidraulice mortale, se deplasează

pe trotuare rulante uzate, trec pe sub linii de înaltă tensiune în culoarele metroului, traversează pe unde nu trebuie și fac dragoste fără căciuliță. Se spune că sunt unii care mor de bătrânețe. „Sunt cei mai răi, cei mai răpciugoși”, garantează Iuri. Oameni ca Arbessier sau Carlos Campionul sunt, poate, eterni.

Alaltăieri, ca să mă amuz, am evaluat riscul cauzat de șobolani. M-am așezat în fața calculatorului, am calculat cât mai era până când imobilul în care locuiesc avea să ia foc. Teaca firelor electrice e atacată de acidul conținut în tencuială, spuma de poliuretan e roasă de șobolani, aerul circulă prin galeriile lor. O scânteie ar fi de ajuns. Va fi o scânteie roșie, o minge de foc, va răspândi flăcările. Din clădire va rămâne doar amintirea.

Așadar, am evaluat șobolanii (mărime, vivacitate, greutate, număr, frecvența deplasărilor); firele electrice (vechimea, voltajul, numărul, intersectările, matisarea, calitatea); tencuiala (aciditatea, fabricația, porozitatea, densitatea, granulația). Am studiat planurile clădirii, am luat în calcul consolidarea efectuată în 1930 și diversele îmbunătățiri (linia telefonică, canaturile, zugrăveala rezistentă la foc). Ultimul parametru: umiditatea. Am mers să caut elemente de comparație în arhivele mele, repere de pe Internet, am frunzărit niște manuale de rezistența materialelor, am dat ordine de mărime diverselor riscuri. Apoi am pus totul în program, și am apăsat pe „enter”.

Rezultatul a fost la înălțimea așteptărilor mele. După calculatorul meu, pe care îl bănuiesc de părtinire, clădirea, de pe Strada Doudeauville numărul 11, ar fi trebuit să ia foc de trei ori din 1930 până acum.

Deci eram în rând cu lumea.

În suspensie.

I-am strâns mâna lui Goldsinger și am plecat. Acest glonț din pieptul mortului din Strada Myrha, de unde venea? Cu siguranță de pe planeta Marte. Atât de departe, atât de aproape… Prin geamul bistroului, Goldsinger îmi făcea semn să mă întorc. Acest bărbat își petrecuse o parte din tinerețe în tabere de refugiați și, puști fiind, îi văzuse pe bătrâni cum îngenuncheaseră pe calea ferată de la Akaba. „Pierduseră tot, Max, tot. Nu mai puteau. Așteptau locomotiva.” Într-o zi, în timp ce soldații englezi distribuiau ciocolată copiilor, Goldsinger furase

un pistol și plecase să se bată la Jaffa. Fusese curier, apărase kibbuții, ucisese un ofițer englez. Uneori, când amintirea țării făgăduite în 1946 revenea, Goldsinger ridica din umeri, se uita spre est, și rezuma situația: „Acolo, au făcut o pace de murit, nu de trăit”.

M-am întors. Se apropie de mine și mă întrebă încetișor:

— Toate problemele astea din cartier, ce credeți Max?

— Deocamdată nimic, Gold.

— Mi s-a spus că sunt trei morți, pe Strada Myrha…

Era deci interesat Goldsinger? Când îl vedeam în scuar, unde juca domino cu ceilalți bătrâni, aveam impresia că văd o fantomă. Față în față cu Aubelin Rector, tatăl lui Julien, el mișca piesele pe tabla de ciment, alinia micile cuburi și îl asculta pe Aubelin povestindu-i rețete de bucătărie. Mă gândisem mereu că Goldsinger visa la o lume liniștită, în care era de ajuns să escrochezi asigurările ca să fii fericit. Dar mai era ceva la el. Un instinct de luptător, poate. Adăugă:

— Miroase urât, foarte urât, Max. Nu trebuie să ne lăsăm duși de nas.

Îi plăcea să flecărească. Dar nu greșea. Era acolo o pace de murit, nu de trăit.

Exact asta se petrecea în cartier.

4

În ziua aceea, Martemora se culcase la ușa mea. Când frigul pișcă, ea venea adesea, așa, cu tot cu pachetele ei, să doarmă pe rogojina mea. Nu zicea niciodată nimic, nu vroia să intre, sforăia ca o trompetă și răspândea un miros teribil. Toată casa scării era impregnată cu o chestie care ținea de eterul trezit și de nucile de karite mucegăite. De vreo treizeci de ani, ea mergea așa, din poartă în poartă, cu zdrențele și cu ideile ei. Îi făceam cafea, pe care o bea pe pragul ușii, înainte să dispară. „Save the world" se putea citi pe sacul de cartofi, în care își îndesa obiectele găsite. Aduna cutii de conserve expirate, casete goale, filme sparte și îndesa totul în desaga sa. Ce făcea cu ele, nimeni nu știa. Poate avea un home-cinema pe undeva, cu un Dolby stereo și ecran laser cu strat dublu de cristale lichide, cine știe? Și privea seara filmele lui Tarantino în compania prietenilor săi șobolanii, dând basii la maxim? Dădea poate note, făcea critici, redacta fișe? O puteai întâlni seara în spatele bodegii lui Iuri Părosul, rusul instalat într-un fotoliu desfundat de la Video Palace Extra, de unde se puteau închiria pentru doi euro, operele complete ale Amandei Nesătula. „Preț special preț" zicea Iuri. La el totul era special. Chiar și vodca ieftină pe care o sugea cu nesaț, în spatele buticului, era „specială de Azerbaidjon", zicea el. De fapt, provenea din pivnița chinezului vecin. Vedeam clar că bârna centrală, de fier, de la casa chinezului avea să cedeze, într-o zi, și că vaporii de alcool metilic aveau să sfârșească prin a roade plămânii celui cu distileria clandestină. Iuri Preț Special, sub aparența sa bonomă, era un luptător. Cu burdihanul lui de băutor, își îmbrâncea prietenii, seducea servitoarele și semăna cu un urs. Ai fi zis că e un nas într-o mare de păr. În fața intrării el instalase un proiector magnific, un Bolex-Pétrée 35 mm, recuperat dintr-o sală de cinema demolată. Dădusem un anunț. Nimeni nu îl cumpărase. În 18, nimeni nu avea șapte sute cincizeci de euro pentru a-și pune o chestie ca asta în camera de zi.

Ca și mine, Iuri ținea mult la Martemora. Uneori, sufletul său slav – care îl împingea, după cum singur

pretindea, la indolență – îi ordona să strecoare câteva monezi în buzunarul vagaboandei. Apoi se întorcea să își servească clienții și să îmi asculte doleanțele. Curios, era un jurist desăvârșit.

„Salut, Martemora, am spus. Recoltă bună?" A bătut cu mâinile învinețite de frig în sacul „Save the world" și s-a aplecat zâmbind pe jumătate. Mai avea un dinte. Altădată fusese drăguță din câte mi s-a povestit. Apărea într-o fotografie de la manifestația din '68, cocoțată pe umerii a doi studenți, în fața Sorbonei. Unul dintre cei care o purtaseră atunci devenise ministru de Interne, celălalt un om de afaceri veros. Ar fi trebuit să aibă o viață fără complicații, Martemora, în loc să-și petreacă nopțile prin carcase de mașini, sub zăpadă. Dar, la începutul anilor '70, soțul ei dispăruse cu cei doi copii ai lor și nimeni nu mai auzise ceva despre ei. Ancheta nu ajunsese la niciun fel de rezultat. Ceva mai târziu, Martemora fusese descoperită moartă de beată în câmpul de gazometre de pe Strada Évangile. Câțiva ani mai târziu, s-a aflat că puștii fuseseră recuperați de niște Illuminati. I-am întins cafeaua: „Ai găsit chestii interesante?" Ea se strâmbă și spuse: „3 da Boulet". Își arse limba. Da Boulet, era Strada Poulet, trebuia să înțelegi. Fusese un incendiu, o încăierare, o expropriere și, în timp ce toată lumea urla sau se ocupa de altceva, Martemora se strecurase, ca să fure casete video. Și poate o sticlă de vin. Era modul ei de a opera: pe nevăzute. Uneori, un fost marinar, Bellochio, o însoțea. Dar nu și în dimineața aceea.

Ea își goli paharul, își luă ceașca și se hotărî să se care. Pleca spre noi aventuri, cu hârtia de douăzeci de euro pe care i-o strecurasem. Se pierdu în decor și un minut mai târziu nu mai rămăsese decât mirosul de eter.

Trecând prin fața pubelelor, afară, i-am văzut pe prietenii mei șobolanii. Ocupaseră o căbănuță de lemn în care portăreasa își ținea măturile. Gunoaiele se revărsau ca de obicei, coji de portocală, tampoane folosite, cutii de talc, sticle de Torah Cola. Unele fuseseră tăiate în două pentru a fuma crack. Samir, fostul drogat haitian convertit la islam, care încerca să convingă masa muncitoare de virtuțile religiei, îmi explicase modul de funcționare. Se taie sticla la mijloc, se încropește un fel de pipă, îți faci norișorul tău acolo, înăuntru. Dimineața, găseai vată, resturi de lămâie, linguriță găurite, un calabalâc de

paradis. Desperados se lansau în al șaptelea cer cu din astea, apoi veneau să moară la capătul Străzii Doudeauville, pe un teren viran, aproape de pensiunea Duroux, unde se refugiau toți africanii ca să mănânce ceva cald și ca să se apere de rozătoare. Turnau în cazane uriașe, ca de vrăjitoare, tocană cu orez, mazăre, pui, sosuri verzi, ardei iuți violeți. O rețetă inventată de Bacon, ai fi zis, într-un moment de nebunie. Nu semăna cu nimic, dar era bun în serile de iarnă. Vara, toată lumea pălăvrăgea, dansa, bea bere înainte de a merge să o facă lată la MacDoudou, neo-McDoul de pe Strada Myrha. Gândacul era rege la MacDoudou, șobolanul era boss. Clientul doar tolerat.

— Vii să vezi bucătăria, Max? mi-a aruncat MacDoudou.

Ne știam de secole. El se ridică, privi strada prin geamul jegos și îmi făcu semn. Chipul său, negru, negru, avea o urmă de vopsea. Se hotărâse deci să vopsească bucătăria, la insistențele soției sale. Rose Bonbon? MacDou zâmbea. Cu un gest larg îmi arătă peretele de deasupra aragazului, unde șiroia un Ripolin de un bej vag. Avea un aer foarte mulțumit. Se întoarse spre mine:

— Ca să vezi, m-au vizitat cei de la Igienă, îți dai seama?

Igiena? Era un cuvânt necunoscut în cartier. Funcționarii – de la gaz, electricitate, urbanism, fisc, recensământ – nu treceau pe aici cu treburi. Veneau și se așezau la un joc de manila, de macao sau de *piquaille.* Un tip de la Igienă nu se rătăcea pe Strada Myrha din întâmplare sau pentru a-i liniști pe clienți în legătură cu boala oii nebune sau cu encefalita spongioasă, nu. El știa că marea majoritate a clienților de aici nu aveau să facă prea mulți purici, că seringa îi va termina mai repede decât impozitele, Alzheimerul sau indigestia. Deci, dacă igienistul trecea, era pentru a lua șperț. Ceva mălai. Ochise pubelele aproape de mâncare (interzis), alimentarea cu gaz artizanală (neconformă), șervetele inexistente (la ce bun?), continua cu stingătoarele ruginite, frigiderul deschis, carnea în cantitate neglijabilă, ieșirile de urgență dând spre pereți de piatră, facturile redactate în bască veche sau în linear B. Apoi se făcuse că mâzgălește un raport, așteptând șpaga. Pentru că

salmonela era aici ultima dintre griji. De altfel, la MacDoudou, nimeni nu se îmbolnăvise vreodată.

Obosit, da. Bolnav, nu.

Mort, da. Bolnav, niciodată.

Am trecut după draperie, în sala din spate. MacDou își șterse mâinile de tricou și mă îmbrățișă. Înțepa. Ne-am așezat. Prin deschizătura pe care o lăsa draperia, se zăreau trei negri care beau cafea și își încălzeau mâinile cu paharele de Pyrex. „Merge, ziarul?" m-a întrebat MacDou. Aveam un exemplar în buzunar: *Trezirea lui 18* era soluția mea de a salva cartierul. Ideea îmi venise într-o seară, în piața Jules-Joffrin, din fața primăriei. Acolo plânseseră bătrânii în anii '30, când aflaseră de înfrângerea primarului de stânga. Acolo, contramanifestanții de la 1934 spărseseră câteva capete de muncitori. Pe acolo alergau puștii, se jucau coarda sau rațele și vânătorii, în funinginea locomotivelor. Acolo dăduse Louise Michel lecții de aritmetică. Tot acolo, ultimii comunarzi se bătuseră, înainte să fie înjunghiați ca niște viței de către versaillezi. Îmi spusesem, în față la Café du Cadran, că ar fi bine să îi ajut pe toți acești oameni, să păstreze fire de amintire. Spălătoria lui Zola, cea descrisă în *Le Venire de Paris,* urma să fie distrusă, morile de altădată nu aveau să lase umbra vreunei amintiri, iar Strada Poissonnier nu mai văzuse o *solz de merlan* de vreun secol. Dar eu aveam o slăbiciune pentru bătrâni. Erau acolo, sub asfalt.

Între două consultații gen anchetă de risc sau estimarea pagubelor, strângeam informații. Publicam amintiri. Mă revoltam împotriva demolării scuarului făcut de Străzile Doudeauville și Marcadet, un ansamblu care avea să fie ras. Muncile începuseră: în zilele de ploaie, cum era aceea, se făcea mlaștină, chiar lângă mica școală primară. Vara, terenul se transforma în camping pentru drogați. Apărea vreun sticlete? Se tirau toți. „Sunt ca rândunicile", zicea MacDoudou.

Aproape de sobă, în sala din dos, era plăcut. Scaunele erau un pic îmbâcsite, alunecoase, dar și impermeabilul meu era la fel, deci… Intră Rose Bonbon, o frumoasă Black Mamy în *boubou*[6] galben, larg. „Prietenul meu Max!" spuse ca și cum nu ne mai văzuserăm de treizeci de ani, ca și cum aș fi fost fiul rătăcitor întors din lume. Izbucni într-un râs sănătos. Avea

douăzeci de kilograme în plus, dar ochii ei aurii erau în stare să carbonizeze pardoseala. Își sorbea bărbatul din ochi. De ani buni se ocupa de toate, la Mac. Fețele de masă, furculițele, afacerea, marea Dragoste, dar și cea mică, calculele și cafeaua. Știa că nu mai beau de mult timp. Aduse o cană apoi, după o pupătură apăsată pe obraz, se pregăti de plecare: „Mă duc la cumpărături. Rămâi la masă, Max?" Am refuzat și o dată singuri, Mac își puse palmele pe masă.

— Max, mă bucur că ai venit, frate.

— E de treabă, Rose. Ai noroc. Și eu mă bucur.

— Max, am trecut pe la pensiunea Duroux, mai deunăzi dar nu erai acolo.

— Nu. Care e faza, MacDou? Nu mai ai niște zahăr?

Trebuia să-și încălzească publicul, Mac. Nu se punea problema să vorbească despre problemele lui din prima. Pentru că avea probleme. Igiena? Ce mai era și asta? Am vorbit despre Goldsinger care nu terminase de cârpit costumul unui client. Am vorbit despre comisariat, unde inspectorul se credea Bruce Lee, sub ochii uimiți ai lui Sétubal. Am vorbit despre tot felul de fleacuri. Despre nimic.

— Ai văzut proiectorul Bolex-Pétréé pe care îl vinde Iuri în buticul lui?

Am încuviințat și am adăugat:

— Da, l-a recuperat din Far West, cinematograful dărâmat din Strada Marcadet.

Simțeam că ocolește subiectul. Începeam să mă agit. Continuă:

— Ascultă, Max, noi ne știm de mult? De mult, hm?

— Da.

— De douăzeci de ani și chiar mai bine, nu? Îți amintești când am mers să le livrăm dibluri false australienilor? Vroiau să ne plătească în cutii de ceai? Ce-am fi făcut cu ele? Ai mâncat?

— Gata, Doudou, memoria mea nu mai e ce era odată. Dă macaroanele! Ai necazuri, hm?

— De unde știi?

— Mi-a spus Rector.

— Rector? Hmmm.

MacDou se aplecă spre mine.

— Mai ai basca pe care ți-a plasat-o tipul ăla? Falsa bască a lui Troțki?

— Da. Dar e adevărată, sunt sigur. Cred că face milioane de dolari astăzi. Ai cădea de prost, dacă ar fi așa, hm? Aș vinde-o la Muzeul Revoluției în Cuba. Bărboșii ar aprecia-o, nu?

— Te-ar băga la mititica, da.

— Și pentru ce motiv?

— Pentru motivul că ești un trădător social, iată de ce!

Izbucni în râs.

Făcuserăm de toate împreună. Hippioți de ocazie, revoluționari de operetă, discjockey amatori, autostopiști inconștienți, bătuserăm șoselele epocii, mergând unde ne ducea valul. MacDou fuma hașiș, eu beam la greu. Viața părea mișto. Ni se întâmplase să ne fie foame, fără să ne facem probleme. Frig, fără să ne fie frică. După ani, drumurile noastre se bifurcaseră. Eu, în expertiză, după o haltă într-un spital psihiatric. El în comerțul mărunt, după un arest în șobolănie. Din toate astea mă alesesem cu o privire amară și amuzată asupra existenței, MacDou cu o serie de postulate schimbătoare, în funcție de circumstanțe. Dar exista o regulă, o bornă de care se ținea cu dinții. Cum el ținuse câteva mici restaurante înainte de a ajunge în 18, trăsese de aici o concluzie absolută: „Un om, îl recunoști după felul cum mănâncă", spunea el.

Eu mâncam macaroanele lui Rose Bonbon cu degetele. MacDou își luă chipul lui din zilele proaste. Fața lui mică și prost bărbierită se întunecă.

— Ce crezi despre asta? mă întrebă el.

Erau mai multe ipoteze. Puteam să mergem la inspectorul de la serviciile de Igienă, „un anume Gavian", zisese Mac. Să avem o mică discuție cu el. Era o soluție care funcționa, în general. Puteam de asemenea să dăm banul și să-l prindem cu mâna la pungă dar, degeaba, nu-i așa, nu era bine să atragi atenția și să îți faci o reputație de sifonar în cartier. Copoii? Doar aveau să deranjeze momentan dealerii din colț, să pună pe fugă rândunelele, să iște un scurt haos. Nimănui nu avea să-i placă. Era preferabil să joci șah.

— O să mă gândesc la asta. Mac.

— Fă-o repede. Căcaturile apar una-două, știi.

După ce pronunță această sentință puternică, MacDou se uită pe fereastră. Eu, la fel. Un acacia singuratic, crescut în crăpătura pavajului, șiroia de apă.

Lumina inertă invada curticele și porticuri. Norii goneau pe deasupra terenului de joacă, deasupra rocii de escaladă ce purta mesajul „Palestina va învinge” și sub care se adăposteau doi aurolaci. Am rămas așa o clipă, fără să spunem nimic. Sub asfalt, bătrânii mormăiau, își strânseseră mânia de un secol, în cartierul ăsta. Mânia era sucul acestor străzi.

Am repetat:

— O să mă gândesc.

Apoi am plecat. MacDou m-a îmbrățișat – „Frate” – și mi-a întins un mic dromader din ceară de albine.

5

Vagabondam de ceva vreme prin ploaia fină când mi-am spus că soluția era să merg să-l văd pe Marele Danone. Dar ezitam. Danone era sfântul patron al locului, bossul din 18. În Coasta de Azur, altădată, el fusese măcelar. Făcuse o alianță între taximetriști și măcelari și înființase un sindicat tribal. Brutarii din Abidjan își vărsau și ei obolul. Farmaciștii plăteau. Băieții care vroiau să facă afaceri pe la colțuri, dădeau banul. Era înainte de nebunia din Gbagbo, o epocă apusă. Un iz de sânge plutea în jurul lui Danone: dacă erai măcelar, ecarisor sau vânzător de mațe, îi erai prieten. Trebuie să fi rămas ceva în aer, dinspre Villette, chiar dacă abatoarele fuseseră rase acum douăzeci de ani. Toate aceste valuri de sânge, trebuie să fi lăsat urme, neapărat.

Danone avea înfățișarea unui tătic liniștit, mereu îmbrăcat cu o vestă de piele și cu un șnur la gât. Chipul său rotunjit, ușoara calviție, indicau un bărbat calm, poate funcționar vamal. La prima vedere ai fi zis că lucrează probabil într-un birou. Fals. Fiindcă se vorbea în cartier că Danone s-ar fi plimbat trei zile cu maxilarul unui adversar, decupat cu grijă și dezosat, în buzunar. După trei zile, ciumpăvitul murise, cu limba atârnându-i pe piept, cu omușorul uscat, cu sternul negru de sânge închegat.

De la Goutte-d'Or până la piața Olive, marele Danone era președintele.

Președintele Oamenilor de Sare.

Când am trecut prin fața comisariatului, puștii algerieni o asediau pe brutăreasă, alături. Numărau bananele chimice, căpșunile acid pur, gumele scurse sigur de la Cernobîl. Pentru un sfert de euro, aveai dreptul la o dubioșenie de dulciuri necomestibile, dar delicioase. Nu departe, terenul viran cumpărat de societatea economică mixtă, Zena, sfârșise prin a se transforma într-o mlaștină. Se mai vedea tapetul pe pereți, fragmente de bucătării, pardoseli sărăcăcioase. Ezitam. Să fie sau să nu fie Danone? Un metis întunecat, cu aerul rătăcit, a intrat alergând în comisariat strigând: „N-ai o țigară? O țigară?”

L-am auzit pe inspectorul Galichat slăbănogul, răspunzând cu un urlet: „Ce e aici? Tutungerie?”

Trebuia să-l protejez pe MacDou și să-l găsesc pe Gavian.

Pe deasupra, morții de pe Strada Myrha, fără rotule, fără pumni, dansau în mintea mea.

Oamenii de Sare veniseră din marile câmpii subsahariene. De unde, exact? Nimeni nu știa. Timp de secole, ei controlaseră traficul de sare și de mirodenii, în caravane, la tejghele, în casele de schimb. Un lighean de sare făcea cât cinci sclavi, cândva. Oamenii de Sare stăpâneau cu o mână de fier regiuni întregi. Acolo, șefii precum Danone învățaseră că în Africa un singur lucru era respectat: moartea subită. Cruzimea e o școală. Există o universitate pentru asta. Oamenii de Sare o inventaseră și apoi o exportaseră. În Chapelle țineau drogurile, femeile și taxiurile. Când Danone își punea *djellaba* sa ca șofranul peste vesta de piele, toată lumea știa că pleacă la război. Măcelarii trăgeau obloanele, cei care dezosau furnizau mâna de lucru. Când Danone se întorcea brăzdat de șiroaie lungi de sânge și cu un zâmbet cumplit, strada își intra din nou în ritmul său normal. Apoi Danone se ruga la zeul Sării, Scânteietorul.

În deșert dușmani erau negustorii de sclavi. Erau războinici infernali, nomazi încărcați de amulete: Oamenii Oamenilor. Uneori începeau războaie feroce cu cei ai Sării. La Goutte-d'Or, acolo unde metroul făcea să vibreze ferestrele. Oamenii Oamenilor aveau câteva străzi ale lor. Și urcau. Erau ambițioși.

A apela la Danone, era ca și cum aș fi vrut să zdrobesc cu barosul o furnică. De când o descoperisem pe nepoata sa, ascunsă într-unul dintre dulapurile școlii primare de pe Strada Suez, într-o duminică, măcelarul ținea mult la mine. Beam cafele împreună. Trebuie spus că tipului care îi sugerase micuței să se ascundă într-un dulap, sperând ca mai târziu să o ia la el acasă, nu-i fusese prea bine. Fusese găsit cadavrul pedofilului, dar nu și mâinile lui. Rămăseseră în buzunarele lui Danone. Timp de trei zile. Apoi tipul murise.

În capătul străzii, CRS[17] făcuseră un baraj, chiar în fața școlii. Mașinile, oprite, străluceau sub ploaie, care le

dantela capotele cu o brumă caldă și subțire. Un tânăr gradat cu pelerină de ploaie verifica hârtiile, se mișca fără grabă, compara taloanele de asigurare cu talonul de înmatriculare. Părea în vizită, sigur pe poziții, în posesia acestui trotuar ud. Toată brigada părea că vine dintr-un alt cartier, de pe altă planetă. Pentru bărbații răspândiți peste tot, fiecare chip părea suspect, la fel fiecare mașină. Un grec gras, care își căuta permisul, tuna și fulgera. Când am ajuns în dreptul barajului, un CRS mi-a făcut semn:

— La rând.

Am încercat să-i explic că eram din cartier.

— La rând! Gura, negriciosule!

Am tăcut. Furia îmi prinsese creierul ca într-o menghină. Am mers înainte.

— Aș vrea să trec.

Alți doi cu cizme și căști s-au apropiat. Unul dintre ei, cu picioarele strâmbe și care mesteca o gumă, m-a măsurat din cap până-n picioare:

— Facem pe nebunul?

— Nu, aș vrea să trec.

— Ă? Și actele?

Spumegând, am ridicat mâna să-mi iau portofelul. Impermeabilul meu, ciuciulete, mi se lipea de coapse. O picătură de apă mi s-a scurs pe spate. Abia mi-am strecurat mâna în haină, că polițistul cu picioare strâmbe m-a lipit de zidul școlii primare. Mă întrebam dacă deviza din spatele meu, *Libertate, Egalitate, Fraternitate* avea să mi se imprime între omoplați.

— Atenție, fără gesturi suspecte! Te miști, ai dat de necaz, ai înțeles, bronzatule?

Nu înțelegeau nimic. Niciodată. Aveam culoarea de piele care nu trebuia, un aer care nu plăcea, aveam lepră iar diagnosticul era mereu unul: delictul de a exista.

— Unde locuiești?

— La vreo sută de metri de aici.

— Unde? Într-o nișă?

Oamenii priveau de departe și treceau. Era bine să nu întârzie prea mult pe acolo. Picioare Strâmbe îmi pipăi buzunarele. Încercam să rămân calm, dar tot corpul mi se împotrivea. Îmi simțeam respirația sacadată, inima pompând, am strâns din pumni. Polițistul observă. Se dădu cu un pas înapoi și puse mâna pe armă, la centură.

Grecul din spate tăcuse. Motorul unei mașini se înneca. Nu se mai auzea decât acest zgomot regulat și

banal al ploii fără sfârșit, pe o stradă anonimă. La picioarele mele se mărea o baltă gri și murdară. CRS ridică tocul pistolului, deschise capsa.

Scoase arma, cu ură și mi-o împinse cu violență în burtă. Auzii, cu respirația tăiată:

— Deci opunem rezistență, tâmpitule?

Făcu un pas înapoi ca să se bucure mai mult de priveliște. În timp ce ridica patul pistolului, se auzi o trosnitură. Se aplecă înainte, își duse mâna la nas. Arma îi căzuse pe jos. Printre lacrimi îl văzu pe Rector, cu pușca în mână. O lovitură de pat de pușcă drept în nas, în general temperează ideile tâmpite. Ceilalți CRS îl recunoscuseră pe Rector. Se mulțumiră să-l sprijine pe Picioare Strâmbe.

Brusc, strada se trezi la viață. Se auzeau țipetele copiilor, apa din rigole, torsul motoarelor. Julien Rector înaintă. Îl privi pe Picioare Strâmbe, arma, pe grec, șirul de mașini. Spuse simplu:

— Lucrează pentru mine.

Trecu de baraj. Și eu. Un CRS îmi strecură:

— Pe curând, maimuțoiule.

Eram cam ametit. Mai degrabă de revelația furiei latente a prietenului meu decât de lovitură. De unde atâta violență la el? Nu-l recunoșteam. Ajunși în capătul străzii, Rector îmi spuse simplu:

— Nu te supăra, Max. E un tâmpit. Toți ne-am dat jos din copaci.

Părea satisfăcut inspectorul. Urma să plece iar spre Chapelle. În fața magazinului de sandvișuri al turcului, se opri:

— Ah, uitasem, Max. Fii atent. Sétubal ar fi încântat să te ardă. Ne-o spune la tot pasul. I-ar face plăcere. Pe duminică, pentru biciclete, nu? Mergem la Meudon? Adu-mi aminte mai târziu. O să am vești de la balistică.

Dispăru. S-ar fi zis că patina pe neoanele pe care apa de pe trotuare le reflecta. M-am liniștit.

Cartierul parcă era pe cale să se topească, sub ploaia asta.

Am mers să îi cer ajutorul lui Iuri. Părosul cunoștea finețurile dreptului, scăpările legislației, competențele serviciilor administrative. Fiindcă se plictisea în bârlogul lui, citea Dalloz. Dar rus fiind, știa că legea nu regla totul și că o grenadă sub pernă putea să convingă un adversar

recalcitrant. Ar ști să-mi spună cum să îl abordez pe Gavian. Am pornit așadar spre Iuri Preț Special, încă iritat de CRS. Pe drum, am observat că fațada marii clădiri a Gaz de France, construită în 1990, începea să se fisureze. Spiralele se dezlipeau, spărturi mici se încrucișau pe fațada fără ferestre, plăcile de marmură începeau să aibă joc. Trotuarul din fața clădirii se afundase cu câțiva centimetri, în mici valuri destul de decorative, dar enervante pentru cărucioarele tăticilor de familie care cărau cutii de conserve la sediul bebelușului. Mama, în general, mergea mai în urmă cu cei doi copii în spate.

Indicatorul „staționarea interzisă", din fața GDF, se aplecase ca sub o pală de vânt. Pălămida creștea până la gleznă. Era neobișnuit iarna. Acolo, dedesubt, solul era vascularizat, cu un mare conținut de azot, pe un soclu de calcar. Toată această clădire se odihnea deci pe o bulă de calcar, un fel de pungă goală, înconjurată de coloane de cretă. Calea ferată, puțin mai departe, provoca vibrații subterane, care se propagau precum valurile mării. Inginerii SNCF, în 1990, nu prevăzuseră TGV-urile Paris-Lille, Eurostar. Frecvența ondulatorie era mai strânsă, mai deasă, mai vibrantă. Blocul GDF avea să aibă probleme în curând. Poate că rozătoarele, *Rattus rattus,* puseseră și ele umărul săpând tunele. Rattus nenorociți. Ne vor învinge pe toți, Oamenii de Sare, Oamenii din Paris, Oamenii din Istanbul, oamenii de peste tot. Așteptând verdictul, GDF se clatină. Când Arbessier îmi cere să fac constatarea – „Domnul Mpétigo, domnul Mpétigo, faceți constatarea" – acestea sunt aspectele pe care trebuie să le analizez. Constat, după cum mi se cere. În general, după catastrofă. Câteodată vorbesc despre asta înainte, într-un mic articol din *Trezirea lui 18*. Apoi, catastrofa oricum se produce, în indiferența generală. După aceea devine subiect de conversație la *Idéal Bar*, cu Amar.

Deasupra, norii alergau din ce în ce mai repede. Mi-am spus că urma să înceapă vântul. Apoi, că mi-ar plăcea să mă duc până la spital. Mă simt bine acolo să iau prânzul, să nu fac nimic. Merg adesea pentru câteva ore, îmi iau concediu de la viață, când crește pofta de alcool.

Un nor rotund era în frunte. Mai avea un pic și depășea Gara de Nord.

Fațada lui Iuri Preț Special, dincolo de postul de poliție, era prăfoasă. O lumină galbenă se scurgea de-a lungul ei în meandre lenețe, până pe trotuar. Iuri probabil

că citea, mânca varză cu metresa lui, o menajeră ucraineancă zdravănă. Am fost să cumpăr un ziar: ofensiva americană, la Bagdad, era la ordinea zilei. În clipa aia am auzit focul de armă. Metisul negricios apăru pe trotuar cu părul plin de sânge. Se prăbuși repetând: „o țiga…”. Am văzut că îi lipsea partea din stânga a cutiei craniene și că osul parietal era dezgolit. Balta de sânge de pe pământ creștea.

6

Își privea chipul în oglindă. Mai ales ochii. Ochi de junglă, își spunea. Părăsind pensiunea Duroux, unde se adunaseră în acea seară prietenii camerunezi și câțiva zairezi, fusese pe Strada Poulet, apoi o luase spre Piața Dejean. Acolo, în mirosul de fructe mucegăite, încercase să scape de chemările presante ale câtorva negustorese de culoare care ofereau produse miracol. „Pielea ta va fi albă! *Albă*!*” spuneau ele. El nu vroia să se albească, să se otrăvească de la minunile lor. Nu vroia alb în viața lui. Ci foc. „Vreau foc”, murmură el.*

În fața hotelului Europa era un teren viran, un mic pătrat prins între zidurile unei măcelării musulmane și ale unei pescării. O apă murdară curgea pe mijlocul străzii, mașini claxonau. La stația de metrou Château-Rouge, aștepta mașina CRS. Ce aștepta? *Să iasă clienții de la Kentucky Fried Chicken ghiftuiți cu pui ultra-fript*? *Să țâșnească micii dealeri din gura metroului și să-și cumpere ziarul de la Bernal, vânzătorul de ziare blazat*? *Să mănânce primăria acest iarmaroc*?

„Vreau foc”, repeta el. Pe micul teren viran, fusese o clădire putredă. Șase etaje, două ferestre pe etaj, o scară și șase pivnițe. Construit la sfârșitul secolului al XIX-lea, de Eugène Pottier, autorul versurilor Internaționalei. Era în ghiduri, citise asta în Trezirea lui 18, *ziarul cartierului. Clădirea servise drept bârlog pentru drogați, aurolaci, terminați. Poliția nu avea acces aici. Vreun polițist de proximitate aventuros risca o lovitură de cartof cu lame în față sau în cap. Anii trecuseră, iar ferestrele se spărseseră. Douăzeci de metri mai încolo se afla biroul electoral al UMP*[8] *cu fotografia lui Berduis, primarul, în vitrină. Treizeci de metri mai încolo, șantierul societății economice mixte Zena. La intersecție, chinezii puseseră mâna pe supermarketul negru. Avea să se construiască un turn aici.*

Doi haitieni discutau pe trotuar, negociind un BMW nou, și bând din când în când câte o înghițitură de rom Barbancourt. Buruienile crescuseră pe această bucată de pământ rătăcit, împuțit de timp și de oameni și unde clădirea Pottier arsese în ianuarie trecut. Crack, fără

îndoială. Bunăvoința divină, desigur. Fuseseră trei morți. Ancheta fusese sumară.

Ceva teribil îl mâna pe bărbat. O furie de sclav, poate. Uneori simt sub piele furia asta, mii de puncte de foc care mă devorează. Simt acele astea care mi se înfig în carne, care fac sângele să curgă precum cuiele lui Iisus, în timpul procesiunii Saint Sang. „Muerte”, murmură el.

Încetă să se privească în oglinda farmaciei și trecu strada.

7

Mai întâi am observat că norul rotund dispăruse. Apoi, tipii, pe trotuar, încetaseră să se mai miște. Mâna îi atârna în rigolă, chiar deasupra unui grapefruit putrezit. Îi lipsea jumătate din cap, dar din ceea ce mai rămăsese, se putea vedea că rânjea, metisul cel negricios. Nu prea avea de ce, de fapt. Tricoul lui galben se colora repede în roșu iar un picior, desculț, se înmuia într-o baltă. Era mort, mort de-a binelea. Un panou Wax Basin Cotonnades era aprins, deasupra lui, iar în spatele ferestrelor cu grilaj ale comisariatului, se auzea vocea lui Sétubal: „La dracu, la dracu și iar la dracu!” Comisarul știa urmarea: oamenii din cartier aveau să se îmbulzească, furia avea să se reverse, magazinele se vor închide iar oamenii cuprinși de furie aveau să vină să incendieze pubelele. Nu peste mult timp, aveau să arunce cu pietre, apoi cu sticle, apoi cu cocteiluri Molotov. Și asta nu era tot. Erau și arme mai serioase.

Oamenii Oamenilor, puseseră la punct, acolo, spre Capul Verde, noi metode de luptă: cartofi cu lame și discuri de genunchi. Pentru prima, era de ajuns să ia un cartof crud, să înfunde bine în el, lame de ras în toate sensurile. Se lansa leguma și la contact, cartoful exploda, brăzdând fața nenorocitului pe care îl lovea. Cât despre discurile de genunchi, era încă și mai ușor: se lansau cu o mișcare circulară, la înălțimea genunchiului. Rotulele rezistau cu greu. O mișcare greșită și lovea între picioare. Christophe Sétubal, comisar de un an la postul Doudeauville – La Goutte D'or, nu avea nevoie de așa ceva. Cartoful-lamă risca să-i amputeze cariera.

Dar furia, aici, era ceva clasic. Cartierul fusese construit deasupra ei. Altă dată, salopetele albastre și aruncătorii de pietre cubice erau cei care stăpâneau strada și care erau omorâți de versaillezi. La treizeci de ani după Comună, polonezii și cei din Lille preluaseră ștafeta. Italienii se instalaseră în anii ’30 și nu trebuiau luați în derâdere: zidari, tăietori în piatră, lăcătuși, turnători, nu lăsau pe nimeni să le vorbească de sus și erau iuți la mânie. Când lumea a treia a început să vină cu camioanele din Africa de Nord, Asia, Turcia, din Lună,

ceva fusese cimentat, fixat pentru totdeauna: oamenii zbierau. Vor zbiera mereu. Zbierau pentru că erau lăsați să aștepte la poștă, pentru că nu primeau răspunsuri bune de la primărie, pentru că li se lua lumina. Ei se vor revolta mereu pentru că prioritatea de dreapta era o invenție a albilor și pentru că pereții se prăbușeau. Dormeau într-o cameră de șapte metri pătrați douăsprezece persoane, țigările erau prea scumpe, lumea putrezea, săracilor le cădeau dinții, iar țâncii lor nu aveau Nintendo. Bagheta de pâine era moale. Solo Prix era prea supravegheat, noroiul țâșnea din canalizare. Puștii trăiau în case părăsite, părinții le căutau dozele. Din când în când o clădire lua foc. Nimeni nu urla din cauza șobolanilor. În mizerie, aceștia erau însoțitorii fideli, și atât.

M-am aplecat asupra mortului. Mai mort de atât nici că se putea.

Ploaia se oprise.

Sângele curgea în rigolă, se apropia de grapefruit, amestecându-se cu cojile de fructe și cu cioburile de sticlă. Metisul nu mai zâmbea. Mâna stângă, întinsă pe lângă corp, se deschisese: din ea căzu o bucată de calotă craniană. Am privit: probabil că își dusese mâna la cap și încercase instinctiv să pună la loc bucata de os care lipsea. Câteva trecătoare, îmbrăcate în *boubou* se apropiară. Două femei începură să urle. Un puști, cu gura căscată, îi arătă prietenului său care râdea, cadavrul. Frémiet, destinat muncii de jos a comisariatului, încerca să îi îndepărteze pe curioși. Sétubal, pe care împușcătura îl scosese în grabă pe trotuar, era sumbru.

În câteva minute, locul avea să mișune de copoi. Nimeni nu vroia să zăbovească prea mult. Dar nimeni nu vroia să o șteargă, era o chestiune de mândrie.

În cartier, poliția făcea figurație. Din când în când, se puneau amenzi pe parbrizele mașinilor care staționau pe pod, apoi, câteva Renault-uri ale Poliției treceau noaptea împrăștiindu-i pe cei care se încăierau. Uneori, Sétubal, flancat de Rector și de Galichat, făcea turul arondismentului, strângând mâna patronului de la bistrou, a farmacistului și a directorului Solo Prix. Adjunctul primarului, o stârpitură pe nume Alain Grizbec, îi însoțea cu un zâmbet mieros. La comisariat, plantoanele le răspundeau tuturor solicitanților, cu un sistematic „Așteptați”. Furt de card bancar? Așteptați. Ușă spartă, lovitură în față, rulotă furată, casă spartă, câine părăsit,

probleme cu asigurarea? Așteptați. Întotdeauna se aștepta, la Sétubal. La sfârșitul zilei, comisarul îi primea pe păgubiți mângâindu-și obrajii ciupiți de vărsat și aranjându-și cravata neagră. Părea îndoliat. Spunea: „Aveți răbdare”, și le întindea un formular al administrației. După el, ai fi putut aștepta răbdător iertarea păcatelor completând chestionarul K23 de hârtie roz, auto-copiativă. Sétubal nu înțelegea nimic despre cartier: el trăia la Malakoff, în periferia sudică, aproape de piscina municipală. Era deci un străin. Rector avea pentru el un dispreț abia disimulat. Doar era fiul lui Aubelin Rector, vicleanul jucător de domino.

O sticlă se sparse la picioarele lui Sétubal. Mă privi.

— Ce căutați aici?

M-am ridicat. Am arătat spre cadavru.

— El ar trebui întrebat.

— Liber.

Avea un ton de circumstanță: glacial. Galichat, în spate, schiță un gest cu chiștocul.

— Haideți Pétigo, nu rămâneți aici. Treaba se încinge. Cărați-vă.

— Mpétigo.

— Pétigo, Bétigo, Fétigo puțin îmi pasă. Fă-ți de lucru în altă parte.

Oamenii se apropiau. Aveau chef să vadă dar, fiindu-le teamă în același timp să nu se vâre într-o treabă murdară, care să-i coste permisul de ședere. O rumoare surdă și neplăcută, ca un miros de ars, se răspândea. Un negru mare, cocoșat, mă întrebă:

— Ce i-au făcut?

Repetă:

— Ce i-au făcut?

În jurul nostru mulțimea începea să mormăie. Cercul se strângea. Galichat, galben la față, deja telefona. În cinci minute, mașinile comisariatului din Stalingrad aveau să ajungă. Alte sticle se sparseră pe macadam. Ca niște spectatori magnetizați, riveranii se înghesuiau. Câțiva, enervați, strigau. Din Piața Assommoir, din Strada Poissonnière, de la Chapelle, se vedeau venind amărâții. Era un val puternic, un fel de comunicare subterană: uciderea unuia de-al lor, de către un polițist, era o ofensă la adresa tuturor. O excitație de rău augur răbufnea, trecând de pe un chip pe altul, atrăgând portarii și

vânzătorii de mărunțișuri. Chinezi, cubanezi, ucraineni, africani, toți se uneau în furie. M-am întors. Cu coada ochiului l-am văzut pe Iuri coborând grilajul. Făcea bine ce făcea, Părosul. În fine, mi-am zis, mai bine mă duceam la spital. Iuri mă aștepta. Îmi făcu semn de departe. Îndreptându-mă spre RER, am remarcat un puști în trening Adidas. Cu picioarele în papuci brodați, trecu pe lângă mine șoptind: „Du-te la micul Salivă.” Când m-am întors, puștiul plecase deja.

De departe, mulțimea părea mai compactă, mai densă.

Chiar înainte să ajung la înfundătura RER, am cumpărat ziarul. O nevoie puternică de a bea un pahar de whisky mă cuprinsese. Un pahar de vin alb ar fi ceva. Privii la *Tout va bien*[9], unde obișnuiții localului își sorbeau Ricardurile și refăceau lumea, care chiar avea nevoie de așa ceva. Am simțit că cineva mă trăgea de mânecă: era Djondjon.

— Ce faci, Max?

— Bine. De unde vii, Djondjon?

— Am făcut cumpărături pentru domnu’ Goldsinger. Îmi dă mici treburi de făcut. Îmi place. Suntem mai mulți.

Așadar Goldsinger avea o rețea de curieri? Vestele, pantalonii, sacourile le livrau Djondjon și prietenii lui? Puștiul, serios, mă privea. Nu pleca. De jur împrejur se revărsa mulțimea care venea dinspre Gara de Nord. Un val continuu de oameni măturа strada. M-am așezat pe bordura de piatră, lângă grilaj:

— Ce e, Djondjon?

— Nu știu, Max. Oamenii pe strada noastră, se bat nasol. Poliția a omorât pe cineva. De ce s-a… dacă… dacă…

— Așa e de rău?

— Da. Mi-e frică, Max. Mi-e cam frică…

Am stat pe gânduri o clipă. Cum să-i explici asta unui copil?

— Dacă eu lovesc pe cineva, așa, fără motiv, e o afacere între mine și el. El va fi furios, va fi supărat pe mine, dar ar rămâne între mine și el. Acum, închipuie-ți că fiecare locuitor din cartier a fost lovit. Sau amenințat. Sau băgat la închisoare. Ai văzut asta, nu?

— Da, sigur!

— Nu ai bani, vara e prea cald, iarna prea frig. Știi că așa va fi mereu și pentru copiii tăi la fel. Întreabă-l pe tatăl tău și vei vedea. Amar îți va spune. Îți tot spui că se va termina, că nu vei mai avea necazuri, dar nu va fi mai bine. Înțelegi, nu?

— Sunt superfurios.

— Vezi? Hai, întoarce-te.

— De asta sunt oamenii supărați?

— Da, de asta.

— Atunci, trebuie să ai pistoale, nu? Ca M. Goldsinger. M-a pus să duc…

Djondjon tăcu brusc. Fusese la un pas să trădeze încrederea clientului său. Un curier bun nu spune niciodată nimic, asta e regula. O știa. Gânditor, Djondjon se întoarse. Din fața stației de autobuz, aproape de magazinele pakistaneze, îmi făcu cu mâna înainte să se piardă în mulțime.

Am luat ziarul. Sarkozy inaugura noul centru de poliție la Célestat, iar gaura din stratul de ozon ajunsese la treizeci și cinci de milioane de metri pătrați. Prețurile creșteau. George W Bush începea campania pentru anul următor. Micuțul Salivă era dealer pentru tipii șic. Clienții veneau în Mercedes-uri, la ora două dimineața, când noaptea stingea cafenelele. Sub arcadele metroului, fără a coborî din mașini, vizitatorii își primeau micul pachet din mâinile unuia dintre puștii lui Salivă, care angaja o armată întreagă de țânci. Livrarea o dată efectuată, clienții se întorceau la barurile lor de noapte luxoase și la existențele lor butaforice, sub zecile de afișe din care primarul Berduis și adjunctul său Grizbec surâdeau calmi. Aveam vag impresia că sunt observat. Nu era totuși multă lume pe linia Villejuif. Dincolo de geam, periferia defila. Ironia situației nu îmi scăpă. Sétubal mă însărcina să mă informez în secret despre morții de pe Strada Myrha pentru a împiedica inflamarea cartierului, dar cartierul totuși se inflama. MacDou îmi cerea să aranjez afacerea cu Igiena și nu știam de unde să încep. Unde era Gavian? Juan Lorca știe probabil câte ceva. Lorca, avocatul asociațiilor riveranilor SNCF, jucătorul stângaci de poker, cinefilul înrăit. Lorca, prietenul. Aveam să merg la el de dimineață. Între timp, aveam nevoie să fac un popas la nebuni.

Am coborât la Villejuif. Un negru mare, cu țeasta rasă, citea ziarul în fundul vagonului, mișcând din buze. I se vedeau gingiile albastre. Pe peron neoanele pâlpâiau. Eram deci în Paris, eram în zonă.

8

— **B**ună ziua, domnule Mpétigo.

Cel puțin, el îmi pronunța bine numele. Sub șapca sa neagră de portar, părea un pic dezorientat. Alcoolul îl dăduse peste cap pe Victor. Ne întâlniserăm la centrul Alcoolicilor Anonimi, cu zece ani în urmă, aproape de spitalul Boulegron. Mai târziu, Victor își găsise de lucru acolo și ne vedeam în fiecare săptămână când treceam să beau ceai, să ascult confesiunile unuia sau altuia, să îmi povestesc viața. Bună ziua, mă numesc Thierry și sunt alcoolic… Bună ziua, mă numesc Nathalie și sunt alcoolică. Bună ziua… Norbert… Bună ziua… Juan… Litania continua ore în șir. Scaunele deveneau dure. Fiecare zi care trecea era o victorie. Aveam toți motive bune să bem Johnny Walker, pinot gris de Boulaouane, Beaujolais țărănesc, Pernaud pur, rom Négrita, porto Sandemans, vin tare de Alsacia, calvados de Caen sau vodcă. Drept e că am fi băut orice, benzină de 98 sau alcool pur, ca să oprim tremurăturile. La Boulegron se tremura pe cinste. Suficient cât să produci un seism de 8 grade magnitudine. Pereții spitalului s-ar fi fărâmițat. Ceea ce pentru noi nu ar fi schimbat nimic. Sufletul nostru era deja la pământ.

Victor a ridicat bariera și eu am intrat în curtea așezământului psihiatric Villejuif. Dincolo de pereții înalți puteai zări pădurea. Mai rămăseseră câteva frunze ce străluceau sub ploaie.

Curtea era gri, mărginită de colonade din cărămidă. Câțiva pacienți se plimbau pe aici, cu aerul absent, în haine fără nasturi. Nasturele e periculos pentru nebuni. Poate fi mâncat, înfundat în urechea altuia, șlefuit până devine tăios, poate fi șlefuit și pus în mâncare, pe scurt, la Villejuif, e fără nasturi. Cei trei platani care creșteau din gudron erau triști. Un orologiu Napoleon III oprit de multă vreme, domina curtea. Un bărbat în geacă bleumarin, într-un colț, își freca unghiile de betonul zidului.

Am luat un scaun pliant de lângă biroul infirmierelor și m-am așezat sub colonadă. Aici nu se petrecea nimic, niciodată, ceea ce era bine. Nebunii periculoși erau

izolați, nebunii medii în țarcuri, nebunii calmi munceau. Doar nebunii tranchilizați bine de tot se plimbau prin curte. Plutea un miros fad de cretă. În fiecare săptămână îmi iau prânzul aici, singur, pe o masă de campanie. Mi se dă jambon, piure, un pahar de apă minerală, uneori o sardină și o portocală. Liniștea domnește. O liniște de moarte. Nimeni nu îmi vorbește. Privesc ploaia, dacă plouă, alteori umbrele decupate de soare, rândunicile sau porumbeii, dacă îndrăznesc să-și facă numărul. În acea zi, nu era nimic.

Villejuif, e paradisul meu. Medicul șef, Toscano, îmi permisese cândva această intruziune și rămăsesem. Uneori trecea pe acolo și îmi făcea cu mâna. Se auzea o mașină, un camion, podelele scârțâind, apoi nimic. În duminicile de august îmi citeam ziarul aici. Îngrijitorii treceau în toate părțile, cu găleți și cârpe groase pentru spălat mozaicul. Lumea, cu șobolanii și masacrele ei, rămânea afară.

Aici, la așezământul psihiatric Villejuif, am revenit la viață. Aveam nevoie de asta. Cu zece ani mai devreme, eram în plină noapte, noaptea adevărată cea care zgârie și sfâșie. Cu capul vuindu-mi, cu dinții stricați, mâinile cuprinse de agitație. Aveam coșmaruri, ură, spaime. Aveam și motive. Am rămas.

— Iată.

Infirmiera tocmai îmi lăsase farfuria pe masa de campanie. Am desenat striuri în piure cu furculița. Era interesant. Juan Lorca ar putea, fără îndoială să-mi spună câte ceva despre Gavian. De câteva zile, mai multe restaurante se închiseseră în cartier: La Riviera, o pizzerie turcă și Justin de Marseille coborâseră pavilionul în iunie. Apoi Kasimir luase foc. Nu mai rămăsese decât gudron topit. Poliția spusese că focul izbucnise în instalația electrică, dar am aruncat și eu o privire: incendiul începuse aproape de ușă. Urma incendierii era foarte vizibilă, pe planșeul de beton. Benzină, fără îndoială. Îi împărtășisem îndoiala lui Juan, care constituise un dosar și își reprezenta clienții la tribunal. Patronii de la Kasimir o țineau moartă cu teza neajunsului electric. Juan îmi ceruse, oficios, părerea. I-am spus: „Întâmplarea nu are nimic de a face.” Își plecase capul, își aranjase părul cărunt și zâmbise. Îi știa pe toți, din arcanele birocratice.

Dacă ar fi cineva care să știe ceva despre Gavian, ei bine, acesta ar fi Juan.

Când m-am ridicat să plec, Victor s-a apropiat. Avea obrajii supți, privirea rătăcită. Am simțit un iz de pastis. Poate că băuse doar o infuzie, un strop de lichior de anason. Dar poate că nu. M-a întrebat:

— Cum mai merge?

— Ca vremea. Așa și așa.

— Și prietenul nostru avocatul? Ce mai face?

— Chiar vreau să trec pe la el. E bine.

— Nu mai vine la întâlniri. În fine, nu l-am mai văzut de mult timp.

— A scăpat. Și pe urmă, știi, Victor, de când are o logodnică.

— Are logodnică? Asta e bine. Se însoară?

— Nu știu, Victor. Trebuie să plec.

— Să îl salutați din partea mea, domnule Mpétigo. Și vă spun: pe săptămâna viitoare.

Părea mulțumit. M-am întrebat vag de ce, înainte să iau din nou RER-ul.

Juan Lorca îmi servise mult timp de șerpaș. Fost alcoolic, dezintoxicat înaintea mea, el mă asculta, mă sfătuia. Deviza lui era: „O dată pentru totdeauna.” Locuia deasupra bistroului care dădea spre Strada Saint-Bruno, în fața scuarului cerșetorilor și a bisericii imigranților. La bistroul *Cei Trei Frați,* l-am găsit cu un teanc de dosare în față. La biserică nu ar putea lucra: „Aș avea impresia că îmi citește cineva peste umăr”

Așezat pe bancheta din fund, sub marea oglindă scorojită, își deschise larg brațele. Cu stiloul în mână, cu procesul verbal al audierii în față, avea un aer foarte profesional. Cu părul albit la tâmple, cu tenul mat, avea totul dintr-un hidalgo seducător din filmele hollywoodiene. Chiar un pic mai reușit decât un Antonio Banderas mai vârstnic. Nici nu-și dăduse osteneala să-și scoată impermeabilul. Făcu un gest care cuprindea cafeneaua, cerul, ceaiul pe care îl bea și pe cei doi vagabonzi, de pe banca de afară. Zâmbea:

— *Arriba la Revolución, Max*!

— Așa-i, *arriba, arriba*. Merg afacerile, justiția?

— Merg prea repede. Și nu în direcția bună, Max.

Mă invită să mă așez în fața lui, măturând dosarele cu dosul palmei.

— Dacă am…?

— …mânca? Nu, Juan, am mâncat deja. Dar o să mă uit la tine cu plăcere. O să beau…

— Beaujolais? Rece?

— Mor de râs, Juan. N-am mai băut o picătură de otravă de vreo mie de ani, și ești primul care o știe. Nu, un ceai de mentă merge foarte bine.

La Trei Frați era o minciună. Cât despre frați, nu erau nici unul, nici doi, nici trei. Actuala proprietăreasă, Normandie, se născuse la Casablanca și păstrase firma barului, din lemn de nuc îmbrăcat în alamă. Despre restul, ea nu avea nici cea mai vagă idee. Cine erau cei trei frați de altădată? În bubuitul căii ferate din apropiere, trecutul se evaporase. Nu mai rămăsese nimic. Aici, oamenii veneau de undeva și plecau altundeva. Tranzitau. Casele se prăbușeau, luau foc sau erau fărâmițate cu lovituri de târnăcop și un nou oraș renăștea, fără încetare.

În tavan, mulaje ciudate cu îngerași goi, înconjurau sala. Frații aveau idei năstrușnice, pentru bistrou. Normandie veni să mă salute.

— Salut, Max Mpétigo. Salut, Juan Lorca.

— Salut, Normandie.

Ca de obicei, părea indispusă. Slabă, cu părul vopsit cu henna, cu pomeții ascuțiți, ochii strălucitori, ea funcționa cu pastis-calva și cu nicotină. Fuma o sută douăzeci de țigări pe zi. Nimeni nu-i știa numele de familie, în schimb ea își interpela clienții pe numele lor complete. Nu-i mai lipsea mult să le servească și fișa de stare civilă. Juan a întrebat-o:

— Ce ai bun, astăzi, Normandie?

— Limbă cu linte. Îți aduc o apă minerală, Juan Lorca?

— În regulă. Și pentru Max un ceai de mentă. A mâncat deja.

— Ah, Max Mpétigo, am văzut-o pe Martemora. Îți mulțumește.

Am dat din cap. Un curent de aer îmi mătură spatele. Privii pe deasupra lui Juan, în oglinda din perete, plină de fisuri. Doi beninezi stăteau de vorbă la bar. Un negru înalt, ras în cap, intră în bistrou, închise ușa, apoi se așeză și desfăcu *L'Équipe.* Juan Lorca se aruncă asupra coșului de pâine.

— Știi ceva? Îl apăr pe prietenul tău Iuri. Se pare că știe o boabă, de drept, mustăciosul.

— Mustăcios, glumești! E păros ca o pilotă din lână de Pirinei! Când are timp, citește Codul. În magazinul lui, tot timpul are timp. E un fanatic al baroului.

— Știu! Citește dreptul din amuzament… Visez, Max! Spune-mi că visez! De multe ori îmi împrumută cărți, știi…

— Da, cine știe? În fine, are tone de casete piratate. Copoii l-au verificat, de parcă nu aveau ceva mai bun de făcut. E halucinant, nu?

Era indignat. Și eu.

Timp de doi ani, am mâncat fursecuri și am băut ceai ascultându-i pe ceilalți alcoolici de pe Strada Laghouat, nu departe de *La Trei Frați*. În fosta școală, Juan Lorca mă încuraja să uit de alcool. Necazul e că nu te uită el. Priveam la pereții burtoși, izolațiile electrice, poroase, construcția din cărămizi plate, din anii 30. Juan Hidalgo-ul era acolo când aveam nevoie de el.

De câte ori nu-i telefonasem în miez de noapte, să vină la mine? Venea, beam ceai îndulcit cu miere, el vorbea, iar pofta de whisky care mă încolțise se ducea. La început eram puțin reținuți, distanți. Cu MacDou era o prietenie frățească. Cu Juan, era o prietenie de camarazi de luptă. O dată, îl ajutasem într-o afacere veroasă, ceva legat de construcții. El pledase împotriva unui negustor cu amănuntul de pe Bulevardul Chapelle, Frank Beaubet și câștigase. Fundația imobilului era putredă, expertiza mea o demonstrase. Negustorul trebuise să scoată o grămadă de bani. Apoi Juan pledase împotriva lui Carlos Campionul, unul dintre cei mai mari proprietari din zonă, care se ruga duminica și frecventa oficinele politice ale UMP. De data asta, Juan pierduse.

O vedeam în oglindă pe Normandie, bându-și otrava obișnuită. Afară, burnița se îndesise. Lorca, văzând ce vreme e, și-a ridicat gulerul automat, apoi și-a trecut palma peste tâmple, zâmbind trist:

— Știi ce, Max? Pisica mea, Alias, a murit. Tocmai mi-am dat seama că urna cu cenușa ei e la mine în mașină de o săptămână.

— Urna cu cenușa ei?

— Păi, da. Am incinerat-o.

— Și o ai în portbagaj?

— Îți pun cenușa asta într-o urnă cu mulaje *grand siècle.* Apoi pun urna într-o cutie frumoasă de lemn roz. E

lemnul pentru cutiile de trabucuri, știi? Poți să îl zgârii cu unghia, așa e de fin. Dar e…

— Drăguț, Juan, dar, totuși, la tine în portbagaj!

— Doar nu ai vrea să o pun pe bord, nu? Sau să mi-o atârn de retrovizoare ca un turist italian?

— Da, dar totuși…

Râdea. Îi plăcea să mă șocheze. Schimbă subiectul.

— Ia spune, Max, ai văzut centrul pentru drogați, din Strada Philippe-de-Girard, în spatele Crédit Lyonnais…

— Așa?

— I-au dat foc.

— Cine?

— Nu se știe. Se zice că pizzaiolo de alături.

— Și tu, tu ce știi?

— O păsărică îmi spune că treaba e împuțită, Max.

S-a lăsat liniștea. Se auzea flipper-ul, într-un colț, care clinchetea într-o brumă de bumbac. O letargie de iarnă îneca străzile și oamenii, iar trotuarele umede păreau presărate cu stele moarte, reflexii ale neoanelor de pe fațade. Juan tăia din limba de vită. Ai fi zis că tăia o cârpă umedă. Reluă.

— O să rezolv cu Alias. Un mormânt mic din cimitirul Montmartre, lângă podul de fier. I-ar plăcea.

— Crezi?

— Da, i-a plăcut mereu locul ăla. E plin de șobolani.

— Juan, hai să-ți spun ceva. Pisica ta e moartă. E arsă. E praf, e Nescafé.

— Nu înțelegi, Max.

Sunt multe lucruri pe care nu le înțeleg. De exemplu, cum poți mânca limbă de vită. Lintea merge. Dar limba…

Intrară doi tipi, în pelerine și căști de șantier. Au cerut câte o bere. „L-am văzut pe Grizbec, adjunctul primarului. El înțelege cum stau lucrurile…”, a început unul, cu un zâmbet de vulpoi lipit pe bot. Celălalt îi făcu semn să tacă. Amândoi aveau pe căști câte un ecuson: ZENA Constructions.

Când am fondat *Trezirea lui 18,* m-au luat de nebun. Nimeni nu-și imagina că poți povesti istoria spițerului din Piața Olive, aventurile lui Dondon Roșcata la Chapelle, în 1869, rătăcirile lui Louise Michel întoarsă din exil, răpirile din Strada Poissonnière, anul trecut, moartea bătrânelor cinematografe, reamenajarea pieței Clichy

întreprinsă în 1999, expulzările din Strada Biot. Marile gazometre de pe Évangile dispăruseră pentru a face loc HLM-urilor societății comerciale mixte Zena. Terenurile virane, de-a lungul Bulevardului Ney, adăposteau prostituate poloneze care câștigau treizeci de euro sub poduri, pândind camioanele care veneau din nord. Polițiștii nu mai mergeau acolo. Prea mult drog, prea multă noapte, prea mult vânt, prea mulți șobolani. De aici încolo, era terenul de vânătoare al Oamenilor de Sare. Era mai bine să nu dormi la gura canalelor, acolo unde începeau subteranele fostelor abatoare: aici se descopereau cadavre, fără ochi uneori, din cauza șobolanilor. Fără rotule uneori, din cauza Oamenilor.

Când primăria a început să îmi strecoare mici reclame, am știut că ziarul meu avea să supraviețuiască. În fiecare lună, Nathalie Bauer, o mână de femeie de la serviciul administrativ municipal, îmi dădea lista clienților și un mic cec. Astfel, între două expertize pentru Arbessier sau pentru o colaborare, îmi redactam articolele. Într-o zi, aveam să povestesc despre peșterile de sub străzi, șvaițerul din subsol, creta roasă de apele de infiltrare. Aveam să spun cum cartierul era aruncat peste un hău, ca o plută. Aveam să scriu: „Mă numesc Max, iar cartierul se scufundă.” Poate că Sacré-Cœur și Strada Myrha aveau să plonjeze până în centrul pământului.

Dispariție sigură, genune fără fund, cariere de var, case înghițite, locuitori, canalizări, curticele, portari.

Societatea comercială mixtă Zena cumpăra tot. În fața unei limbi de vită tocmai aflam că adjunctul primarului, Grizbec, „înțelegea cum stau lucrurile”. Pe scurt, că plicurile circulau.

M-am gândit din nou la MacDoudou.

— Ia zi, Juan, știi un tip pe nume Gavian?

Lorca m-a privit de parcă i-ar fi stat un os în gât. Din câte știu, limba de vită nu are oase. Cel puțin așa cred.

Juan a spus:

— Da, am auzit de el.

— Și…

— Și, lasă-mă să vorbesc, la naiba. Se ocupă de siguranță, în cartier, ceva de genul asta…

— Igienă.

— Da, asta e: Igienă. Nu mai spune. Nici el nu știe cu ce se mănâncă. E serviciul cel mai împuțit din zonă.

Băieții se mulțumesc să treacă, să noteze și să încaseze.

— Și Gavian?

— Se spune că e cel mai dur. Unul dintre clienții mei a avut de a face cu el, acum doi ani.

— Și ce s-a întâmplat?

— Dosarul a înghețat. La sticleți, dosarul a aterizat pur și simplu la gunoi. Mă întreb dacă prietenul tău Rector…

— Nu e genul, Juan.

— OK, OK. Nu e genul nimănui. E bună, lintea. Vrei?

— Nu, mulțumesc, Juan. Fă un efort.

— O să mă uit prin dosarele mele. Ca să-ți fac pe plac.

— Asta este, fă-mi pe plac. Mănâncă și tu chestii comestibile. Merengue, paella, chestii de la tine, ce naiba.

Părinții lui Lorca veniseră din Spania în 1939. Amândoi aveau părul alb și detestau la fel de mult dictatorii. Și nedreptatea. Juan se făcuse avocat, logic. O dată pe săptămână își punea o cămașă neagră, un pantalon negru, șosete negre și o frumoasă haină neagră și mergea să joace poker cu prietenii lui. Se credea într-un film, regele *cool*-ului. Nu pierdea întotdeauna dar, de obicei, da. Era un foarte prost jucător de poker. Din fericire, mizele erau mici. Am văzut în oglindă că sala se golise. Juan își împinse farfuria. Privirea i se aprinsese.

— Îți amintești de mica daneză, Hannah, de care ți-am vorbit? Venită pentru un schimb de experiență prin Eurojustice? Ți-am vorbit despre ea. Acum două zile mâncam împreună niște ostropel de vânat…

— Ostropel, îmi aduc aminte. Unde era?

— La braseria de la Gara de Nord. Cred că m-am îndrăgostit. Rău.

— Crezi sau ești sigur?

— Sunt sigur, Max. Sigur. Ai remarcat?

— Ce?

— Purtăm impermeabile la fel.

— Mă copiezi, asta e tot.

— Hei, hai să facem schimb de locuri. M-am săturat să privești oamenii în oglindă. Mă deranjează.

S-a ridicat și și-a împins farfuria spre mine. Am profitat să o șterg spre toaletă. Juan mi-a luat locul.

— Curentul, înțelegi?

Înțelegeam. Era un obicei de-al lui. Se așeza la restaurant și, imediat, cerea o masă mai bună. Apoi prefera alta. Uneori se întorcea la prima, după ce îl înnebunise pe șeful de sală. Ritualul era bătut în cuie. Când ieșeam să mâncăm, toți chelnerii dispăreau. Nimic nu mă surprindea la Juan Lorca. Nici măcar indecizia lui. *La Trei Frați,* nimănui nu-i păsa de aceste manii. Am aruncat o privire în sală. Într-un colț, cei doi beninezi își continuau dezbaterea nesfârșită, iar negrul mare și chelios citea *L'Équipe.* Intrând în colțișorul care servea de cabină telefonică și de toaletă, privirea îmi coborî asupra crăpăturilor de deasupra scurgerii. La Normandie, totul părea că se clatină, dar rezista. Clădirea era din piatră de calcar. Indestructibil. După casele Pottier. Va mai rezista câteva secole. Mi-am dat cu puțină apă pe față. O clipă am avut impresia că atinsesem suprafața unui lac. Zgomotele erau înfundate, rumoarea de afară ajungea ca prin vată. Chiar și trenurile păreau în altă parte, departe, la Poto-Poto sau în Andaluzia. Mi s-a făcut chef de soare. Și să o văd pe maică-mea.

Cabina telefonică era liberă. Am introdus o monedă și am întrebat de inspectorul Rector.

— Sunt eu, Julien. S-a mai calmat, la voi?

— E calm ca un vulcan, Max. Spune, nu pot sta, arde.

— Ai rezultatele autopsiei? Tipii din Strada Myrha?

— Nu încă. Gorasson le va avea la sfârșitul zilei.

— Atunci, ne vedem mai târziu?

— Da. Te aștept în spate la Solo Prix, la zece, astă seară. E bine? vom merge direct la laborator.

— Voi fi acolo. Ciao.

Am închis și m-am întors în sală. Juan, așezat în locul meu, se delecta. O pată de sos orna masa. Bistroul era pustiu. M-am strecurat pe sub oglindă. Cu spatele la perete. Juan mi-a întins furculița sa.

— Ia. Chiar nu vrei să guști un pic de limbă?

Nu, nu vroiam. Am privit strada. În fund, în spatele grădinii, se lăsa o brumă vagă. Mi-am băut ceaiul și mi-am amintit că în câteva zile se va termina ramadanul.

— Juan, Amar ne invită la el la mechoui, ca de obicei. Pentru sfârșitul ramandanului.

— De acord. Vin cu Hannah.

Viața lui avea să se schimbe. Căsătorit? Nu îl vedeam. Dar cine știe? S-a lăsat liniștea. După o clipă, și-

a pus furculița în farfuria goală. Gânditor, și-a reluat tonul serios:

— Mănâncă adesea la Zepler, Gavian. Ar trebui să vorbești cu patronul. El știe. Mergi să te întâlnești cu el din partea mea. Îl cheamă Langrand, Michel Langrand. Îl vei recunoaște ușor. Poartă mereu un papion roșu. I se pare elegant.

— Pot să mă recomand ca din partea ta?

— Da, Max. Langrand știe multe. Cu meseria sa, vede de toate. În plus, acolo unde e situată braseria lui…

— În Piața Clichy, nu?

— Da. La ce te uiți?

Afară, școala din fața bisericii Saint-Bernard începea să fumege. Limbile de foc se aplecau către Strada Tombuctu și spre Podul Jessaint. Cerșetorii se căraseră din scuar. În depărtare se auzeau sirene. Unul dintre bătrânii stejari din piață era deja pârlit. Casele mucegăite de alături, începeau să se clatine sub efectul căldurii. De la treizeci de grade în sus tencuiala plesnește. Cu cât există mai mult nisip în ciment, cu atât acesta se dezagreghează mai repede. La două sute de grade, cărămizile se dezintegrează. Structura, dacă e de fier, se răsucește. Podelele se bombează sub presiunea gazelor. Cuiele sar, traversele se frâng, punctele de ancorare crapă, betonul se fisurează. Prima podea care crapă creează un violent aport de aer. Ceea ce urmează e o ruletă rusească.

Ploaia se oprise.

Furia rămânea, însă. Moartea metisului, în cartier, avea să provoace pierderi.

Bistroul era în întregime înțepenit, ca Normandie, care, cu mâinile pe tejghea, nu se mai mișca. *Équipe* era în fața ei. Un pic mai departe, un camion Zena demară, ca să nu ia foc. Cenușa lui Alias, desigur, era pe cale să se încălzească în cutia din mașina lui Juan.

Trebuia să îl găsesc pe micuțul Salivă.

9

Uneori vântul e dulce.

Îmi plac mult mirosurile cartierului. Vara mă trezesc uneori devreme și cobor pe Strada Doudeauville, spre Château-Rouge. Uneori, mă întâlnesc cu Martemora. Alteori, îmi iau bicicleta și o iau spre periferia din sud. Soarele răsare către canalul Saint-Martin și apune în spatele Montmartre. Pe trotuare sunt fructe de mango zdrobite, seu de oaie, coji de banană, bobițe de tămâie. Fiecare brutărie arabă miroase a păcură, macadamul degajă o căldură vagă din ajun, aerul poartă miros de bere trezită, turtă dulce zdrobită. Îmi beau cafeaua la Amar, îl privesc pe Djondjon plecând la școală și mă duc să mă plimb spre spălătoria lui Zola, în fundul unei curți. Câțiva turiști japonezi, rătăciți, mă salută. Îi salut. În această curte, mirosul predominant este cel de violete și de pubele. Vara intră încet-încet în posesia străzilor și a nopților.

Iarna toate aceste mirosuri mor. Nu mai rămâne decât un gust de noroi și de ploaie.

Mirosul de putred, nu dispare niciodată.

Astăzi, mirosea a ars.

Pe Strada Myrha, dealerii se făceau că iau aer, iar clienții se făceau că nu observă că ceilalți se făceau că iau aer. Restaurantul lui MacDou se găsea în celălalt capăt al străzii. Între școala coranică și mercerie, l-am văzut de departe pe micuțul Salivă. Zvelt, cu părul lung și dat cu o pomadă care să îl întindă, îmbrăcat într-o haină de piele, părea un copil. Aparența asta îl ajuta: trecea neobservat în piața Château-Rouge unde făcea afaceri în mod regulat. Se spunea că are cocaină de calitate. Dar Salivă – care, din ce se zvonea era născut în Columbia, în Panama, sau în Belize – dăduse lovitura: supraviețuise schimbărilor de supremație din cartier. Se înțelesese cu beninezii, turcii, bulgarii și cu Oamenii Oamenilor. Ducea o existență periculoasă totuși, ce atârna de subtile schimbări de echilibru. Cu droaia sa de mici spioni răspândiți în piață, care mergeau să caute marfă pentru clienți, Salivă era regișorul intersecției. În treacăt, mi-am amintit că Mercur,

cu picioare înaripate, era zeul hoților și al încrucișărilor de drumuri.

Salivă mă reperase. Era de ajuns să aștept. Contactul avea să se facă discret. Am coborât ușor spre calea ferată. Dacă cineva m-ar fi urmărit, ar fi crezut că vreau doar să arunc un ochi la casa cu cele trei cadavre. Am trecut pragul imobilului, m-am strecurat prin fața cutiilor poștale și apoi am urcat. Scara se zgâlțâia, balustrada tremura.

Am împins ușa apartamentului. Contururi trasate cu creta delimitau poziția fiecărui cadavru. Fuseseră ridicate. Rămăseseră niște urme negre aproape de fotoliul cel vechi. Tipul cu obrajii arși ar fi supraviețuit poate drogului, dar nu avusese cum să scape de tratamentul de urgență. Amicii îi tăbăciseră glota, îi calcinaseră cerul gurii, îi uscaseră traheea, îi spărseseră plămânii. Circulația aerului fusese oprită. Aerul fierbinte îl împiedicase să respire. Pentru siguranță, primise un glonț în piept. Așa că nu mai respirase deloc.

Oamenii de Sare trecuseră mai târziu, ca să se ocupe de cei doi artiști cu uscătorul de păr. Fără îndoială, aceștia erau în transă, cu drogul în doză serioasă în vene. Oamenii de Sare începuseră prin a le decupa rotulele, cu cuțitul măcelarului și încheiaseră prin a le tăia palmele cu cuțitul de abator. Era modul lor de a spune că cei doi care se aventuraseră pe teritoriul interzis, nu vor mai putea niciodată să îngenuncheze în fața zeului Sării Strălucitoare și că nu își vor putea împreuna mâinile pentru rugăciune. Erau deci condamnați la o rătăcire fără sfârșit în profundele ape marine, de unde paradisul fusese smuls cândva.

Am trecut în încăperea de alături. Era un scaun. M-am așezat, cu impermeabilul pe genunchi. Locul mirosea a var umed și a drojdie. Prizele atârnau sau erau lipite cu plasturi, tapetul se dezlipea pe fâșii, inscripții ornau pereții despărțitori: „Dog Power”, „Nique ta Money”, „Zulu Christ”. Nu știam ce înseamnă. Am început să aștept. Aveam timp. În ce se băgase MacDoudou?

Sub „Zulu Christ” era o cutie de trabucuri, în care Sétubal se uitase cu un ochi distrat. Materialul de bază al drogatului era încă acolo: seringă, linguriță, lămâie uscată. Polițistul de proximitate Frémiet, după ce fusese ocupat să vomite, lăsase totul acolo. Fără îndoială,

Sétubal dăduse instrucțiuni: fără valuri. Oficial, cei trei drogați muriseră de supradoză: povestea, banală, nu reținea atenția. Totul era astfel clasat, legat și talmeș-balmeșul macabru al cutiei de trabucuri nu mai prezenta niciun interes. Morții rămâneau morți. La urma urmei, de ce primise un glonț în piept bufonul?

Aplecându-mă, am remarcat un căpăcel sub plinta dezlipită. Ca un căpăcel de pix. Roșu. M-am întrebat cum lui Rector îi scăpase așa ceva.

Era jumătatea unei doze. Venea din Strada Polonceau, aproape de scuarul Léon, unde toate sunt roșii. Începând de la scuar, era terenul de vânătoare al Oamenilor Oamenilor, cucerit pe moment de Oamenii de Sare. Dar geografia puterii era mișcătoare, frontierele se trasau cu sânge, în fiecare zi. Am lăsat căpăcelul să cadă când am auzit ușa scârțâind încet. M-am ridicat, cu spatele la perete, cu gâtlejul uscat.

Micuțul Salivă apăru, gâfâind ușor. Ușa șubredă se închise în urma lui și Salivă, prudent, se îndreptă spre mine. O lumină firavă filtrată de ferestre îi cădea peste mâinile îngrijite. Cu un aer mândru, își ridică bărbia. Haina de piele îi cădea urât peste șolduri: ascundea, fără îndoială, o armă, probabil un Glock, pe care le îndrăgea. Cu un gest teatral își aruncă pletele pe spate, pentru a lăsa să se vadă un chip de copil din Anzi, cu nas coroiat și zâmbet strălucitor. Semăna cu un circar latino. Dar, știam bine, Salivă era periculos. Îl văzusem cum se ridicase într-o cafenea și cu același gest spărsese o sticlă de bere și o lipise de gâtul adversarului. Doar că nu acționase ca în filme: eroii sparg mereu sticlele dând cu ele de bar, de sus în jos. E greșit. Salivă spărsese sticla de Kronenberg de jos în sus: cioburile de sticlă țâșniseră la înălțimea ochilor răufăcătorului. În timp ce se apăra cu un gest reflex al mâinii, șmecherul se trezise deja cu ciobul lui Salivă la jugulară. Mișcarea fusese suplă. Conversația scurtă, unilaterală. Tipul murise la puțin după aceea, cu mărul lui Adam ciopârțit.

— E OK, Max?

— E OK, Salivă.

Privirea i se plimba de la fereastra cu pervaz până la baia veche și se întorcea la obloanele ce atârnau. Nu rămânea o clipă imobilă. Afară se lăsa întunericul.

Am păstrat liniștea o clipă. Își aprinse o țigară, fără ca atenția să îi slăbească.

— Vrei?

— Nu. Știi bine că nu fumez, Salivă. Care mai e viața ta?

— Tot dură, tot dură. Dar aici suntem.

— Mi s-a spus că vrei să mă vezi.

— Da, Max. Se întâmplă chestii.

Salivă vroia ceva. Era un negociator abil. Își croise o reputație de caïd *free-lancer*. Naviga după vânturile prielnice, evita recifurile. Se mută pe celălalt picior, privi la vârful țigării sale Marlboro și continuă:

— Îți mai amintești Max, când au venit togolezii aici, acum patru ani?

— E preistorie, Salivă.

— Vroiau să pape tot. Le era foame. Și-au lipit femeile de trotuar, apoi au ajuns șefi de șefi…

— Da, dar nu mai sunt acolo. Au tăiat-o.

— De acord, Max, ai dreptate. Dar ce se întâmplă când e un loc liber?

— Îl ocupă cineva.

— Vezi?

— Au fost candidați, printre care și tu, Salivă.

— Da, dar e mai complicat.

După ce polițiștii demontaseră rețeaua togoleză, alți dubioși ieșiseră din umbră. Mai răi, mai duri, mai înfometați. Oamenii de Sare însă, făcuseră treabă bună. Fuseseră găsiți invadatorii făcuți bucăți, prin beciurile din apropiere. Salivă avusese contribuția lui. De atunci, între el și Danone era un armistițiu… Regele măcelarilor și al taximetriștilor îl tolera pe Salivă, care îi strecura câteva informații utile, pe căi ocolite. Totul era ca această colaborare să rămână discretă. Sétubal făcea pe comisarul cel bun, nu se amesteca în această înțelegere: alergătorii lui Salivă erau ținuți în lesă, supravegheați de șeful lor mărunțel, care mergea până la a le cronometra venirile și plecările, ca să îi rentabilizeze. Drogul, pentru Salivă, era o afacere serioasă. Ca și cum ar fi vândut faianță sau nuga. El gestiona magazinul. Reputația lui de ucigaș îi dădea un loc aparte: niciodată nu ezita să îi șteargă pe impertinenți. Pentru el, era ca și cum și-ar fi șters picioarele. Nici mai grav, nici mai important. Nu puțini jegoși, coborâți din periferiile lor cu șepcile de rapper și cu lanțurile lor aurite, făcuseră greșeala de a-l subestima.

Dansau acum tangoul înțepeniților. Ai fi putut să-l iei pe Salivă drept unul dintre cei șapte Pitici, dar era de fapt Grincheux, unul cu Glock. Am așteptat să-mi spună ce avea de spus.

— Max, știi, în cartier e ca la bordel, pe bune.

— Sunt noii veniți?

— Da. Tu n-ai auzit. Oamenii Oamenilor. Mi-au omorât câțiva băieți pe lângă metrou. Nu-i pot lăsa în pace pe viermii ăștia. Sunt prea naşpa.

— De acord. Dar ce vrei?

— Calm.

— Sunt calm, Salivă.

— OK, Max. Dar tipii ăia trebuie opriți. Înțelegi ce spun?

— Da.

— Mă poți ajuta?

N-am răspuns. Salivă vroia să vorbesc cu Danone. Aștepta să vadă dacă se putea face ceva. Își stinse chiștocul cu gheata sa cu încheietoare Éclair și, considerând că „dealul" era pe calea cea bună, îmi spuse:

— Știu chestii.

— Despre?

— Tipii care au murit aici. Eu…

Acum stătea aproape de fereastră. Văzuse ceva? Se dădu înapoi, pipăindu-și haina de piele. Mă privi.

— Trebuie să plec, Max. Dar îți fac un cadou: cei doi care au murit, acolo, în colț, e un fleac. I-au gâdilat pe la genunchi, și au mierlit-o. Dar al treilea…

— Așa?

Ciuli urechile. Chiar înainte să plece, deschise ușa și îmi făcu semn.

— Al treilea, din ce am auzit, a mierlit-o ciudat. Știu câte ceva. Trebuie să mergi să vorbești cu Aubelin, îl știi?

— Aubelin Rector, tatăl lui…

— Aha. O tai. Salut, Max.

Închise ușa după el. Îl auzii cum, în loc să coboare, urca. Precauție elementară: în caz că cineva îl aștepta jos… Salivă știe foarte bine să găsească o ieșire pe acoperiș. Am rămas acolo o clipă, nehotărât. Apoi, am ieșit pe stradă. Salivă parcă s-ar fi evaporat… Noaptea domnea. Luminile băcăniilor se reflectau în solul umed. Un vânt ușor, dinspre vest, răsfira crengile arborilor din Montmartre. Pentru mine venise vremea să caut printre

amintiri, să pun ordine în trecut. Șobolanii, ca și oamenii, au memorie. Așa că supraviețuiesc.

Când am trecut prin fața restaurantului lui MacDou, toate luminile erau stinse. Probabil că dormea, caraghiosul. Altădată nu dormeam deloc.

10

MacDoudou și cu mine eram prieteni vechi. Marcel-Étienne Dou și Max Mpétigo, un negru și o jumătate de negru. La el, culoarea era întreagă; eu eram între culori. Ne întâlniserăm într-o altă viață, într-o altă lume. Pe atunci credeam în Seara cea Mare.

Mă întorceam din Germania, unde câteva luni de serviciu militar mă dezgustaseră pentru totdeauna de chipiu și mă convinseseră că viața era prea scurtă pentru a învăța germana. Pe când o frecam pe Bulevardul Saint-Michel, îl văzusem pe negrul ăsta mare care vindea bijuterii de tinichea pe o masă de campanie, în fața ruinelor de la Cluny. Îmi amintesc că am ieșit de la cinema unde văzusem *Charlie Bubbles* și îl abordasem pe bijutier. Băuserăm un pahar de vin alb, apoi încă unul. MacDoudou era vesel, agitat, prietenos și le cam înflorea. Își revenea abia după delapidarea semnată de chiar partenerul său, Simon Weiss. Acesta, fost student specialist în ebraica veche, dezertase brusc din domeniul prea puțin lucrativ al gablonțurilor pentru a intra în poliție. În câteva luni, datorită priceperii sale la limbi orientale devenise inspector la Brigada împotriva traficului de ființe umane. Băgase le mititica vreo câțiva proxeneți marocani înainte să treacă, mai târziu, la Informații. Porniserăm la drum, în căutarea unui destin ieșit din comun. Ne întorseserăm înfometați și puțin nebuni.

În 1975, lansaserăm un radio așa-zis liber. În acea vreme, nu era tolerat. Radio-Dou rezistase trei luni. Tot jonglând idei subversive („Moarte șobolanilor!”, „E lupta finală!”, „Bob Dylan la putere!”), ne treziserăm că poliția venise și pusese mâna pe emițător. Nu se mai punea problema să apărăm lumea a treia, Tricontinentala, să intervievăm tipii de la Cărarea Luminoasă, să facem elogiul lui Che Guevara sau să lansăm pe unde pagini de Nizan și muzică de Donovan. Recomandam, precum André Breton, lectura cărții *Materialism și Empiriocriticism* de Lenin, un somnifer puternic. Troțki, evident, era un vultur al gândirii umane. În ciuda protestelor lui MacDou, poliția ne închisese cocioaba.

În acea zi, ieșisem, trăgeam la măsea într-un bar de lângă Notre-Dame privind faianța de la 1900. MacDou era în emisie. Sprijinit în coate, mă relaxam frumos, când un amic veni să îmi zică: „Sunt copoii acolo!”. Clătinându-mă un pic din cauza celui de-al doilea pahar de bourbon stropit cu bere, îmi trebuiseră două ore ca să ajung de la barul Notre-Dame du Ciel până la Strada Bûcherie. Trei sute de metri. Când am ajuns la etajul șapte, nu mai era emițător, nici birou, nici discuri cu Dylan, nici cărți de Nizan, nici afișe cu Che. Jandarmii luaseră chiar și *Materialismul și Empiriocriticismul.* Nu tu Radio-Dou. Nu tu Dou, pe deasupra. Dispăruse.

Timp de patru zile îl căutasem din comisariat în comisariat. Eram la ananghie. Bere, vodcă, vin roșu, orice era bun. Aș fi băut și terebentină sau Aqua Velva cu o măslină. Dimineața mă apuca boala vacii nebune. Eram ostaticul propriilor mele coșmaruri. De ani buni, de când cu prăbușirea, mă mișcam zi de zi ca printr-o ceață. Juan Lorca mă trăsese afară. Fără el, aș fi putut să-mi las oasele acolo.

În cea de-a cincea zi, eram negru ca noaptea. M-am trezit la spital. Apoi am adormit iar. Cu o perfuzie în mână, pluteam într-o semi-inconștiență ca de vată, ieșeam la suprafață, mergeam în derivă. Când am ajuns din nou în stradă, două săptămâni mai târziu, cu picioarele ca de ceară, palid la față, cu mâinile reci, cu sângele plin de Valium, MacDoudou încă era dat dispărut.

Nu știam unde îmi e prietenul.

Era în șobolănie.

În 1975, Piața Dauphine încă mai era un colț provincial, aruncat în Paris ca o amintire. Palatul de Justiție zgâria privirea dar piața emana liniște. Erau acolo bănci primitoare, pe care îți puteai bea romul Négrita și privi la Yves Montand strângând mâna comercianților din zonă. Mi se întâmplase adesea să mă așez acolo ca să savurez freamătul Senei din apropiere, iar seara să privesc fasciculele proiectate de *bateaux-mouche,* pe cerul nopții. Noaptea se lovea ușor de acoperișuri, zeci de porumbei ornau arborii. Ai fi zis că e un loc fermecător.

Nu știam atunci că sub Palatul de Justiție era o mizerie. Doi kilometri de culoare, o rețea de ziduri mucegăite și de redute cu grilaje se întindeau până la

cheiul Horloge pentru a pleca mai departe spre Hôtel-Dieu. Acolo erau închiși vagabonzii, necunoscuții, dispăruții, mizerabilii, anonimii, incomozii, cei ce nu aveau acte, cei ce nu aveau nimic, rătăciții, cei slabi. În această prăpastie leproasă, ale cărui măruntaie datau, unele, din Evul Mediu, poliția îi arunca pe nedoriți. Aceștia deveneau non-persoane. Labirintul fusese folosit în timpul Revoluției și avea legătură cu Conciergerie. Ducea până la Sainte-Chapelle. Mareșalii Imperiului scăpaseră pe acolo, leproșii fuseseră aruncați ciorchini-ciorchini în aceste carcere, iar nemții folosiseră aceste celule soioase pentru a-i închide pe supraviețuitorii Orchestrei roșii.

Unii spuneau că în șobolănie erau două cercuri. Sub coridoare s-ar fi găsit alte coridoare. Sub închisoare, alte carcere. Dar nimeni nu știa cu certitudine. Legenda circula în surdină.

Un culoar trecea pe sub Sena și dădea într-unul dintre beciurile liceului Montaigne, de cealaltă parte a Luxemburgului. În anii 50, administrația zidise accesul spre liceu și ștersese plăcuțele în germană. Îmi aminteam: la școală era cel mai frumos joc. Coboram sub Strada Auguste-Comte pentru a descifra inscripțiile. Treceam pe sub cantină, pe sub infirmerie și, acolo, se afla Necunoscutul, cel adevărat, cel mai negru. Un puști dintr-a 2-a se rătăcise. Poate fusese găsit mai târziu, mumificat, în bluză gri, cu un Bic la ureche, obiect de venerație pentru *Rattus rattus*. Mama, care venea să mă vadă la Paris o dată pe trimestru, nu mă crezuse niciodată. Pornea spre Istanbul convinsă că eram un povestitor din o mie și una de nopți.

Mai târziu, în anii ’70, săpând pentru RER, muncitorii descoperiseră două sute de motociclete lăsate de naziști sub palatul Senatului, într-o excavație secretă. Era așadar un Paris Deasupra și un Paris Subteran, două lumi tangente. Parisul tuturor și un Paris al șobolanilor.

În acest infern mucegăit, poliția inventase un regat fără legi. În aceste culoare, în celulele îmbâcsite, se înghesuiau imigranții. Prezumția de nevinovăție, dreptul elementar, apărarea, nimic nu mai exista. Era Guantanamo al nostru. Cel care căzuse acolo, putea rămâne două ore, sau șase luni, sau o viață întreagă. Era un hotel permanent, o pensiune discretă și gratuită. Beciuri cu bolți *haute epoque* garantate, inventate pentru

arhitecți de buncăr. Niciun medic nu s-ar fi aventurat acolo, înăuntru. Niciun avocat nu ar fi fost chemat. Republica, Sănătatea și Amnesty nu i-ar fi trecut pragul. Oficial, labirintul nu exista. Oficial, toată lumea știa că era mai bine să eviți să fii zvârlit sub Conciergerie. În timpul războiului algerian, parașutiști zeloși făcuseră pierduți aici câțiva partizani nemulțumiți.

Rămânea în aer un fel de curent de durere și de rușine. Se făcea frig.

Era o capcană fără ieșire.

MacDoudou era acolo, dar eu nu știam.

Simon Weiss îmi suflase informația. Aflând că îl căutam pe MacDoudou, îmi trimisese vorbă. În vremea aceea, el se ocupa de afacerea Goldman, studentul de stânga asasinat de o haimana. Într-o zi, în timp ce îmi beam cafeaua la *Idéal Bar,* disperat că nu aveam să îmi mai regăsesc prietenul, Amar îmi arătase în fundul sălii un roșcat mititel, cu cizme de cow-boy: „Vrea să îți vorbească, Max.” Mă strecurasem printre flipper-ul zgâlțâit de coreenii de la atelierul de croitorie al lui Goldsinger și masa de manila. Roșcatul îmi spusese simplu: „Max Mpétigo?” Abia apucasem să dau din cap că da, că tipul adăugase: „Simon vă trimite vorbă să căutați în șobolănie.” Apoi se ridicase și plecase.

Două ore mai târziu, cu un avocat angajat în pripă, eram pe cheiul Horloge. De voie de nevoie, un paznic ne lăsase să intrăm în curtea Palatului de Justiție. Simon Weiss își făcuse treaba bine: porțile se deschideau. La propriu și la figurat. Când ușa de fier se mișcase pentru a descoperi scara ce plonja sub Sainte-Chapelle, noi îl urmasem pe paznicul închisorii. Niciodată nu îmi putusem imagina că un centru de detenție atât de amplu ar fi putut exista în plin Paris. Șobolănia semăna cu delirul unui drogat: coridoare, iar coridoare, mustind de umezeală. De o parte și de alta, celulele lăsau să se strecoare o lumină galbenă. Arabi, chinezi, negri așteptau. O întreagă populație de încarcerați supraviețuia sub Palat, faimosul Palat atât de plăcut intitulat al justiției. Justiția aici era o idee la fel de îndepărtată precum cea de-a cincea dimensiune. Zăream ambalaje de plastic pentru mâncare, goale, găleți pline de fecale, chipuri resemnate. Mirosul greu și pătrunzător ar fi intoxicat și o muscă. Becurile nude, în plase de fier, aruncau raze slabe peste pumnii strânși. Se putea trăi și muri acolo înăuntru, fără

să afli că Giscard d'Estaing era președintele Republicii. Aveam douăzeci și doi de ani, priveam toate astea și eram alcoolic.

Din ceața mea, din călătoria mea neagră, am văzut celula în care era închis MacDoudou. Era acolo, așezat pe jos, verde de oboseală și de jeg, cu un ochi terminat și o coastă ruptă. Se zbătuse, animalul. Când m-a recunoscut, a încercat să se ridice, strâmbându-se. Avocatul a zbierat. Am urcat încet, pas cu pas, afară din acest canal de scurgere. Ieșind, nu ne-a întrebat nimeni nimic. Nicio semnătură, nicio decizie de eliberare, nimic. Când s-a văzut afară, MacDoudou a murmurat simplu: „Mulțumesc, frate."

Ne-am îndreptat spre La Fauvette du Châtelet, un bistrou primitor. Acolo, între avocații în robe negre și mesele încărcate de dosare, am băut un pahar. Apoi altul.

Șobolănia nu mai exista. Nu existase niciodată.

11

Mi-am scuturat amintirile pe jos. Era vremea să merg să mă întâlnesc cu Rector. M-am îndreptat spre Strada Philippe-de-Girard, care taie o secțiune prin cartier. Ea pornește de la intersecția cu poșta, pentru a o ține apoi drept spre metroul de suprafață, și trece pe după Solo Prix – „Preț unic!" Hoții care operau pe acolo, puteau astfel să se arunce într-un vagon când erau reperați sau să scape de prada lor.

— Ah, în sfârșit!

Rector își ridicase gulerul hainei. Sprijinit de mașina de serviciu, trăgea dintr-o țigară și își rodea unghiile. M-am apropiat. A deschis portiera și a urcat în Renault-ul obosit. M-am așezat alături. Mașina mirosea a after-shave, a chiștoc vechi și a sudoare. Puțin mai încolo, pe stradă, luminile pâlpâitoare ale unui templu hindus dădeau un aer de Crăciun unui vechi atelier de tâmplărie.

Rector își rodea arătătorul.

— Salut, Max.

— Salut.

Înainte să învârtă cheia în contact, se întoarse spre mine.

— Cei trei tipi de pe Strada Myrha…

— Așa?

— Mă întreb, nu o să o facem, dar mă întreb totuși dacă nu ar fi bine să o lăsăm baltă.

— Nu e genul tău.

— Nu. Dar poate că ar trebui să fie al tău.

— Ai ceva să-mi spui, Julien?

— Nu, spun prostii, asta e tot.

Porni mașina. Motorul se înecă un pic. Rector băgă într-a întâia și întoarse pe Strada Chapelle. La capătul metroului de suprafață era Pigalle. Își aruncă chiștocul pe fereastră, aprinse o altă țigară. Cu un ton calm continuă:

— Vezi, e mereu o greșeală să te grăbești. Tragi concluzii, îți faci idei, te întorci acasă cu piste false. Sunt scârbit.

— Sétubal?

— Da. Sétubal. Mă seacă. E acolo, mă supraveghează, un ghimpe în coastă. Uneori, nu știu ce

mă împiedică…

— Ce te împiedică, Julien, e că nu ai timp de pierdut cu idioții.

— Nu e chiar așa de idiot, comisarul, să știi. Își ascunde bine jocul. Știi ce mi-a făcut deunăzi?

Julien Rector era furios. Un sticlete, Galichat fără îndoială, umblase la arma din dotare, când metisul intrase în comisariat ca să ceară o țigară. Glonțul plecase.

— Nu, nu știu.

— A vrut să facem toți un raport… să spunem că tipul se repezise la o armă, în birou. Pe scurt, că tipul…

— …ar fi vrut să se sinucidă? Asta e?

— Exact. Înțelegi ideea? Cartierul se mișcă, o să fie foc și sânge, iar el, nu încearcă decât să…

— E normal, Julien. Se apără.

— Știu, dar…

Nu-și mai găsea cuvintele, Rector. Ajungând la Pigalle, coti spre piața Saint-Georges, pentru a coborî spre Bursă. Avea chef să-mi spună ceva. Îl lăsam să se adune.

Retrasă într-o înfundătură, o clădire micuță, Napoleon III, părea pierdută. Se citea: „Instit t Medi ó-égal”. E adevărat că acolo înăuntru domnea egalitatea. Institutul medico-legal își pierduse câteva litere de pe fațadă, dar Rector, își pierduse iluziile de mult. Parcă mașina.

— Am ajuns. Vii?

Am coborât. Un neon clipea dincolo de ușa dublă de sticlă a morgii și se reflecta pe linoleum. Chiar înainte să intre, Rector se opri pe a treia treaptă a scărilor și îmi spuse:

— Mortul, cel cu un glonț în piept… Ei bine, nu e glonț. Nu e nimic. Nimic. Doar o gaură. A murit de o gripă rea, tipul.

Mergeam printr-un acvariu. Un rând de spoturi verzui, aliniate de-a lungul coridorului, transformau institutul în fund de mare. După poarta de la intrare, o a doua ușă de sticlă, precum în uzine, ascundea alte coridoare. Paznicul, care citea Kit Garson, ne-a făcut un semn cu mâna. Mai departe nu era nimeni.

— Vino cu mine.

După o clipă, Rector se opri în fața laboratorului de disecție cu numărul 4. Am intrat.

Într-o sală congelată, patru mese de oțel se înălțau spre lămpile de chirurgie. Pe una, sub o pânză verde se ghicea o formă. Rector înaintă, apucă de un colț și, înainte de a ridica pânza, mă întrebă:

— Ești gata?

Niciodată nu sunt gata pentru așa ceva. Dar am spus da.

A dezvelit cadavrul până la mijloc. Fusese disecat și cusut grosolan.

— Ți-l prezint pe Manuel Ramirez. Douăzeci și șase de ani, două condamnări, dealer etern, un sejur în centrală. A început cu furturi de mașini pe lângă Val-Fourré, a continuat cu trafic de hașiș și ca noutate, servea de ghid pentru livrări importante. Tocmai se lansase în heroină.

— Așadar, un client pentru tine.

— Da, un client pentru mine. Doar că nu îl știam, nu era din cartier. Ceilalți doi, da. El, nu. Parcă ar fi fost în vizită… Mi-ar prinde bine puțin rom…

— Ia spune, Julien, doar nu m-ai chemat aici să-mi reciți pedegree-ul câștigătorului?

— Nu, Max. Dar am o problemă. Nu știu de ce a murit.

— Așadar e sigur că n-a murit din cauza primului ajutor cu uscătorul de păr?

Și-a trecut mâna prin păr, antilezul. Era mai scund ca mine, dar mai îndesat. Când se încăpățâna, se transforma într-un bloc. În seara aia, cu umerii aduși, cu corpul dens, părea un cub. Își privi arătătorul, își roase unghia și reluă:

— Bine, uite. Îl știi pe Bonacieux. E vechi în oraș. El a făcut autopsia. Atent, ca la carte, precis și integral. A tăiat tot, a cântărit, a descris, a înregistrat. Totul, cum am spus. E un artist, în felul său.

— Și eu sunt un artist. Fac turnuri Eiffel din chibrituri. Unde vrei să ajungi?

Se balansa de pe un picior pe altul. Mortul, cu obrajii arși, asculta. Părea că se plictisește, Manuel Ramirez. Jgheaburile din aluminiu, de-a lungul mesei, picurau o apă care cădea prin conducte pe jos. Totul fusese clătit cu jeturi de apă.

— Ascultă, Max. Bonacieux i-a deschis cutia toracică și nu e niciun glonț. Îți jur, nimic. A analizat țesuturile, nimic. Degeaba a căutat, absolut nimic. Sânge, heroină și atât. Doar arsurile, pe deasupra. S-ar zice că

Ramirez a fost ucis printr-o operațiune a Sfântului Duh. Circulați, nu e nimic de văzut.

— E totuși o urmă de glonț. Gaura de acolo, din piept, nu a fost făcută cu o bormașină, Julien. Ce-mi îndrugi aici?

— Așteaptă, așteaptă. Bonacieux, a cercetat țesuturile la microscop, s-a uitat de aproape. În treizeci de carieră nu a văzut așa ceva.

— Ce n-a văzut?

— Două lucruri interesante. Primo, glonțul nu a atins niciun organ vital. A trecut pe lângă inimă. Fără să o atingă.

— Și a ieșit?

— Acum devine cu adevărat interesant, Max. Nu a ieșit. Secundo, acest glonț fantomă era cu fragmentare, dar cu fragmentare specială.

— Un dum-dum virtual? Îți bați joc de mine?

— Nu. Ai dreptate. Era dum-dum dar s-a evaporat la contact.

— Rămân mereu firimituri de plumb, chiar dacă glonțul s-a fărâmițat mărunt, mi se pare.

— De data asta, nu. E un Kevlar, Max.

— Kevlar?

Mai auzisem de asta. Dar, ca și Bonacieux, nu fusesem niciodată martorul efectelor acestei muniții *new look*. Am apelat la amintirile mele:

— Kevlar cu fibrilație. Glonțul pătrunde și se transformă în ceață, dacă nu mă înșel. E un glonț care oprește un taur. Nu e făcut să omoare, ci să oprească. Colateral, omoară. Dovada.

— Cine poate avea chestii din astea, Max? Cine?

— Deci, înțeleg de ce Sétubal mi-a pasat ancheta. Mirosea a probleme. Astea fiind spuse, am o întrebare mai bună, Julien.

— Spune.

— Dacă glonțul a trecut pe lângă inimă, de ce a murit Ramirez? S-a sinucis refuzând să mai respire?

Am rămas acolo, fără să mai spunem nimic. Lampa de disecție a început să pâlpâie. Am întrebat totuși dacă Bonacieux căutase amprente digitale pe cadavru, cu cyanogen. Nu, nu considerase că era cazul. De ce să caute o amprentă pe un cadavru care a fost drogat, ars, brutalizat?

Ieșind de la morgă, am vrut să fac un duș. L-am rugat pe Rector să mă ducă acasă. A pus mâinile pe volan, și s-a întors cu totul spre mine:

— Știi ce mă omoară?

— Morții?

— Nu, nu morții, Max. Ceea ce mă omoară e tristețea. Nu e nimic altceva decât tristețe. Când oamenii ajung aici… Nu zic de morți. Pentru ei totul e terminat, clasat. Sunt la marele Oumpatah sau în supa cosmică. Dar frații, verișorii, părinții, prietenii rămân. Adunăm un băiat pe coridor, a fost înjunghiat, se văd urme pe mâini, urme de sânge pe pereți, știm că venea de la baie, că tocmai luase două pastile de Vasaryl, că avea inima slabă, urma să se așeze în fața televizorului și mâncase o pulpiță de vițel… și pac, o lovitură de cuțit și o viață se curmă. Rămân ceilalți, copiii, mai ales copiii… și pisicile.

N-am spus nimic. A pornit din nou pe Strada Lepic, a privit fotografia fiului său pe bord, fiul care locuia în Martinica cu maică-sa. Am luat-o spre Château-Rouge.

— Tristețea, Max, nu rămâne decât asta.

Am ajuns la mine în tăcere. Rector mi-a făcut cu mâna, apoi a plecat. Un miros de arsură persista pe stradă. Noaptea era apăsătoare.

12

Biroul lui e pe strada Poulet, colț cu bulevardul. De acolo, de la primul etaj, el poate vedea ieșirea de la metrou, mașinile CRS, blocajele. Dacă se apleacă, zărește chiar și metroul de suprafață. Se așează la o masă. Sunt socoteli, cărți, hârtii de bancă, borderouri. Muncește. Adună, împarte, calculează procente. Câteodată bea un pahar de lapte. Orele trec, hârtiile își schimbă locul, mâinile lui aleargă. Detestă spațiul ăsta, ar vrea iarbă, lumină, libertate. Ar vrea să fie o pasăre.

Nu e decât un șobolan.

Amintirea copilăriei lui îi face greață. Închide ochii, o alungă, se îngroapă în hârtii, se înfundă în umbră, umbra care i-a dat gustul morții. Când îl asaltează imaginile teribile de altădată, cu durerea și frigul lor, trântește ușa și pornește pe străzi.

Uneori merge până la Pigalle, unde poezia brutală a neoanelor îl trezește la viață. E acolo un magazin cu articole din piele, capișoane, cape, măști, corsete, jambiere, chiloți. Pe fațadă pâlpâie reclama: Intrarea artiștilor. Un nume ciudat pentru un magazin de lese și de căluțe… muselieres. Da, un nume ciudat își spune. Intră. Ca să nu țipe.

Apoi visează la o femeie. E întinsă printre flori, e în picioare printre cuie. E blondă și blândă, e brunetă și dură. Lenevește pe o canapea cu părul liber și picioarele goale; e înfiptă pe un soclu cu mâinile în șolduri, cu o cravașă într-o mână. E drăguță. E rea. E o țărancă. E o desfrânată. E totul, da, totul.

Imaginile se dezlănțuie, se înghesuie, se învălmășesc. El țipă. Vede priviri goale, siluete reci de oameni reci. El vrea animale de flăcări. Vrea să fie unul dintre ele. Sparge neoanele, își închipuie că sparge neoanele. Cu botniță, cu botniță. Îi trebuie o femeie care să îi pună botniță. „Ești un șobolan!” îi va striga ea, cea blândă și cea dură, țăranca, desfrânata. Zdrobește noaptea.

A văzut o astfel de femeie. E acolo, nu departe.

E acolo. Sigur îl așteaptă.

Mai târziu, umblă prin cartier. Golanii care le rup picioarele trecătorilor cu barele de fier, în Piața Blanche, nu sunt încă acolo. Nu vin decât pe la cinci dimineața și dau târcoale stației de taxiuri.

Dar pe el nu-l observă nimeni. Se strecoară printre invitații la peep-show, printre codoașe ieșite la agățat, printre tipi care îți propun un tatuaj. Aripile de la Moulin Rouge nu se mai învârt în Pigalle.

Toate aceste case, tot acest mucegai, tot acest talmeș-balmeș putred.

Știe ce trebuie să facă.

Rozătorule, rozătorule, știi ce ai de făcut.

13

Am plecat de acasă pe la unu noaptea. Aș avea nevoie, mă gândeam, de sfaturile unui specialist în balistică. Nu știam decât unul: Dagmar Gorasson. Dacă balistica ar fi o artă, Gorasson ar fi un Dali; aceeași precizie, aceeași nebunie. Doar că el era suedez și nu catalan. Probabil știa de gloanțele Kevlar. Îmi va explica. Voi merge la el de dimineață. Ajuns în stradă, un miros violent de ars mă izbi. Pe Strada Doudeauville, tineri ganezi alergau strigând: „Ucigașii! Moarte!” În capăt, acolo, aproape de Bulevardul Barbès, un magazin sport deja fusese jefuit.

Anul trecut, o manifestație se soldase cu moartea unui student tunisian în rezerva de dezalcoolizare: anexa primăriei fusese incendiată și doi CRS fuseseră răniți. Cu un an mai devreme, doi camerunezi fuseseră opriți la un control al poliției, la ieșirea din pensiunea Duroux. Muriseră încercând să fugă. Ciudat e că fiecare primise câte un glonț în față. Pesemne că fugeau cu spatele. Comisariatul fusese bombardat cu cocktailuri Molotov. „Pârliți curcanii!” urlau răzvrătiții. Treaba durase două zile și se soldase cu câteva magazine devastate. Exploziile de mânie erau ceva obișnuit aici. Dar de data asta era mai periculos.

De data asta focul cuprinsese Saint-Bernard. Cu vântul care venea dinspre vest, din Barbès, din Pigalle și dinspre mare, peste șinele aeriene ale metroului, incendiul risca să se propage spre calea ferată și depourile SNCF. Pubelele din Château-Rouge și Strada Ordener începeau să vomite vălătuci de fum negru care se târau pe asfalt. Spre Marcadet, aproape de restaurantul haitian, grămezi de pneuri ardeau mocnit, și din ele se ridicau volute grase. Locuitorii fugeau. O băcănie era spartă. O bătrână, uluită, înțepenise în mijlocul intersecției. Una dintre cele trei farmacii fusese jefuită. Sub lumina verde de neon, CRS în cizme și căști se desfășurau. Am văzut un grup de negri înalți care așteptau cu pumnii strânși, atenți, calmi. În mijloc, un bărbat în *djellaba*[10] galbenă, sub care se distingea gulerul unei haine de piele și un șnur legat la gât, stătea nemișcat. Mai scund decât oamenii lui, se

mulțumea să privească. Vremea se strica. Sub burnița urâtă, de iarnă, revolta sărăntocilor se desfășura în tonuri de gri. Focul făcea dâre galbene, coroane roșii. Aveam impresia că sunt observat.

Am coborât spre Piața Clichy, trecând pe Strada Custine, unde srilankezii tocmai se instalaseră în vechile antrepozite de rulmenți. Vindeau casete cu muzică, orez basmati în coșuri de cincizeci de kilograme, bere roșie, legume ciudate și cocaină foarte albă. Venerau divinități pitorești, cu capete de elefant, brațe numeroase, ochi în mijlocul corpului. O dată pe an, coborau pe Montmartre, spre est, goi, presărând petale de flori și arzând șofran. Câinii din cartier erau terorizați de acești dansatori plini de paiete aurii, cu părul uns, cu pleoapele încărcate de un *khôl* legendar și care se dezlănțuiau în ritmul unor tobe de lut.

De la Strada Caulaincourt încolo nimeni nu bănuia nimic. Incendiul nu calcinase încă băncile publice. Eram la trei sute de metri de Château-Rouge, dar era o altă lume. Aici, avocații, medicii și pictorii parveniți se întâlneau pentru a gusta din licoarea nouă, în octombrie, sub bolta falsă de la Amicii vinului bun. Mâncau tartine cu hașe[11] de porc. Focul nu avea să coboare niciodată până aici, îmi dădeam bine seama. Clădirile burgheze aveau să rămână bine mersi burgheze, până la Terrass Hotel, cel din fața cimitirului. Cândva, acolo Blaise Cendrars își făcea tabieturile, între două călătorii la capătul lumii. Jean Genet și prietenul lui Java, excentricul, își despachetaseră de câteva ori puținele lor bagaje. Poate că Trotki, cu șapca lui – Șapca mea! – fusese în 1913 aici, la inaugurare. Mi-am amintit ce spusese Rector: „Nu rămâne decât tristețea.”

O ploicică fină hașura noaptea. Am continuat să merg, să mă îndepărtez de haos, să cobor spre Bastignolles, spre inima Parisului. După cimitir, am ieșit de pe teritoriul meu. Dincolo de podul de fier, fantomele riscau să îmi iasă în întâmpinare.

Mirosul de ars urca în pale de aer sălciu. Veneau adieri ce aduceau de nu se știe unde un iz de bourbon și de bere.

Zepler era o braserie de toată frumusețea. Înăuntru era un zumzet continuu, un fel de electricitate statică permanentă, o rămășiță de veselie din interbelic.

Balustradele de aramă sclipeau sub globurile electrice, care se reflectau la nesfârșit în oglinzi impecabile. Coloane încrustate cu mozaic în stil modern dădeau o notă pitorească alături de banchetele de un roșu putred. Clienții casei își citeau ziarele, taximetriștii se opreau să bea pe fugă o jumătate, primii cheflii se așezau la un pahar cu ultimii vânzători de ziare și, la ora asta, fiecare profita de căldura locului, înainte de a ieși în ploaia pătrunzătoare. Secretarele își întâlneau patronii în secret, funcționarii schimbau informații confidențiale despre cursele de cai, amatorii de biliard își comentau în față partidele abia încheiate, la Casa Biliardului. Personaje cu statut social greu de definit ciocneau halbe cu florărese sau cu celibatare pline de viață. Se auzeau discuții pasionate pe teme futile: „Îți zic eu, prefer sânul mic care reacționează… decât sânul imens, moale…” Spectatorii de la cinematograful de alături se așezau să noteze un număr de telefon, să răsfoiască o revistă, iar obișnuiții locului își mâncau iahnia răzuind bilete de loto. Dincolo de terasă se vedea toată Piața Clichy, cu statuia lui Bon Adrien Jeannot de Moncey, inspectorul jandarmeriei în 1800, tâmpitul. O mulțime compactă se adunase pe trotuar, la semafor, în umbră. Lumina neoanelor, reflectată pe jos, adăuga o poezie țipătoare acestui spectacol care mirosea a ghinion și a speranță. Întârziații alergau să prindă ultimul metrou, care tocmai trecuse.

Am oprit un chelner cu mustăți groase: „Un meniu, vă rog!”. Cu prosopul pe braț, cu tava de aluminiu în mână, nici măcar nu mă privise. Dar, în goana sa, mi-a întins un caiet galben tipărit cu litere bordo, pe care îl scosese de sub șorțul alb. Gestul era cel al unui magician grăbit, iar chelnerul și-a continuat drumul spre bar, unde îl așteptau beri înspumate, strânse una într-alta. Aveau aici un Beaujolais bun îmi șopteau fantomele. M-am concentrat asupra meniului. Doi notari, instalați pe o banchetă de lângă mine, făceau planuri. Prevedeau reamenajarea Bulevardului Clichy, transformarea aleilor în promenadă plină de flori, igienizarea Străzii Biot. Chiar și cinematograful Le Méry, un ex-porno, avea să devină un „complex vizual”. În hărmălaia din bar, un negru mare căuta pe cineva.

Nu-mi era prea foame, după vizita la medico-legal. Am comandat un platou de stridii și un ceai verde și am întrebat de patron.

A trecut o oră. Un bărbat cu tâmplele albe, surâzător, a venit spre mine. Haina lui de alpaca neagră era croită bine, cămașa mirosea a croitor meseriaș, iar nodul roșu de la cravată îi sublinia mărul lui Adam. S-a uitat la cochiliile mele de stridie, l-a căutat din ochi pe chelnerul cu mustăți groase: „Jean-Claude!” acesta, fără a-și încetini cadența, a sosit ca o furtună, iar platoul a dispărut ca și cum i-ar fi intrat în mânecă. Magicianul băieților de cafenea era Jean-Claude. Fluturele roșu s-a aplecat spre mine.

— Ați întrebat de mine, domnule?

— Într-adevăr. Mă numesc Max Mpétigo, aș dori să stăm de vorbă.

— Am auzit de dumneavoastră, domnule Pétigo. Din nefericire, obligațiile de serviciu…

— O să aștept să terminați, nicio problemă, domnule Langrand. Juan Lorca m-a trimis.

— În acest caz… Un lichior de pere cât așteptați? Un armagnac? Vi-l recomand. Am și „dame blanche”, merită încercată…

— Nu, mulțumesc. O să aștept.

— Bine. O să văd ce pot face.

Am așteptat citind un ziar pe care l-am găsit pe masă. Sarkozy anunța o promoție de radare automatice, Medef se felicita pentru buna stare a Franței și pentru starea proastă a drepturilor sociale iar sfârșitul universului era prevăzut pentru 26 septembrie 20897, de către un clarvăzător care jura că informația i-a fost transmisă telepatic din cosmos.

Încet-încet chelnerii au început să debaraseze mesele. Ușa dublă de la bucătării se deschidea, se închidea, se deschidea, se închidea într-o mișcare ritmată. Platourile cu cochilii goale valsau, paharele se ciocneau, un fum gros de tutun și de aburi plutea deasupra mâinilor în mișcare, murdărind toartele de aramă roșie. Noaptea intra ușor în sala cea mare, în timp ce luminile se stingeau rând pe rând. Resturi de varză se amestecau cu resturi de vițel Strogonoff, peste ele resturi de „rhum baba”. Afară, pe cealaltă latură a pieței, reclama luminoasă a tutungeriei părea că face cu ochiul prin întunericul vătuit. O mână de aurolaci se înghesuiau pe scările metroului și câțiva puști opreau mașinile în trecere și, uneori, urcau lângă șofer. Străzile se goleau.

— Domnul Pétigon?

— Mpétigo.

— Mă scuzați.

— E bună afacerea dumneavoastră, merge bine.

— Încercăm, încercăm, domnule Mpétigo. Ce vreți, asta ne e meseria. Tatăl meu ținea braseria. Vreau să spun că… e a familiei din 1896…

— Începuturile cinematografului.

— Da, bunicul meu i-a cunoscut pe frații Lumière. Nu îi plăceau deloc. Prea încrezuți, zicea el. Lucra la Grand Café când au avut faimoasa lor proiecție, știți, la Opera. Da, da, la Grand Café. Ați mâncat bine?

— Perfect, mulțumesc.

— Cred că o să iau un păhărel de riesling. Doriți?

Am refuzat. Nu am încredere. La orele târzii tentația alcoolului e cea mai puternică.

Afară luminile se stingeau una câte una. Stelele de la Julot, Rois des Moules s-au topit brusc în întuneric. Primii drogați, tremurând, leoarcă, se înființau la farmacia de alături pentru a cumpăra seringi, sirop împotriva tusei, eter. Mai încolo, Batignolles se afunda în noaptea care înghițea totul. Ploaia părea fără capăt. Mașinile treceau într-un șuierat de stropi spre Pigalle, acolo unde cred burghezii că începe aventura. Langrand își privea paharul de riesling. Papionul era desfăcut și avea un aer obosit. M-am lăsat invadat de întunericul străzii. El își dădu seama:

— Și mie mi se întâmplă la ora asta. E ciudat… Un val de grizu[12], dar mai lent.

— Puțin, da. Totul se stinge.

— Da. Ați văzut meciul Sochaux-Rennes?

Fotbalul nu m-a interesat niciodată. Păcat: sunt lipsit de un frumos subiect de conversație prin bistrouri. Dar, am mai spus-o, sunt enorm de multe lucruri care îmi sunt indiferente. Cu excepția prieteniei și a rezistenței materialelor.

Poarta cea mare, de la intrare, cu mânere de aramă a scârțâit. Se auzi:

— Domnu' Langrand, închid?

— Da, închide, Jean-Claude. Pe mâine. Nu uita de coșurile de pâine. Le livrăm de dimineață.

De departe, Jean-Claude își dădu jos șorțul, își aranjă mustața, apoi ne făcu cu mâna înainte de a dispărea

în fundul sălii pustii. Pentru prima oară Langrand mă privi în ochi.

— Așadar, ce pot face pentru dumneavoastră?

— Am nevoie de o informație.

— Nu știam că lucrați pentru poliție.

— E pentru un prieten. Are un mic restaurant, acolo, de unde vin. Are probleme.

— Probleme, domnule Mpétigo? Toți avem probleme. Ale mele au început când m-am însurat.

— Nu de genul acesta. Iată. Prietenul meu a primit vizita unui anume Gavian. Vă spune acest nume ceva?

— Hei! Dacă îmi spune!

Liniștea se lăsă din nou. Poate avea nevoie să se adune înainte de a începe. Sau poate că îi era teamă. Sau poate nu știa nimic. Spuse:

— Vă deranjează dacă îl sun pe Lorca?

— Pe mine, nu. Dar poate pe el, da. E totuși trei dimineața.

— Un minut doar.

Langrand s-a ridicat. Papionul desfăcut atârna lamentabil. Ajuns la bar, își scoase mobilul și formă un număr. Vorbi o clipă, apoi se întoarse și se așeză.

— Lorca îmi spune că sunteți de încredere. Atunci, iată. Ceea ce vă voi spune, voi spune doar o dată. Apoi plecați. De acord?

— De acord.

A dat la o parte paharul de riesling pentru a se apleca spre mine. M-a privit iar, fix în ochi, apoi:

— Gavian e un gunoi. Vizitează bistrourile din cartier și…

— …ia plicuri?

— Ocazional. Dar nu asta e șmecheria lui. Nu. El vizitează, face o constatare de infracțiune pentru Igienă sau pentru Siguranța Urbană, și închide localul. Pe loc.

— În ce scop?

— Asta m-am întrebat și eu când a venit la mine, acum trei ani. Să găsești un motiv ca să închizi, e ușor. Un coș de gunoi pus unde nu trebuie, o ușă de evacuare prost montată, un fir electric distrus… De obicei, aceste lucruri le aranjam repede. Dar cu Gavian e altceva.

— Altceva?

— Ei bine, simțeai că el căuta ceva. Nu se știe ce, dar eu am fler… Așa că l-am rugat pe un prieten să se intereseze și prietenul a găsit. Când Gavian lucra în estul

Parisului, pe vremea când băieții lui Pasqua considerau că trebuia să reconstruiască totul, era specializat în expulzări. Imobilele goale erau demolate, apoi veneau agenții imobiliari. Mai bine spus… dădeau buluc.

— Zena?

— Vedeți că înțelegeți, domnule Mpétigo…

— Dar de ce nu a rămas în est, Gavian?

— Se pare că au fost trei afaceri incomode. Bistrouri cu dealeri, chestii murdare. A fost și un mort…

Părea furios. Am așteptat o clipă până să îl întreb.

— Atunci, îi evacuează și astfel curăță locul?

— Asta e. Când oamenii nu mai au bistroul lor, băcănia lor, se mișcă ușor. Cartierul moare. Oamenii pleacă.

Aruncă o privire în sala întunecată. Un neon pâlpâia, refuzând să se stingă. Am continuat:

— Mai e ceva, Langrand.

— Poate.

— Spune.

— E un zvon, nimic sigur.

— Spuneți, totuși.

— Se pare că ar mai fi la mijloc și un trafic de prafuri.

— Nimic surprinzător.

— Nu. Dar se pare că e și un copoi băgat în asta. Nu știu mai mult.

Își coborî privirea, își luă paharul de riesling, îl goli apoi se lăsă pe spate în scaunul său. Întrevederea era încheiată.

M-am ridicat să îi mulțumesc. Mă însoți până la ușa dublă, o descuie, îmi strânse mâna. Am ieșit împreună în fața bistroului. Orașul se dizolvase. Câteva femei fardate excesiv se grăbeau spre Pigalle, sub umbrele în culori stinse. Când mă pregăteam să îl părăsesc, îmi spuse murmurând acru:

— Gavian…

— Da?

— Gavian…

Nu găsea cuvântul. Îl găsi:

— Gavian e o baligă.

L-am lăsat acolo, în întuneric, în prag, cu papionul lui desfăcut, cu mariajul ratat, cu amintirea bunicului său.

Avea aerul unui om care își privește viața trecând, de departe, recules.

O apă neagră cădea fără încetare din cer.

14

Dagmar avea un tic la ochiul drept. Acesta se închidea, apoi se deschidea apoi se închidea iar, ca și cum nu ar fi reușit să se hotărască: „Blestemul lui Gorasson, spunea el. Și taică-meu avea asta și bunicul… De mult ce am făcut cu ochiul la fete…”. Izbucnea într-un râs sincer. Dagmar Gorasson era un viking solid, atins de manii de fată bătrână, trăsătură de caracter care îi era utilă în munca sa, dar care le exaspera pe soțiile lui succesive. O șterseseră toate, obligându-l să plătească pensii alimentare substanțiale. Dagmar avea șapte copii ale căror prenume le uitasem și îi adora pe toți. La CNRS, în biroul său, era un perete întreg acoperit de fotografii, pe care le privea cu ochiul stâng, înduioșat. Ochiul drept clipea.

— Așadar, Max, care e treaba? I-ai văzut pe puștii mei? Eu, cu munca… Și, în plus, microscopul electronic… O știi pe Naomi Campbell? Are cei mai sexi lobi de ureche din lume… Ultima dată când ne-am întâlnit… Cum poți spune despre o fată care nu vorbește? Că e „mută” sau că e „tăcută”?

Această gimnastică suprarealistă făcea tot farmecul acestui balistician fin. Gata să încerce orice experiență, utiliza azot lichid pentru a evidenția urmele de glonț sau gumă de mestecat pentru a marca o traiectorie, ajungea să descopere lucruri la care nimeni nu se gândise. Uneori își pune ordine în idei și atunci debita cursuri excepționale despre forța de penetrare și puterea de oprire de toate calibrele. Nu-i trebuia mult să-ți vorbească despre suflul provocat de obuzele Grăsanei Bertha.

— Așteaptă, așteaptă, Dagmar. Vreau doar să știu care sunt efectele unui glonț Kevlar cu dispersie. Explică-mi.

— Max, dar tu știi pe dinafară lucrurile astea. Ia uită-te la fotografia de colo. Micuța e ultima venită, Amandine. Trebuie… Sigur se spune „mută”.

— Vreau să îmi faci un serviciu, Dagmar.

— Orice, Max, orice.

— Închipuie-ți că sunt unul dintre studenții tăi. Un debutant. Că nu știu nimic. Un boboc.

— Cum adică, un boboc?

— Lasă. Hai, doar atât îți cer. Fă pe proful.

Se ridică. Intra în pielea Domnului Gorasson, burdușit de titluri universitare. Mă privi dintr-o parte.

— OK, Max. Iată. Fii atent. Încep. Când un om e lovit de un glonț, cade pe jos. Ați văzut asta prin filme, domnule Mpétigo, sunt convins. Nu-i așa?

— Da.

— Ei bine, nu așa se petrece și în realitate. Când împușți un mistreț, un cerb sau chiar o zebră, aceste animale continuă să facă ceea ce fac în mod obișnuit. Și ce fac ele în mod obișnuit, domnule Mpétigo?

— Respiră, nu?

— Mai mult de atât. Aleargă. Ele continuă așadar să alerge, până ce hemoragia le afectează creierul și se prăbușesc. Fără anihilarea precisă a unui nerv esențial, ele aleargă, chiar dacă au răni mortale. De ce?

— Din obișnuință, Dagmar?

— Pentru că se tem și pentru că nu sunt oameni. Oamenii știu că atunci când sunt loviți de un glonț, e rău, foarte rău pentru ei. Mistrețul, zebra, nu știu. Așadar continuă să alerge.

— Vrei să spui că e ceva psihologic să cazi pe jos?

— Exact. Am cunoscut un ofițer…

Se așeză. Cu un zâmbet larg privi tavanul și adăugă:

— Totuși, Naomi Campbell…

— Las-o baltă, Dagmar.

— Da. Am cunoscut un ofițer care se uita la o armă, iar glonțul a plecat. Soldatul care era în fața lui s-a prăbușit instantaneu. Ofițerul și-a zis că împușcase soldatul în cap. L-a ridicat pe băiat și nu era nici urmă de rană. Nu avea nimic.

— Era deci autosugestia.

— Deci, orice reacție imediată, în domeniul ăsta, e psihologică, da. Ceea ce explică de exemplu, cum atunci când soldații americani trăgeau în indieni, care nu cunoșteau armele de foc, aceștia, împușcați fiind, continuau să tragă cu săgeți. Există un neuropsiholog în Texas, Dennis Tobin, care a scos o teorie despre asta.

— Mi-o spui în două cuvinte?

— Pot mai mult de atât. Pot să ți-o arăt. Uite, acolo sus e Ingmar. Are paisprezece ani. E frumos, hm? Copiii îți schimbă viața, Max. E o nebunie. Hai, mergem în sala de tir. Da, copiii se schimbă foarte repede.

Nu numai copiii: și cartierul meu se schimba foarte repede. În mașina lui Gorasson, ticsită de broșuri, de extrase și de instrumente, îmi făceam o idee despre arondisment. Din Strada Clignancourt până la Scuarul Léon-Bernard, era teritoriul Oamenilor de Sare. De la dispariția polonezilor și a kurzilor, aceștia stăpâneau cu femeile lor care ziua făceau trotuarul la Fontaine-du-But, iar seara serveau drept dame de companie în restaurante năclăite. Aveau la mână toate magazinele cu carne din Pasajul Dejean, din Strada Poissonnière, din strada Poulet. Și întregul comerț cu oase, pe deasupra. Fiecare femur de oaie care pleca pentru a se transforma în clei era al lor. Fiecare craniu de vită din care avea să se facă ciorbă trecuse prin mâinile lor. Stăpâni ai oaselor și ai taxiurilor, Oamenii de Sare erau deci regii Terrei. Totul era al lor de la șnururi până la heroină. Tot ce era de vânzare, tot ce se schimba ori se dădea în perimetrul acesta. Fructele în Strada Ordener. Cocaina în Strada Oran. Heroina pe Ernestine. Totul, în celelalte locuri. Clienții trăgeau pe nas, prin mașini, pe podul de lângă Strada Riquet, sau pe praguri, în Strada Doudeauville. Uneori, când plecam de acasă, dădeam peste drogați care își încălzeau vitaminele. Plecau repede cu curelele, cu lingurile lor, cu brichetele și cu tot calabalâcul lor diabolic. Mureau, știrbi, la primul ger.

Toată lumea știa legea Sării. După câteva reglări de conturi sângeroase, impuseseră o liniște de cimitir. Uneori, un dealer mai puțin scrupulos dispărea și oase nou-nouțe erau prelucrate în fabrica de clei. Se găseau hainele băiatului în canalul Saint-Martin și, pe chei, rotulele sau mandibula lui. Uneori și ochii, dacă trădase.

Gorasson înainta printre mese. În acest hangar pustiu, la Colombes, își avea el „laboratorul”: alei de nisip delimitau tot felul de culoare la capătul cărora se înălțau siluete de carton sprijinite de saci cu pământ. Mai multe cutii, aliniate, se înșirau într-o ordine absurdă. Ai fi zis că e un depozit de negustor de vechituri. Gorasson luă o pereche de căști pentru urechi, îmi întinse și mie una, apoi făcu la fel cu niște ochelari care acopereau jumătate de față. În timp ce se pregătea spuse:

— Teoria lui Tobin e că glonțul care pătrunde, declanșează o saturație neurologică, un fel de supradoză

electrică. Sistemul reticular activ trimite un semnal la mușchii picioarelor victimei și aceasta se prăbușește. Ești atent? Ia, ajută-mă, Max.

Era frig în laboratorul lui. Curenți de aer și companie plăcută: teorie de bună calitate. O cafea caldă ar fi fost și mai bună. Dagmar își ridică o șuviță blondă.

— Mai întâi s-au făcut experiențe pe porci. Era în 1983…

— Experiențe pe ce?

— Pentru capacitatea de oprire a proiectilelor.

— Te ascult, Dagmar.

— Militarii și-au dat seama că un inamic rănit mortal dar care continuă să tragă, e periculos. De acord că tipul moare. Dar, mai ales, el trebuie împiedicat să mai facă pagube. Trebuia deci pus accentul pe oprire, pe stopul brutal. Mort sau nu, n-avea nici o importanță. Trebuia să cadă. Imediat.

— Nu conta că era ciuruit, cât capacitatea de a-l opri.

— Exact. S-a testat și iar s-a testat. Și iată ce s-a descoperit.

Se îndreptă spre un carton inscripționat Rind&Knute pentru a scoate un fel de scut de gelatină, gros cât două perne.

— Ce e asta, Dagmar?

— E o coapsă.

— Din gelatină?

— Da. Aceeași densitate, la fel de compactă, dar nu și aceeași culoare, evident. Am fi avut nevoie de bucăți de cadavru, dar comitetul etic… Am încercat pe porci, dar nu cooperau și se mai și căcau peste tot. Deci am preferat să îi transformăm în gelatină. E o șmecherie fabricată din os de vacă și grăsime de porc.

M-am întrebat dacă, din întâmplare, oasele de vacă nu erau cumva livrate de marele Danone.

— Și?

— Și Rind&Knute ne-a livrat șmecheria asta, Max. În mod obișnuit fac săpun, ligheane de plastic, din astea. Gelatina nu apare în catalogul lor.

Dintr-un dulap de metal închis cu cheia, Gorasson scoase un Magnum Smith&Wesson, o mașinărie de distrugere în masă. Adăugă:

— Important e ca gelatina să se dilate, dar ea nu revine la forma inițială, spre deosebire de mușchii sau

țesuturile umane. Cu un glonț cu bot plat, un dum-dum normal, rezultatul e impresionant. Privește.

Mi-am potrivit căștile pe urechi și m-am dat înapoi vreo cinci metri. Explozia fu totuși puternică. Blocul de gelatină sări, pe masa metalică. Dagmar se apropie și îmi făcu semn să vin. M-am aplecat: prin gelatină se vedea o scobitură mare cât un grapefruit. Fragmente mici presărau „coapsa". Glonțul se fragmentase.

— Vezi, o deflagrație energetică. Într-un ansamblu de țesuturi vii, cavitatea se închide imediat. Nu și gelatina noastră. Astea fiind spuse, tipul înțepenește.

— Da, îmi închipui.

— Să încercăm un glonț Kevlar.

Armă, ținti o altă „coapsă". După un luping elegant, ateriză și ea pe o masă, mai încolo. De data asta scobitura avea dimensiunile unui plămân. Dar nu se vedeau resturi din glonț. Erau atât de fine că se pierduseră în gelatină. Se vaporizaseră.

— Ia zi, Dagmar… Asta înseamnă că deflagrația e de așa natură că tipul primește un șoc echivalent al izbiturii câtorva tone.

— Patru tone virgulă opt, mai exact. Probabil moare. Dar mai ales, ceea ce ne interesează, se oprește brusc. Superbrusc. Acest proiectil oprește o camionetă, din față, care merge cu nouăzeci de kilometri la oră. Ca și cum s-ar izbi de un perete. Funcționează și mai bine pe ființe vii: țesuturile lor sunt suple, iar undele de șoc sunt mai bine repartizate în corp.

— Dar cine dispune de o șmecherie ca asta?

— Eu sunt unul dintre puținii din Franța, Max. Fiecare unitate e înregistrată. Se dau cu picătura. Asta vine de la serviciul de protecție de la Élysée, știi… Băieții ăia nu glumesc.

— Așa deci, OK. Da' nu tu l-ai împușcat pe tipul meu.

Puse obuzierul în dulapul blindat, îmi luă căștile, își scoase mănușile. Se gândea ce ar putea răspunde.

— Sunt și alte surse. Astfel, GIGN[13] a folosit gloanțe Kevlar în timpul unei eliberări de ostateci, la Marseille. Teroriștii deturnaseră un avion. Îți amintești?

— Da.

— Au fost uciși. Niciodată nu s-au găsit proiectilele. Kevlar cu fibrilație.

— Vrei să spui că singura filieră e militară, Dagmar?

— Nu. Dar e cea mai importantă și e strict supravegheată. Sunt și alte copuri de elită care dispun de arme performante: SWAT din Los Angeles, Mossad în Israel și, cu siguranță, câteva agenții gen MI-6, dar nu sunt sigur.

— Deci cel care l-a ucis pe tipul din Strada Myrha vroia să spună ceva?

— Da, Max. Vroia să spună că are brațul lung.

În timp ce-și aduna gelatina, cu mănuși de grădinar – era reutilizabilă – Dagmar spuse:

— Am întâlnit o fată genială.

Tocmai omorâse două coapse și se gândea la noua sa cucerire. Era formidabil. Savantul Cosinus de la CNRS. Mă privi, cu ochiul zbătându-i-se frenetic.

— Acum lucrez la o șmecherie și mai bună.

— Aha? Jeleu de zmeură, fructul pasiunii sau andivă coaptă?

— Nu. Proiectile anticoroziune. Gloanțe care nu sunt degradate de sânge, de acizi din corp, care pot rămâne mult timp într-un cadavru. Pentru laboratoarele poliției ar fi un progres…

— Aș fi preferat gustul de zmeură.

Plecând, a arătat cu degetul spre picioarele mele.

— Max, ai gelatină pe pantofi.

În fața intrării CNRS-ului am dat mâna. Dagmar a pornit spre graficele sale, camerele de dilatare și lobii lui Naomi Campbell. Eu am rămas cu gândurile mele. Tipul din Strada Myrha nu murise de bătrânețe. Glonțul nu îi provocase vreo hemoragie. Îl sufocase. Îl pălise. Inima primise o palmă și se oprise brusc.

Ancheta pe care Sétubal mi-o încredințase progresa. Poate nu așa cum își dorea el. Deocamdată am hotărât să nu spun nimic. Comisarul va aștepta.

15

Răul există.

Știu asta, Răul există. În pereții lui 18, în subsolurile din cartier, în suflete, e peste tot. Cândva a fost și în mine. Închid ochii și îl văd. Seamănă cu o gaură neagră. Înghite tot: bucătăriile, ființele, pisicile, trotuarele, maidanele, pavajele, norii. Când drogații din zonă se împrăștie ca niște rândunele, spre următorul dealer, ei adulmecă Răul, care îi așteaptă. Când un locuitor de pe Strada Roses își bate femeia și aude poliția bătându-i la ușă, el aruncă o găleată de benzină peste polițiști și dă foc. Atunci Răul dansează. Când copiii din HLM[14]-urile de pe Évangile chinuie un vagabond și îi rup degetele, Răul e în extaz. Se află în coatele reci ale morților, în gingiile torționarilor, în ochii Oamenilor Oamenilor… Când banda scării rulante de la gura de metrou Marx-Dormoy a cedat în sfârșit, a izbit mulțimea care ieșea din subsol. Au fost doi morți. Răul, vă spun eu.

Sunt motive să simți că turbezi.

Când Oamenii Oamenilor au sosit, acum cinci sau șase ani, lucrurile au luat-o din loc. Oamenii au recitat mai întâi textele sacre, apoi s-au bătut pe viață și pe moarte cu croații care încercau să se infiltreze, și cu rușii, gata de orice. Au apărut în cartier primele kalașnikovuri. Locuitorii, cu spatele curbat de decenii de mizerie, se coalizau uneori ca să protesteze împotriva nesiguranței, a drogului, a violenței. Agitau pancarte în fața agenției Crédit Lyonnais, în Piața Paul-Éluard, în fața camerelor de supraveghere ale prefecturii și se întorceau acasă sub privirile rătăcite ale drogaților într-o rână și sub privirea batjocoritoare a negrilor masivi, împrăștiați prin piețe, în fața poștei sau pe lângă McDo, Oamenii Oamenilor rodeau terenul. De la Scuarul Léon până la Strada Jessaint, trecând prin Polonceau, își stabileau teritoriul, care mânca mereu din cel al inamicilor lor. Bătrânele construcții pline de mucegai, moscheile puse la taxă de protecție, taxa pe prafurile albe, vânzarea de crack. Aliați uneori cu chinezii, care colonizaseră Piața Torcy și Strada Roses, ei curățau cartierul cu aruncătoare de flăcări. Cu gingiile lor albăstrui și cu dinții negri – o cochetărie –

terorizau negustorii și portăresele. Pe informatorii poliției îi spânzurau de bârnele care susțineau vechile case de pe Strada Gardes și care se învecinau cu vechea casă a marelui Norbert, unul dintre revoluționarii Comunei, executat de locuitorii Versailles-ului. Se găseau cadavre suspendate la etajul al doilea, cu picioarele bălăbănindu-se, cu burta deschisă cu un cuțit de măcelărie, cu măruntaiele întinse până pe podeaua îmbâcsită. Apoi, Oamenii Oamenilor vindeau familii întregi traficanților de carne, de sclavi, cei adevărați.

Oamenii de Sare așteptau să le vină ceasul.

Între cele două armate, exista un punct de trecere: Strada Myrha unde Rose Bonbon sufla prafuri magice în mâneca bărbatului ei, pentru a-l ține pentru totdeauna în mrejele dragostei ei.

Două zile mai târziu, era sfârșitul ramadanului.

La *Idéal Bar,* erau zâmbete gigantice. Amar, strălucitor, cu cei trei fii care i se încurcau printre picioare, era în al nouălea cer. În curticică din spatele bistroului, pusese să fie săpată o groapă și un măcelar din cartier sacrificase o oaie. Cutiile goale de conserve fuseseră măturate, iar cele trei tufe de iarbă păreau călcate în picioare. De cealaltă parte a peretelui din stânga se zărea zidul școlii municipale, unde toți țâncii din cartier veneau să învețe alfabetul, fotbalul și uneori viața. La șase ani descopereau aritmetica și jaful, și își cafteau colegii pentru ciocolate BN: „Mâine îmi dai trei!”

De cealaltă parte a zidului din dreapta era acasă. De la fereastra mea de la etaj, puteam să văd curtea bistroului și caroseria, mâncată de rugină. În fundul curții, o palisadă dădea spre un teren dezafectat. Aici era frontiera: micul petic de verdeață, un rest de periferie de cocioabe. Nu era greu să-ți închipui și un acordeonist.

Am intrat cu o sticlă de vin în mână, cu basca lui Troțki pe cap. Amar nu bea. Nici eu. El din motive religioase. Eu de frică. Dar mai erau și alți invitați care, aveau excelente motive să bea.

— Salut, Amar, ce mai faci?

— Bine, bine, Max, O cafea?

— Cu plăcere. Au venit băieții?

— Juan și MacDou? Nu, nu încă. Hai, pune mâna, fă-te util.

În curticică, din reflex, am ridicat ochii și m-am uitat la fereastra mea. Focul arunca umbre ce dansau pe perete. O clipă mi s-a părut că văd lumină la mine. Precis era propria mea fantomă, un dublu transparent al lui Max Mpétigo.

În timp ce aruncam cutii și scânduri în foc, mi-a apărut chipul mamei. Îmi povestea adesea despre străzile, cafenelele, bazarurile, domurile, marea, trecutul Istanbulului. Îmi spunea că bunicul, cel care era din Santo-Domingo, fusese acolo, înaintea Primului Război Mondial, să hoinărească prin Imperiul otoman. Ce căuta el în acel Orient prea puțin Mijlociu? Se plimba și atât. Apoi a rămas și a pus pe picioare o mică fabrică de lumânări. Am închis ochii. Mirosul de friptură mă trimitea spre o mie și una de nopți, spre domurile de aur. Poate că cineva își mai amintea de bunicul meu din partea mamei, de Coralien Juste, cine știe? Există oameni care, deși morți, continuă să bântuie prin cartierul lor…

M-am așezat pe una dintre aripile caroseriei. Nu mai avea roți, volan, nimic. Carcasa rămăsese acolo ca un vestigiu al unei vieți anterioare. Mașina venise la sfârșitul anilor ’50, mi se spusese, și nu se mai mișcase. Withenhaler, bătrânul care locuia la etajul doi, ne povestea manevrele pe care le făcuse printre culoarele dintre case. În acea vreme nu exista palisada, frontiera dintre Oamenii de Sare și Oamenii Oamenilor nu exista. Imobilul în care locuiam era o fostă fabrică de moletiere, transformată mai târziu în depozit de mobilă, Citroen-ul eșuase acolo, apoi fusese uitat.

Focul trosnea. Djondjon, vesel și ghiduș, mi-a adus cafeaua. Se strecura printre invitații care soseau. Își ridică privirea chiar în clipa în care MacDou și Rose Bonbon intrau în curte. Se auzeau râsete, exclamații, glume. Pe fereastra bistroului, un alt teren viran se putea vedea, în față. Era ceva nou. Agenții imobiliari erau grăbiți. Locul avea să devină o pădure de HLM-uri, o prelungire a periferiei. Ca profesionist mă întrebam dacă specialiștii de la Zena prospectaseră subsolul, să vadă dacă nu era acolo o genune fără fund. O anumită indiferență mă sfătuia să nu-mi fac griji. Un anume simț al dreptății, totuși, mă făcea să scrâșnesc din dinți.

De departe, terenul semăna cu o mare de noroi care se întindea de la Strada Jean-Robert până la Marx-

Dormoy, aproape un hectar de pământ nud, în care ploaia săpase bălți negricioase.

— Mai e puțin și se va putea înota aici.

MacDou se uita și el la noroi. Își vedea viitorul? Se așeză lângă mine, pe o aripă a rablei. De departe, Rose Bonbon îmi trimise o bezea mare, cu brațele larg deschise, și plecă la bucătărie să sporovăiască despre mirodenii și sosuri. Djondjon tocmai îl servise cu un pahar de vin roșu pe Goldsinger și se grăbea spre MacDou cu sticla în mână. MacDou gustă vinul și aruncă o rămurică în foc.

Simțeam că e încordat. Îi dădui ușor un ghiont:

— E frumoasă.

— Cine?

— Nu cine. Ce. Oaia ta, Mac. Oaia pe care i-ai vândut-o lui Amar. Pe care o să o mâncăm.

— Ah, da.

Era cu mintea în altă parte, prietenul meu. Îl cunoșteam prea bine. Am rămas acolo, uitându-ne la ceilalți care ciocneau pahare și dansau. Tăcerea era un vechi obicei al nostru. Nu aveam neapărat nevoie să vorbim. Noi știam. Am întrebat:

— Am auzit că e varză pe strada ta, cu incendiile astea.

— Așa e.

— Ți-a ars mașina?

— Da, ghinionul dracu'. Dar…

Ținea totuși la micuțul lui BMW, îl ferchezuia de o veșnicie. Ne dusese cândva până în Italia ca să cumpărăm bijuterii de trei lei.

— Ia zi, Max, ai noutăți?

— Da. Veștile nu sunt prea bune. E un tip jegos. E pătat bine. Dar nu prea e cazul să vorbim aici.

— Nu, ai dreptate, și…

O rafală de bongo înghiți restul frazei. Muzica fu dată iar mai încet.

— Ne vedem mai târziu, în liniște. O să-ți spun mai multe. OK?

— OK, Max.

Zâmbi. Focul îi lumina ochii, dar nu și zâmbetul.

Amar începuse să taie oaia. Goldsinger primi capul. A mâncat ochii. Zgomotul îmi strângea fruntea. Priveam cerul, deprimant; palisada se mișca; peretele, degradat. Un șobolan stârnit de antren își iți mustățile, apoi dispăru.

Țâșnise dintr-un perete, în care o gaură cât un măr de largă se vedea de după castanul trist. Stratul de poliuretan era cu siguranță umflat, cablurile erau afectate. Devenise clasic, în meseria mea: la fiecare zece ani, în mod normal, trebuiau schimbate straturile de izolare, trebuia reînnoită învelitoarea.

Normal.

Nimeni nu o făcea, evident. Nici în 18, nici în 8, niciunde. Când Arbessier mă însărcina cu o constatare după un incendiu sau o prăbușire, era o constantă: pagubele produse de șobolani permiteau să se încaseze asigurarea. Șobolanul, când e cazul, e aliatul proprietarilor imobiliari. Această alianță e obiectivă și momentană. La Istanbul există experți ca mine? La Istanbul au alte preocupări. Ca și Dumnezeu, de exemplu.

Rose Bonbon se așezase pe treapta caroseriei. Cu rochia ei largă, imprimată cu flori de câmp și care se numea „Dragostea perfectă a unui bărbat”, era superbă. MacDou i-a aruncat o privire distrată, a luat farfuria pe care i-o întindea, apoi s-a întors spre mine. Muzica își dublă volumul. Petrecerea la fel. Iuri Preț Special, deja beat, se îndopa cu carne de oaie. Înconjurat de trei femei grase, își ștergea gura cu dosul mâinii, împărțea sfaturi juridice în stânga și în dreapta, și, cu gura plină, mai sorbea o gură de alcool. Una dintre femei îl luase pe după umeri, într-un gest de protecție maternă. Era evident, Iuri Părosul era fericit.

MacDoudou ridică vocea:

— Max?

I-am făcut semn că nu auzeam. Se aplecă spre urechea mea.

— Max, trebuie să dispar o vreme.

N-am spus nimic. Am așteptat. În astfel de cazuri nu trebuie să întrebi nimic. Unui om care e în necaz îi trebuie liniște. S-au scurs câteva clipe. Apoi i-am spus la ureche:

— Îți dau cheia de la cămăruța mea, de la mansardă. Nimeni nu știe că e a mea. Incognito, înțelegi?

— Incognito, OK. Îți stă bine cu șapca asta scârboasă.

Rose Bonbon părea captivată de lectura zațului din ceașca mea. Ce putea găsi acolo? Secretele Trezirii lui 18? Cheile Paradisului? Fișa antropometrică a lui Gavian? Căuta destinul. Niciodată nu am putut înțelege

cum poți să cauți tipi de tobă și potcoave de cai morți în cafele dar fiecare are credințele lui. Eu cred în Rău.

Muzica, un rap berber, devenea îndrăcită. Amar ne răsfăța cu înregistrări inedite, arii de flaut, sunete percutante de tambur. Goldsinger, slab și golaș, cu o picătură de grăsime pe bărbie, mă trase de mânecă până în stradă, unde ne puteam auzi mai bine. L-am urmat.

— Max, încă vă aștept, Max. Peretele e aplecat!

— Nu am timp, Gold. Dar o să trec. Curând.

— Mă supărați, Max. Sunteți prietenul meu.

— Haide, Gold.

Își turnă vin în pahar, un mic vârtej. Cu un gest își netezi reverele hainei sale petrecute, care data probabil din epoca Rene Coty, și-a aranjat dunga pantalonului verzui. Arăta ca un exhumat.

— Max, eu…

— Da?

— Eu… vreau să vă spun ceva.

— Da, spuneți.

— E destul de greu. Știți, la mine la lucru, chinezii care sunt angajați, sporovăiesc. Croitoria e obositoare. Îmi mai spun lucruri pe care le-au auzit.

S-a uitat la oaie, apoi la MacDou care mânca și vorbea cu o bătrână. Poate era Martemora? Goldsinger a pus mâna pe impermeabilul meu. Începea să se lase frigul.

— Aud lucruri despre dumneavoastră, Max. Știți ce spunea Éliphas Lévi, marele rabin al Cracoviei, acum multă vreme?

— Nu. Ce spunea? Mama era sefaridă, Gold.

— Știu, știu, evreică, sefaridă, care e diferența, Max?

— Așa e, Gold, care e diferența? Filmul se sfârșește prost pentru toți.

— El spunea, Éliphas Lévi spunea…

Aruncă restul de vin pe jos. Între două discuri se auzea jăraticul pârâind. Gold coborî vocea:

— Lucrurile nu sunt niciodată așa cum par.

L-am privit.

— Adică?

— Éliphas Lévi spunea asta. În secolul al XVI-lea. La Cracovia…

A privit spre capătul străzii. Poate erau alte incendii, spontane sau nu. Trecea un bărbat pe celălalt trotuar. Era

Rector. Arunca un ochi prin cartier. De departe, i-am citit două cuvinte pe buze: „Bicicletă”, „Duminică”. M-am întors la petrecere. MacDou nu era nicăieri.

Juan Lorca era acolo, într-o haină neagră. Îl îmbrățișă pe Amar și îl bătu pe spate. Juan nu era singur. Îl însoțea o femeie. Avea nasul drept, părul negru, ochii deschiși la culoare. Haina lungă mătura tufele de iarbă. Un vârtej de fum i-a învăluit pe toți trei și au dispărut ca într-un nor. Mi-am spus că trebuie să fi fost Hannah.

Când să merg să îl salut pe Juan, a trecut Djondjon.

— Unde e șobolanul? Șobolanul?

Puștiul alerga, surâzător.

— În spatele castanului, Djondjon.

— Să știi că îi cumpără pe toți.

Cine cumpăra șobolani? Un negustor de piei? Unul de la deratizare?

Până să îl întreb, Djondjon dispăru după copac. Acum, lumea se îmbulzea. Unii beau vin, alții apă, toți discutau. Era acolo chiar și brutăreasa certăreață: într-o sporovăială veselă, se schimbau confidențe, noutățile din cartier zburau de colo-colo, se lansau păreri despre mersul lumii. Flăcările aruncau umbre mișcătoare peste toate fețele. Uneori, grăsimea scursă, sfârâia în cenușă. Frânturi de voci pluteau în noapte. Mă gândeam din nou la rezultatele analizei lui Gorasson, neașteptate pentru mine: cine ar fi putut avea acces la un material atât de sofisticat? Acum câțiva ani niște vagabonzi atacaseră depozitul SNCF cu arme grele. Filierele sârbești umpluseră piața de bazooka, de muniții 12,5 mm, de mine. Dar proiectile Kevlar?

Aproape de palisadă, se adunase un grup de bătrânei. Își mișcau fălcile cu voioșie, surii. În fiecare zi se întâlneau în scuarul Léon-Front, la mesele de beton, pentru a juca domino. An după an, secol după secol, își împingeau piesele de fildeș, formau șine albe și negre, iar entuziasmul lor pentru o partidă frumoasă era inepuizabil. În mijlocul grupului l-am recunoscut pe Aubelin Rector. Chel, cu fața lucind, bătrânul antilez se desfăta. Specialitatea sa – rețetele de bucătărie impracticabile – îl făcea liric: povestea oricui dorea să îl asculte cum să rumenească bananele, cum cocea carnea de ied, la cuptorul lui de modă veche. În hărmălaia aceea îmi făcu semn să mă apropii. Ne-am îmbrățișat. Era încruntat și

asta îi întuneca fața. L-am întrebat de ce. Nu îi reușea rețeta de purcel de lapte cu kiwi și ciocolată. Începu să îmi explice finețea preparatului. Nu se grăbea. Dincolo de purcelul de lapte simțeam că mai era ceva arzător. „Vino mâine pe la mine”, îmi spuse el. „De acord, Aubelin”, am răspuns.

La plecare Juan mi-a făcut cu mâna. Nu avuseserăm timp să vorbim. Iuri, așezat pe un scaun, cânta. Am ieșit pe stradă care mirosea a seu și a vin trezit. Am tastat codul la intrare și am urcat la mine. Ecourile de tambur răsunau în casa scării.

Pe prag, era întins un bărbat. Purta o haină de piele. L-am întors. Micul Salivă fusese sugrumat.

Mi-am scos basca. Basca lui Troțki.

16

— Deci nu știți nimic?

Comisarul era nervos. Fusese trezit în toiul nopții și nu aprecia asta deloc. Galichat rânjea, cu țigara în bot, luminat de mașinile poliției. Cadavrul lui Salivă fusese urcat pe o targă, după constatările uzuale. Nu mai rămăsese decât o urmă mare de sânge în fața ușii mele. Toată lumea ieșise în stradă pentru formalități. Polițiștii completau dosarele pe capotele Renault-urilor. Zorii erau aproape. Ultimii invitați ai lui Amar plecaseră, persista încă mirosul de oaie friptă. *Idéal Bar,* pustiu, fusese închis. Salivă era mort și un altul avea să îi ia locul, la Château-Rouge, în mijlocul micilor curieri. Baletul continua, afacerile nu se opreau niciodată. Sétubal, cu fața schimonosită, ura întreg universul. Rector, înăuntru, îi trezea pe oameni pentru a strânge eventuale mărturii. Știam că nu va putea.

Comisarul reluă:

— Ce îmi puteți spune, despre decesul lui Santiago Saliverro?

Era pentru prima dată când îi auzeam numele. Micul Salivă avea deci o identitate, una adevărată. Avea să fie etichetat, apoi tăiat, de Bonacieux. Sângele îi va fi analizat, țesuturile scrutate, ficatul cântărit. Necazul lui Sétubal era că eu nu știam mare lucru. Iar ceea ce îmi spusese Salivă nu puteam să repet: nu puteam bănui încă unde avea să mă ducă întâlnirea cu Aubelin.

— Deci, domnule Mpétigo, nu-mi sunteți de niciun folos. Licența dumneavoastră de expert va zbura!

Mă luă de braț ca să mă îndepărteze de inspectori. Lumina de la girofaruri îi evidenția textura rugoasă a obrajilor. Coborî vocea și își duse mâna la bărbie.

— V-am cerut să ne ajutați, în Strada Myrha, pentru că știți bine cartierul și puteți ancheta fără a face valuri. Dar iată că e plin de valuri. Nu am nevoie de încă un cadavru ca totul să explodeze. Deja am primit telefoane de la primar. E furios și îl înțeleg.

— Nu sunt sigur dacă cele două afaceri sunt legate.

— Evident există un raport! E al cincilea mort în câteva zile! Vreau să știu ce se întâmplă. Mai am puțin și

mă trezesc cu o răzmeriță în brațe, Mpétigo!

Aruncă o privire la mașini, ale căror radiouri bâzâiau. Nimeni nu văzuse nimic. Sétubal, cu un aer hotărât, își privi pantofii.

— Aveți patruzeci și opt de ore. Toate aceste crime sunt legate, sunt convins. Vreau un vinovat. Gândiți-vă, și repede!

Altceva nici nu făceam. Amenințarea mă lăsa rece. Moartea lui Salivă, nu. Așadar, îmi puteam pierde licența de expert. Mare lucru! Cel mai ciudat, însă, era momentul ales pentru asasinat. Micul Salivă era un om al străzii. Santiago Saliverro era în stare să omoare zece oameni mai puternici decât el. Moartea lui suna ca un avertisment. Să spunem, ca o invitație să stau liniștit și să nu îmi mai bag nasul peste tot.

Rector, în fața comisarului, îi spunea că se întorcea cum plecase. Nimeni nu văzuse nimic, nu auzise sau simțise ceva. O zi deprimantă stătea să înceapă. Pietonii se grăbeau spre metrou. Polițiștii își terminau rapoartele. Amar își deschise bistroul. În fața unei cafele, îmi dădu ultimele vești. Spre Montmartre, noaptea fusese încinsă: mici grupuri de tineri, foarte mobili, bombardaseră sticleții cu pietre. Izbucniseră incendii sporadice. O clădire, în spatele căii ferate, dinspre strada Laghouat, arsese. Era unul dintre puținele incendii pe care pompierii nu le putuseră stăpâni. Știam că nu voi putea dormi. În această dimineață care îmi întorcea stomacul pe dos, am simțit nevoia să mă plimb un pic. Am luat-o spre Strada Laghouat. La urma urmei, toate aceste accidente erau raza care mă ghida.

Capătul Străzii Laghouat nu era decât o grămadă de ruine fumegânde. Se simțea mirosul de cauciuc ars și de jăratic. Un alt miros, pătrunzător, de gudron, pusese stăpânire pe gâtlejul meu. Micii dealeri o șterseseră spre stația de metrou, din fața lăptăriei și a chioșcului de ziare. Cel mai mic incident avea să pornească din nou corida. Câteva mașini încă ardeau, spre Barbès, iar tinerii ganezi scriau cu sprayuri pe zidurile comisariatului, dar totul scădea în intensitate. Furia era acolo, mocnea. Sétubal se hotărâse să rămână deoparte. CRS fuseseră retrași și campau înspre Piața Blanche. Locuitorii, cu niște fețe de Sioux, ieșeau la cumpărături. Solo Prix fusese cruțat iar Scuarul Léon-Bernard era pustiu. Noi teritorii se desenau

pe firul incendiilor: Oamenii Oamenilor creșteau. Fiecare flacără aduce puțină putere unora, lua puțin din puterea altora. Geopolitica din cartier era o problemă de trotuare. Pubelele erau bornele. Gurile de scurgere, frontierele. Flegmele, indicatoare.

Pe o străduță întortocheată, Émile-Duployé, am zărit o clădire din cărămidă care arsese. Cărămida e un joc de domino: la cutremure, bombardamente, explozii de gaz, e cea mai rea. Nicio șansă pentru cei dinăuntru. O cărămidă se deplasează și toată clădirea se duce. Anii ’30 cunoscuseră dezvoltarea acestui tip de construcții, mai ales în periferia de sud, mai ales datorită căilor ferate. Ardezia și cărămida puteau fi aduse din Bretania, din Picardia, cu puțină cheltuială. Dar în cartier, era rară. Se preferau moloanele, mai ieftine și mai ușor de obținut: erau la îndemână la Montmartre, la Pigalle, la Barbès. Era de ajuns să sapi. Apoi se înfunda. Lui Émile-Duployé puțin îi păsa: era un preot care inventase stenografia. Strada sa altădată avea două mori și era adoptată de pescarii veniți din Dieppe sau din Boulogne, cu șaretele lor și coșurile lor înalte de pește. Puteau de departe. Nu mai era nimic din toate astea, nimic din popa Émile, nimic din pești, nimic. Erau trotuare sclipind și funingine.

Niște puști se jucau în dărâmături. Din cinci etaje mai erau trei. Mai întâi, de ce această casă, de pe o străduță lăturalnică, dintr-un colț ferit ajunsese pradă flăcărilor aprinse de răzvrătiți? Dacă recalcitranții voiseră să protesteze împotriva poliției, de ce puseseră focul tocmai aici? Am împins o bârnă calcinată și am intrat. Un cer slinos pătrundea prin fereastra spartă.

Puștii de pe stradă râdeau: „Vrei să dormi acolo? Ești prăjit! Prăjit!”

Primul lucru care mi-a sărit în ochi a fost îngrămădeala. Podelele de deasupra se prăbușiseră peste cele de dedesubt cu un efect de foietaj. Pășeam peste mai multe straturi de moloz între care se întrevedeau bucăți de veselă sărăcăcioasă, vase sparte, flori de plastic, carcase de televizor, resturi de vieți triste, căpătâie de existențe. Casele goale au întotdeauna efectul ăsta asupra mea: aici și-au desfăcut bagajele niște oameni, au dormit, și-au crescut copiii, au visat poate. În Corsica, în *maquis,* sunt astfel de case, lăsate așa, cu batoane de salam pietrificate, întotdeauna suspendate și cu jambonul transformat în

piatră, deasupra căminului. În 18, *maquis*-ul începe de la ieșirea din metrou.

Dacă podelele se prăbușiseră, înseamnă că nu erau susținute. Am zgâriat tencuiala înnegrită: apărură stâlpi metalici. Focul îi încinsese până la incandescență. Căldura provocase o torsiune care făcuse să sară piroanele laterale, cele care sunt înfipte în bârnele de lemn. Evident, lemnul și metalul nu fac casă bună, dar în 1930, nimănui nu-i păsa. Familiile trebuiau găzduite, și încă repede.

Am coborât în stradă. Copiii plecaseră. Pereții exteriori, care dădeau în Strada Émile-Duployé, nu aveau nicio urmă de foc. Nici cei laterali. Așadar? Să fi aruncat un manifestant o sticlă plină de kerosen pe fereastră? Ar fi trebuit să găsesc punctul impactului: căldura kerosenului creează un spațiu unde focul e mai viu, unde gazele degajă mai puțină anhidridă. În acel moment, o corolă se desenează pe pământ. Ușile interioare rămăseseră închise, deci nu fusese aport de aer. M-am aplecat în dreptul porții de la intrare: cele trei trepte care duceau aici, erau curate.

Am simțit o prezență. Un bărbat al cărui chip nu l-am văzut, se îndrepta spre Strada Poissonnière. Era deja la intersecție.

Inima îmi bătea mai repede.

„Ești prăjit! Ești prăjit!” Puștii se întorseseră. Am început să cercetez pereții exteriori. Aceștia erau din cărămizi mai groase, susținuți de bârne de oțel între care șeful de șantier pusese să se toarne izolația de paiantă. De-a lungul anilor aceasta se descompuseseră: umplutura pe bază vegetală, fusese spartă. Firele de in atârnau din tavan. Un sertar pe jumătate deschis vărsa hârtii cu antet. Facturi de chirie, fără îndoială. Am luat câteva pe care le-am înfundat în buzunarul impermeabilului. Nu reușeam să înțeleg de ce focul se propagase prin golul pereților. Inul prelucrat nu arde. Nici tencuiala, ori cărămizile. Pe vine, cu nasul în perete, nu ajungeam la nicio concluzie: fusese nevoie de un adjuvant, de un truc, de o intervenție divină poate. Focul e imprevizibil. Dar poate că cineva îl prevăzuse. Poate cineva avea un glob de cristal.

În depărtare se auzeau urlete. Ganezii porniseră iar războiul? Ploaia începea din nou, transformând ziua într-

un crepuscul vâscos. Era o burniță care îți ajungea până la plămâni, la genunchi, la tălpi, care îți înghețа dinții.

Un zgomot de sticlă scrâșnită pe sol, mă făcu să mă întorc.

Am deschis gura, dar era prea târziu. Am văzut lovitura plecând spre mine. Apoi n-am mai văzut nimic.

Eram într-un pat delicios. Mama era acolo și pe fereastră vedeam domurile aurii ale Istanbulului. Bunicul meu, Corallien Juste, îmi aducea rahat. Cu el, mă ridicam să merg pe străzile orașului. Negustorii ne îmbiau cu rachiu, ambră, bijuterii, femei. Îmi era sete. Rose Bonbon, în *boubou* galben strălucitor, îmi propunea să intru într-un bistrou numit *Le Roi du Café,* la stația Marx-Dormoy. Coralien dispăruse. Rose dispăruse și ea. Eram acolo, cu setea mea. Un barman fără dinți îmi turna un pahar de vin roșu. Mâna îmi tremura. Cu gâtul uscat, încercam să apuc paharul, pe care fiecare fibră a corpului meu îl dorea cu violență. Tremurăturile mă împiedicau. Mă durea capul. Foarte tare.

— Maff, Maff, Maff, trezește-te…

— Max, Max, deschide ochii… Deschide…

Am deschis ochii. Am văzut două șiraguri de apă de ploaie curgând de-a lungul pereților. Aplecată peste mine, Martemora mă privea cu un aer neliniștit. Era cu prietenul său Bellochio, un fost soț italian cu un gust exclusiv pentru bere. Bellochio, bine făcut, cu ochii încercănați, mă sprijinea de umeri.

— Max, Max, mă vezi? Mă recunoști?

O recunoșteam.

Evident.

A scos un suspin de ușurare. Am lăsat să treacă un minut. Apoi am întrebat:

— Ați văzut cine a fost?

După ce și-a atins cu vârful degetului unicul dinte, mi-a explicat:

— Văzut unul din spate, foalte lepede a plecat, cătat buzunale.

Bellochio, care mă ajuta să mă ridic, a tradus:

— L-am văzut din spate, a plecat repede după ce te-a căutat prin buzunare, Max.

Am căutat prin buzunarul impermeabilului. Chitanțele de chirie dispăruseră.

— Mulțumesc, Martemora, mulțumesc Bellochio.

— N-ai pentru ce, Max. Știi că te iubim.

L-am privit pe Bellochio. Avea pielea ca de ceară, gura suptă, privirea pierdută. La fel, și eu, cu siguranță. Împărțeam un capăt de noapte, un capăt de ploaie.

Am ieșit în stradă, sub un felinar ruginit. Apa cădea șuvoaie. Când mă pregăteam să pornesc, Martemora a scotocit prin sacul ei plin de casete video și mi-a întins una:

— Ține, Maff, un mmar.

Bellochio a reluat:

— Vrea să spună un dar.

Un jgheab a cedat și apa mi-a șiroit pe ceafă.

17

În fața ușii mele nu mai era decât un contur de cretă. Am sărit peste silueta lui Salivă, conturată pe palier, și am intrat la mine. Dimineața se târa. M-am întins, cu capul greu. Mă dureau tâmplele. Am închis ochii și, imediat mi-a venit în minte ce-mi spusese Gorasson. Kevlar, cameră de dilatație, putere netă… Cine…? Cred că am adormit. Cineva a bătut la ușă.

— Sunt eu, Max.

Am recunoscut vocea lui MacDou. A intrat tras la față.

Nu l-am întrebat nimic. Am luat o cheie și am urcat la ultimul etaj. Mă întrebam vag dacă Rector ajunsese acolo, cu o noapte înainte, când mersese din ușă în ușă. Am deschis și am intrat cu MacDou. În cămăruța de sub acoperiș era un pat două fotolii, o masă. Într-un sertar pusesem câteva cămăși curate. Am deschis frigiderul. Pateul de vânat și pâinea prăjită ne prindeau bine. Mac și-a întins picioarele. Departe se auzeau sirenele pompierilor. Fereastra dădea spre o curticică închisă.

Pentru incognito era perfect. Cu condiția să nu se joace operele complete din Trei Cuie pe o Fesă sau din Trupa Pulverizare Mortală, în fond, am fi putut rămâne aici ani buni, să evităm recensăminte și impozite, poate chiar și necazuri. Vecini nu erau.

Am deschis sticla de jurançon sec pentru Mac.

Mi-am făcut un ceai. Începea să sufle vântul, afară. Am vorbit de tot și de toate. Despre nimic. MacDou se juca cu un dromader micuț, din ceară.

— Știi, Max, astea le fac cadou clienților mei. Mă rog, celor la care țin. Mănâncă ceva, plătesc, la plecare au un mic cadou. Le fac chiar eu, fain, nu?

— E ceva nou, mania asta?

— Hei, e bun pateul tău. Ce e?

— Căprioară. La conservă. Îmi plac mult conservele. Sunt făcute să țină.

— Ai dreptate, sunt mai puține chestii naturale. Chestiile naturale, sunt periculoase, nu? Trebuie să mănânci chimicale, cel puțin știi ce e. Căpșunile Tagada să trăiască și puii cu hormoni.

A izbucnit într-un râs poznaș. O clipă, l-am regăsit pe MacDou de altădată. Cel dinainte, cel cu acte false pentru australieni rătăciți, cel din zilele bune. Cel cu care trăsesem beții crunte. O dată, eram la Hamburg, făceam autostopul pe un frig teribil. Când am ajuns acolo, la ora două dimineața, MacDou era vânăt. Am încercat să ne refugiem în baruri. Nimeni nu avea însă chef de un negru vânăt. În final, am fost primiți într-un bar de lesbiene. Era cald.

— Îți aduci aminte de Hamburg?

Își amintea. Își amintea de toate, animalul. Eu am memorie selectivă. Îmi amintesc doar de unele. Bucăți întregi din viața mea au plecat spre o groapa comună municipală, nici eu nu știu unde.

Legat de prieteni, memoria mea funcționează în flash-uri. Sunt lucruri pe care le șterg, dosare pe care le rup, imagini pe care le blurez. Îl știam pe MacDou: avea în el un fel de griuri, un mod de a se acomoda cu realitățile. După episodul cu radioul liber, am intrat la SNCF ca asistent la un serviciu de evaluare a riscurilor, cu un procent de alcoolemie variabilă în sânge. Trebuia să verific podurile, butoanele, calitatea apei potabile în gări, rigiditatea șinelor. Șinele mai ales, trebuiau să fie rectilinii, drepte ca un metru etalon de Sèvres. MacDou făcuse pe DJ-ul în cluburi la modă. Îi uitase un pic pe Che, Bob Dylan și Cărarea luminoasă. Șina lui nu era dreaptă: se făcuse repede albă și pudrată. Eu îmi ardeam zilele în tonuri de roșu, rosé sau gri de Boulaoune. Nu se cuvenea să judec, eu. Trebuia să tac și să ajut. M-am ridicat.

— Uite, am un cadou pentru tine, Mac, băiete. O să-mi zici merci.

Am deschis comoda mică de lângă ușă. Am scos macaroanele și fisticul. Lui MacDou îi plăceau. A mulțumit. Dar nu zâmbea.

Șmecheria cu MacDou era să te uiți la chipul lui. Avea fruntea înaltă, pomeții netezi, pielea mai deschisă pe obraji, ochii aurii. Posomorât, era ca o statuie. Vesel, se transforma în clovn. Rose Bonbon îl ghida în viață, îl ținea în picioare făcându-i cea mai bună cafea din lume. Ea îl făcuse să renunțe la baruri și la prafurile boliviene. Îi dăduse în schimb, la purtător, dragostea și licorile de inimă albastră. Bistroul din Strada Myrha mergea și viața

se scurgea în tușe pastelate, de rentier. Cel puțin așa credeam.

Am rămas în liniște, o clipă. Cutia de conserve, sticla de jurançon și ceaiul dispăruseră. Nu mai erau decât firimituri verzi și un mic dromader de ceară. MacDou mă privi.

— O să mergi la marele concert de la Château-Rouge? Te duci în fiecare an, cu Juan. Ai zice că sunteți abonați, voi doi. Ai zice.

— Nu știu, Mac. Nu știu. Parcă tot cartierul stă să se facă scrum. Deci, gata cu marele concert. Gata cu cele patru suflători de aramă, gata cu cei trei tobosari, totul, s-a dus.

— Ar fi păcat.

— Da. Știi ceva, Mac? Mă întreb dacă toate incendiile sunt într-adevăr spontane. Mă întreb, înțelegi, dacă asta nu pică bine pentru cineva.

— Asta se întâmplă întotdeauna… Întotdeauna. Dar cine e? Aș fi preferat să nu-mi dea foc la mașină… Mă întreb cine…

— Nimeni, desigur. Niște manifestanți, știi tu… Trec, pun foc, și gata… Îi amuză… Nimeni.

Evident, MacDou făcea un efort să-și gâtuie curiozitatea. Se gândea la Gavian. Am lăsat să se scurgă un minut. Apoi am abordat subiectul în plin:

— Veștile despre Gavian nu sunt bune.

— Hm?

— M-am întâlnit cu Langrand, știi, tipul de la Zepler. Mi-a povestit că acest Gavian, în anii ’90, lua taxe de protecție de la bistrourile de lângă depozitul de vinuri. Aparent, lucra pentru altcineva. Un fel de executant, înțelegi? Dar unul eficace. Nu a lăsat amintiri prea frumoase, cam ăsta e genul. În plus, se pare că are și un cadavru pe undeva prin CV.

— A omorât pe cineva?

— Așa se pare, Mac.

— La dracu. Și acum, ce face, Gavian?

— Am o idee despre asta.

— La ce te gândești, Max?

— La Oamenii Oamenilor.

— Ți-a spus el?

— Nu. Dar ce se întâmplă îmi spune destule. Eu doar completez.

— Ce putem face?

— Și despre asta am o mică idee. Deocamdată stai ascuns. Odihnește-te. Mă ocup eu.

Mă privi ciudat, Mac. Chipul i se făcu palid. Se aplecă deasupra paharului. N-am mai spus nimic. Departe, în cartier, se auzeau sirenele. Când am plecat, Mac avea ochii închiși. Părea că doarme.

18

La ora aceea știam că îl voi găsi pe Aubelin Rector aproape de scuar. Însă, de data asta derogase de la obiceiurile lui: burnița îl alungase, deopotrivă cu prietenii lui, spre un bistrou antilez. Acolo își relua rolul de om de veghe. Cândva portar la CRS, fusese omul de la ecluză în fața unei lumi pe care o vedea trecând. Astăzi era tot un fel de spectator. În fiecare zi, de zece ani, venea în scuar, ca să joace domino și să-și scoată din minți prietenii – Marcel Canozzi, fost acordeonist; Gérard Quilici, fost strungar; Patoum Roblès, preot răspopit – cu noi rețete de bucătărie. Aubelin își pierduse soția cu mulți ani în urmă. Într-o zi, ea dispăruse pur și simplu, luând cu ea câteva inele și o geantă de voiaj. Lăsase în urmă un adolescent neliniștit, pe Julien. Niciodată nu a mai aflat ce se întâmplase cu ea. După ce a depășit durerea inițială, el și-a reinventat viața: gătind pentru fiul său. Aubelin își descoperise gustul pentru îmbinarea savorilor, a sosurilor parfumate, pentru bucătăria simandicoasă. Julien crescuse într-o relativă nepăsare, mereu la limita sărăciei, liber ca pasărea cerului. Când a intrat în poliție, tatăl său a dat un chef. Când plecam să ne plimbăm cu bicicletele, Aubelin ne aștepta, duminica la prânz, cu coșuri de răchită pline de pâinici, cu saramuri somptuoase și bame fine. De-a lungul anilor, el devenise pentru mine un fel de unchi îndepărtat, pe care îl vizitezi o dată pe an: prezența sa amicală și malițioasă era liniștitoare.

Când mă văzu, îmi făcu semn cu bărbia. Acordeonistul hirsut și burtos se ridică și se mută la altă masă. M-am așezat în fața lui Aubelin. Îmi zâmbi.

— Mă bucur, Max. A trecut ceva vreme.

— Da. Știi cum stau lucrurile.

— Știu. Vrei să mănânci ceva?

Fără să-mi aștepte răspunsul, ridică mâna și patronul ne aduse o farfurie de caltaboș feliat.

— Eu l-am făcut, Max. Sper că o să-ți placă.

Boudin avea o aromă de mirodenii, caldă și delicioasă. Se regăseau aici un iz de șofran, de ceapă roșie, de piper și de ierburi aromatice.

— Deci?

— Deci e, al naibii de bun, Aubelin.

Am început să schimbăm noutăți și să depănăm amintiri. Ca noutăți: lui Patoum Roblès i se născuse cel de-al treilea nepot și în colț se instalase o pictoriță. Dădea cursuri de desen puștilor din zonă. Apoi Aubelin evocă vara în care noi plecaserăm, cu Julien, pe malurile Loirei și dormiserăm în șanțuri, cu bicicletele lângă noi. Cu Aubelin uitai dintr-o dată lumea și cursul său. Depăna povești cu lacuri, râuri, cântece.

— Apa și dragostea sunt legate, susținea el.

Trase o dușcă de rom vechi și își reluă divagațiile. Era un jucător poetic de domino și un bucătar solemn. Uneori cita din filozofi, convins că era necesar să „îți aerezi glanda pineală".

— Mai întâi trebuie să citești Hegel. Apoi trebuie să dai focul mai mic. Întotdeauna.

Nu prea știai în ce disciplină evolua. Continuă:

— Max, mi-a ajuns la urechi că ai fost pus de polițiști să te interesezi de soarta a doi sau trei nefericiți care au rămas fără mâini?

— Cine ți-a spus asta, Aubelin?

— Ei, știi tu. Când joc domino, prietenul Danone vine uneori să se uite. Îi place dominoul.

— Ce ai mai aflat?

— Aaa, mi s-a mai spus că cerul galez stă să ne cadă în cap. Dar, eu nu sunt galez, poftim… Dar mi s-a mai spus și că unul dintre morți – pace sufletului său până la cea de-a șaptea generație – a fost doborât de un glonț special.

— Julien ți-a spus asta?

— Nu, nu. Știi că fiul meu nu-mi spune nimic. Eu ghicesc. Îl privesc și e ca o carte deschisă pentru mine.

Fruntea i se umbri o clipă. Avea Julien necazuri? L-am lăsat să își urmeze firul gândurilor. Își netezi mustața albă.

— Sper să mă ierți că ți-am trimis vorbă să vii. Îl rugasem pe Salivă… Nu voiam să fim văzuți împreună. Ceea ce o să-ți spun e confidențial. Cafeaua asta e ca sfânta împărtășanie.

— Spune. Te ascult.

— Știi, uneori afli lucruri pe căi ocolite. Viața e o într-o continuă derivă. Te iubesc ca pe copilul meu, Max. Am inventat și o rețetă pentru tine…

— Cârnatul cu moșmoane, îmi amintesc.

— Da.

Pe deasupra mesei, îmi cuprinse încheieturile cu degetele lui fine.

— Max, cine are arme așa de teribile? De unde sunt? Kevlar? Nici măcar nu știu ce e. Dar știu altceva: e unul care a fost sergent la armurărie, la Vincennes, acum cincisprezece ani. Era specialist în noi tehnologii, explozivi, chestii de genul ăsta. Știu asta pentru că șef îi era vărul meu. Lumea e așa de mică, Max…

— Cine e?

Se uită la farfuria plină de caltaboși, mă privi cu ochii săi gri și-mi spuse în șoaptă:

— Christophe Sétubal.

— Comisarul?

— În armată era la arsenal. Trăgător de elită și parașutist… Sergentul Sétubal, da.

Era timpul să recapitulez: în timp ce cartierul era pradă unor incendii criminale, comisarul, prevăzând o serie de neplăceri dacă ar fi comis o greșeală, îmi cerea să îl ajut în investigarea unei crime. Pe ascuns, o societate imobiliară făcea jocuri murdare pentru a pune mâna pe terenuri. Prietenul meu, MacDou intrase într-o chestie dubioasă. Pe scurt, hora necazurilor era în toi. Nu mai aveam mult timp la dispoziție.

După-amiaza era pe sfârșite. Cu capul vâjâindu-mi un pic după confidențele lui Aubelin, am urcat la mine ca să-mi fac un duș. Basca lui Troțki, lăsată pe televizor, era șifonată. Eu la fel. Mi-am schimbat hainele și am urcat la mansardă. Ușa cămăruței era întredeschisă. Cratița era pe masă. Patul nu fusese desfăcut. MacDou nu era acolo. Cineva călcase pe micul dromader. Părea o baltă de ceară.

19

— Ești sigur de povestea asta cu dilatarea? Îți bați joc de mine cu hălcile tale de gelatină?

Julien Rector era un incredul înnăscut. Mă privea de parcă eram nebun și își rodea unghiile. Pe fereastra bistroului se vedeau șinele și dimineața brumoasă. Smaïn, vânzătorul de șireturi mi-a făcut cu mâna.

— Nu, te asigur, Julien. Trag în coapse de gel. Pe bune. Am văzut cu ochii mei. E impresionant.

— Tipul din Strada Myrha ar fi fost deci ucis de suflul glonțului, zici tu? Forță de oprire? Dar unde se găsesc gloanțele Kevlar? Unde?

— În niciun caz la Solo Prix.

În spatele tejghelei, Amar și-a ridicat meșa de pe frunte, și-a șters mâinile cu cârpa și a venit spre noi să ne servească o cafea neagră cărbune. Doi chinezi tineri, cu unghii lungi la degetele mici, zgâlțâiau flipper-ul și schimbau replici obscene, speram eu. Ceva plutea în privirea lui Rector, ceva ce instala o jenă vagă între noi, un fel de ecran de gaze. Poate fiecare dintre noi căuta altceva… Am hotărât să nu îi spun că mă întâlnisem cu tatăl său fără știrea lui. Ar fi interpretat greșit. Așadar, îmi era imposibil să îi comunic informația despre Sétubal. Brusc, între noi se interpunea distanța, Julien îi mulțumi lui Amar:

— Amar, deci îți deschizi o dată, restaurantul?

Amar a râs și ne-a întins ziarul. Raffarin avea necazuri. Marie Le Pen se pregătea să îi succeadă tatălui său. Burghezia mucegăită manifesta în Haiti, cerând plecarea președintelui Aristide, ales totuși democratic. În Irak, muzeul antichităților fusese jefuit. Și, desigur, gaura din stratul de ozon se mărise. MacDou dispăruse, dar nimeni nu vorbea despre asta în *Paris-Jour.* Rector și-a căutat cuvintele:

— Pe deasupra mai e și incendiatorul.

— Iar?

— Profită de tulburări ca să pună foc la anumite clădiri. Le alege, dar nu știm cum. Asta ne mai lipsea. Comisarul îmi toacă nervii.

— Și asta nu e tot, Julien. Mai e ceva.

— În halul în care suntem, hai, spune.

— MacDou a dispărut. Nu știu dacă a plecat doar să dea o raită sau e altceva la mijloc.

— La ce te gândești?

— E altceva.

— OK, Max. Dacă aud ceva, te anunț. Să ai mobilul cu tine.

— Rămâne așa. Mulțumesc.

Tare aș fi vrut să beau un *cosmo calva.* Era vremea să mă văd cu Juan Lorca, sprijinul meu antialcool.

— Dacă pun mâna pe el, pe nenorocitul care dă foc… îl fac eu să-i treacă pofta de grătare, jur, Max. Am plecat. Nu-ți fă griji în privința lui MacDou, dacă așa stau lucrurile, pur și simplu are necazuri.

— Cred că ai dreptate, Julien. Pe curând.

— La dracu'. Coapse de gelatină… Pe curând.

Aruncă o monedă pe masă, se uită la cei doi chinezi și plecă.

M-am întors spre bar, unde Amar își ștergea paharele cu foc, dând de înțeles că nu trăgea cu urechea.

— Amar, unde e Djondjon, fiul tău numărul unu?

Un cap ciufulit își făcu apariția prin ușa de la bucătărie.

— Vrei pâine cu mac, Max?

Am spus că da. Apoi:

— Vreau să te întreb ceva, Djondjon. Hai să stăm puțin în spate.

Ne-am așezat sub fotografia de la Val-d'Isère, din 1936, sub florile de colț. Semințele de mac cădeau în ceașca mea, pluteau o clipă înainte de a se lăsa la fund cu zahărul.

— Djondjon, ia explică-mi un pic. Ce e cu povestea cu șobolanii?

— Povestea cu șobolanii? Ce poveste, Max?

— Mi-ai spus că ți-i cumpără un tip. Mi-ai spus povești?

— Nu, nu, jur. Doi euro șobolanul. Nu e vina mea…

— Doi euro? E ieftin, Djondjon.

— Na, la câți șobolani sunt, pică o grămadă de euro. Am o cușcă.

Pentru doi euro, am avut parte de o vizită ghidată. Am plecat spre Goutte-d'Or.

Insula Islettes dădea, de o parte, spre metroul de suprafață de la Barbès-Rochechouart. Sus, se deschidea spre Goutte-d'Or: un scrib cu turban scria scrisori de dragoste, așezat pe un coș de alimente. Mahmud era scriitor public de la vârsta de cincisprezece ani. Când m-a văzut că trec, doar a ridicat din sprâncene. Era ocupat. M-am făcut că nu îl cunosc. Mi-ar fi făcut semn dacă ar fi vrut să vorbim.

Djondjon împinse o poartă grea din lemn, în fundul curții. Ceva vâscos se lipea de tălpi. Cărămizile erau acoperite de licheni. Dalele, roase de șiroaie ani de-a rândul, erau negre de funingine. Câteva pietre de moară, într-un colț, vorbeau despre existența unei locuințe mai decente, în acest loc, undeva prin secolul al XIX-lea. Poate era chiar un canal, jgheab, unde spălătoresele veneau să albească rufele clienților, iar sacagii să își umple gălețile. Era un loc de o tristețe copleșitoare. Așternuturi murdare, atârnau la ferestre, fluturau ușor sub o ploaie gri. Cojile de portocale, răspândite prin curte, dădeau o notă veselă acestui peisaj întunecat. Era o curte unde oamenii veneau să moară de frig, de băutură, de viață grea. Nu era nimic aici. Erai la capătul lumii.

Djondjon mă privea neliniștit.

— Vrei să vezi? Vrei să vezi? Nu o să te superi, Max, nu-i așa? N-am făcut nimic rău… Eu n-am făcut nimic.

— Nu, Djondjon. Arată-mi și hai să mergem.

După ce am trecut de cotitura unui culoar întunecat, băiatul a ridicat o cârpă. Printre câteva coșuri adunate de pe trotuarele de la Barbès, era o cușcă de un metru. Avea gratii de fier ruginit, iar cadrul era de lemn. Se auzeau zgârieturi continue, ceva foia, ceva colcăia fără oprire. Djondjon aprinse o brichetă. Din întuneric țâșni o masă informă, gri, puturoasă, punctată cu roșu. Înăuntru dans, mușcături, omoruri, salturi. Djondjon îmi arăta comoara lui demnă de coșmar.

— Vezi șobolanii, Max, ia zi, îi vezi?

În fund, aproape de un perete, niște șobolani mâncau cu frenezie o bucată de carne alterată. Flacăra începu să tremure. Era un om.

Bricheta se stinse. Eram în întuneric și era mai bine.

„Bună ziua, domnule Mpétigo”, m-a salutat portarul. Eu n-am spus nimic. Aveam nevoie să mă gândesc. Am intrat în curtea spitalului, am luat un scaun pliant, din fața celor trei platani. Un nebun desena volute pe zidul din fund. Un altul baleta pe o arie de operă pe care nimeni nu o auzise niciodată. M-am gândit la Corallien Juste. Unde era el acum? În care cer? În care infern? În fața mea era farfuria cu piure, jambon și sardine în ulei.

Pentru fiecare șobolan capturat, Djondjon își primea plata. Apoi șobolanii se îndopau cu ce primeau: mâini, rotule, măruntaie. Un bărbat bronzat, „un tip ca oricare altul, înțelegi” îi cumpăra animalele. Uneori îl însoțea un negru mare „cu dinți negri, scârboși”.

O pală de vânt scutură deodată pomii. Orologiul Napoleon III sună. Trecu medicul șef Toscano și îmi dădu bună ziua. Orele se scurgeau. Ai fi zis că e o zi de duminică.

Dar unde era MacDou? Am închis ochii.

20

Lucrurile mici sunt importante. Diavolul, știu bine, se ascunde în lucrurile mărunte, în cuvinte spuse pe jumătate, în crăpături, în praf, în griuri, firimituri, electroni, atomi de carbon. Dumnezeu, la fel. Dar El se află mai ales în firimiturile verzi. Oamenii se omoară unii pe alții pentru o silabă ștearsă, un sfert de gest cum nu trebuie, o privire prost interpretată, un punct și o virgulă. Imperiile cad pentru că oamenii vor mașini de tuns gazonul, jante de aluminiu, cămăși sintetice, sau refuză anumite fonturi. Iuda, imbecilul, se vânduse pe treizeci de arginți. Iar Goldsinger mă avertizase: „Lucrurile nu sunt ceea ce par a fi."

În fața primăriei, era o mulțime. La Jules-Joffrin era ceva obișnuit. Bizara clădire părea o dantelărie nebunească. Clopotnițele corespundeau turelelor, arcuri vag Renaissance treceau pe deasupra serviciului de pașapoarte, iar imitațiile de vitralii țineau până la ghișeele de permise de ședere. Ai fi zis că ești la un Châtelet în miniatură, în filmul „Fantoma de la Operă". În hol, prizonieră într-o cutie de plexiglas acoperită de urme de degete, o funcționară cu părul gras lătra informații. Prin fața ei defila o întreagă populație de culi, de meteci, de tipi fără acte. O mamă algeriană cerea cu ochii în lacrimi un permis de conducere pentru fiul ei, care nu vroia să dea examenul auto. Făcând un tărăboi infernal, ea își cerea dreptatea de la Republică, de la Franța, de la Europa, de la lumea întreagă. O scară dublă de marmură pornea spre etajele superioare, unde podelele murdare răsunau de pașii grăbiți ai secretarilor administrativi. În fața ghișeelor de permise de ședere oamenii așteptau. Berberi răbdători, turci prost bărbieriți cu bonete brodate pe cap, pakistanezi încrezuți în cămăși albe, ucraineni mâncând semințe de floarea soarelui, ganezi cu fețe de sacrificați, haitieni indisciplinați… Erau numai săraci.

Înjurați, împinși, loviți, ei ajungeau la ghișee cu hainele scămoșate, cu mirosurile lor de tocană și de benzină, cu bomboanele lor de cachou și cu mâinile bătătorite, pentru a auzi, la nesfârșit, că nu aveau la ei tocmai hârtia cea mai importantă. Vor trebui să meargă să

caute hârtia la ajutorul social din arondismentul 20, la biroul imigranților de la Palais de Justice, la primăria din Bastignolles, la Mines, pe Strada Buenos-Aires, la Biroul de sănătate din Midi, la proprietarul lor invizibil sau la vameșii reticenți. Puțin mai lipsea să li se ceară să-și timbreze cererea la Cap Canaveral. Plecau iar, umiliți, să caute hârtia, cerând azil, fugind de poliție, scrâșnind din dinți, cu capul plecat. Înșiși politicienii de stânga îi îmbarcau în avioane cu plasturi pe gură, pentru a-i trimite cu cătușe la mâini în țări care nu îi mai vroiau înapoi.

Fugeau de mizerie și ajungeau în rahat. Schimbul era corect, după Nicolas Sarkozy, Ministrul de Interne.

La primul etaj, se înșirau birouri cu geam. Am bătut. O blondă scundă și plinuță mi-a deschis. Mirosea a căpșuni. Îi plăcea Flaubert și săpunul natural și am vorbit îndelung despre asta la Café du Cadran, în colțul pieței, unde făceam o anchetă despre poluarea cu plumb pentru micul meu ziar. Nathalie Bauer supraviețuise unui cancer la uter, unui divorț brutal și trăia cu cel de-al doilea soț, un idiot care îi cerea jumătate din salariu și care le întorsese împotriva ei pe cele două fete. Nathalie Bauer strângea din dinți, își înghițea lacrimile și continua. Empatizaserăm la un ceai de mango. Ea muncea la cadastru. Și nu lătra.

— Max, să știi că m-am mai îngrășat. Nu te uita la mine.

Râdea ascunsă de palmele împreunate în fața gurii. Chiar dacă ar fi fost la fel de grasă ca Arcul de Triumf, tot ne-am fi înțeles. Avea suflet, femeia asta.

— Am nevoie de tine, Nathalie. Caut ceva.

Am privit piața pe fereastră. Fire de fum se ridicau, în nord. Biserica Clignancourt plată și banală, oprea vântul. Mai departe era periferia. Dincolo, era Amérique.

În apropiere de Amérique îl văzusem pe inspectorul Galichat. Imens, galben la față, cu o *gauloise* în gură, cu degetele maronii de la nicotină. Așadar îl interesau plimbările mele? Valetul lui Sétubal era pe urmele mele?

Primăria din 18 a fost construită pe ruinele vechii clădiri incendiate de comunarzi. În apropiere, Bonnot perfecționase printre primii, jafurile din mașină, alături de anarhiștii săi furioși. La subsol, în beciuri de neimaginat, te-ai fi crezut în Biblioteca Națională. Picturi de genul: Libertatea și Justiția ghidând știința, Progresul și Istoria mână în mână, Bunătatea strălucește deasupra Umanității

împodobeau, în stilul specific gărilor, rarele porțiuni de pereți disponibili. Tavanele, care trebuiau să susțină greutatea marmurii de deasupra, aveau doi metri grosime. Jgheaburi de aramă roșie, luxoase, alergau între etajere, unde mâinile se afundau într-o pudră gri.

Îmi plăcea praful acesta. Era o ploaie fină de praf vechi, de hârtii îngălbenite, de ziare descompuse, de cuvinte sfărâmate. Aproape că simțeai pe limbă gustul trecutului. O brumă de hârtie uscată, pulverizată cădea peste mâinile mele. Ele se făceau galbene, ca tot ceea ce mă înconjura. Îi auzeam pe bătrânii cartierului, în acest beci. Auzeam vocile dispărute, pe pantofarul din colț de la Abbesses care fusese ucis de versaillezi, pe rotarul din Scuarul Léon-Serpollet, spintecat cu o lovitură de baionetă, pe negustorul de vinuri, mort în zonă din cauza gerului. O lume măruntă, chipuri negre, mâini murdare, gulere ridicate și fulare roșii, îmi vorbea. Ei erau morți. Istoria înțepenise, sub felinare.

Un tip scund, ursuz, mă instală sub fotografia primarului Berduis: mesele de lectură erau din lemn masiv, impozante, încât băieții din cartier ar fi putut face skating pe ele. Dosarele semănau cu mapele studenților la pictură: erau din carton sau din pânză neagră, legate cu panglici. Întregul 18 era repertoriat, măsurat, cântărit, parcelă cu parcelă, casă cu casă, grădinuță cu grădinuță. Aici aflasem eu, aplecat peste schemele topografice, că Strada Doudeauville avea în 1828 o singură clădire, iar în 1901 primele autobuze făcuseră să răsune pavelele de lemn ale străzii Jean-Robert. Aici se putea citi despre alunecări de teren, coborârea nivelului Străzii Polonceau, unde bârne imense de lemn susțineau casele, de o parte și de alta a străzii. Se circula pe sub un imens angrenaj.

Am răsfoit îndelung absorbit de culori, de griuri, de viile dispărute, de movilele tasate, de numerele bifate cu pana. Din aceste planuri se degaja o poezie a mizeriei: forări și distrugeri compuneau istoria lui 18. Nimeni nu iubea aceste case piezișe, aceste obloane tăiate prost, aceste străzi obositoare. Montmartre atrăgea toate privirile. Degajarea străzii Junot, la sfârșitul secolului al XIX-lea, alungase toți pripășiții, vagabonzii, toți căutătorii de cârpe, toți indigenii din dărăpănături. Pictorii plecaseră la Montparnasse. La poalele Movilei se afla astăzi o întreagă populație de umiliți, de capete plecate, de uitați care trăiau cu șobolanii.

În sfârșit, Nathalie Bauer veni să mă ia.

— Închidem, Max. Ai găsit?

Găsisem. Chiar când să plec, o hărmălaie se iscă în hol. Conversațiile se întrerupseră, capetele se întoarseră: primarul, înconjurat de o curte de bufoni și de lingăi, ieșea. Cu părul alb dat pe spate, Berduis, atotputernicul ales peste 18, trăncănea cu adjunctul său, Grizbec Piticul. Acesta din urmă avea reputația unei termite: era uns cu toate alifiile. O secundă, privirile noastre se încrucișară. Era glacial. Grizbec ar fi putut ucide cu răceala lui.

Mirosul de căpșuni mă amețea. Îmi făceam griji pentru MacDou. Am condus-o pe Nathalie la gară.

Trenul spre periferia Saint-Ouen-l'Aumône stătea să plece. Nathalie Bauer mă întrebă:

— Ce se întâmplă, Max?

Fluierul care anunța plecarea trenului ne vuia în urechi. Sub bolțile mari de sticlă ale Gării de Nord, porumbeii se adunau în conclave, într-o ploaie de găinați ce cădea oblic, din cauza vântului. Am urcat pe treapta vagonului ca să o sărut pe obraz și am spus:

— Nimic. Nu sunt sigur. Ai grijă de tine, Nathalie.

Se întorcea acasă la tăcere, duritate, frig. Cele două fiice nu îi mai vorbeau. Duminica, făcea scufundări în helești pentru a se destinde. Îl descoperise pe Flaubert anul trecut. Trebuia să îi aduc Noiembrie. Pica bine, iarna.

Clădirile aparțineau toate aceleiași societăți: *l'Fiduciara* imobiliară a Nordului. Nu arseseră la întâmplare. Nu aveam prea mult timp. Din cele patruzeci și opt de ore alocate de Sétubal nu mai rămânea mare lucru. La întoarcere, am trecut prin fața atelierului lui Goldsinger. Se pregătea să închidă. Am mers împreună un timp. L-am întrebat dacă știa ceva despre noile arme, cu gloanțe Kevlar. Mi-a răspuns:

— Sunt din vechea gardă, Max.

Apoi a început să bombăne împotriva dezordinii din cartier. Ar fi trebuit să curețe orașul cam „ca Charles Bronson în filme…”. Ne-am despărțit în capătul străzii l-am văzut trecând pe Danone cu Oamenii Sării.

21

Visează verdeață, se visează la țară. Vede copaci. Apoi noaptea îl cuprinde din nou. Ah! Mușcă! O ură feroce îl cuprinde când i se pune botnița. Legat, biciuit, stă în patru labe, cu capul într-o parte, pe pământul din Bois de Boulogne. Își sprijină fruntea de un mușuroi. Mâinile aduse în spatele genunchilor îl dor teribil, încheieturile i se umflă, șalele i se arcuiesc. În gură are o bilă de bachelită, îngălată de salivă, sub harnașamentul de piele care îi pecetluiește buzele. Lângă el, în picioare, stă ea care țipă: „Cine, cine îl vrea?" și arată spre victima ei îngenunchiată. El e un pachet. E furios. Niște bărbați se întorc, se uită, apoi dispar. Mașini pe care nu le vede, dau ocol. Uneori, un fascicul de lumină cade pe el. Aude voci. Pământul e rece, obrazul lui e încins. E un nimic, cu pantalonii în vine. Un camionagiu se apropie, el îl vede cu coada ochiului. Camionagiul întreabă cât face, ea răspunde că e gratis. Toată noaptea va fi astfel, aservit, imobilizat, folosit de necunoscuți. „Gratis, e gratis!", strigă femeia, stăpâna Victoria. Își agită cravașa și râde. Puțin câte puțin liniștea îl cuprinde pe cel îngenuncheat. Dimineața vine, rece. Boulogne se dizolvă în banal. Trec autobuze. Își vorbește în ciuda bilei de bachelită. După ce i-a fost scoasă, și-a mișcat cu greu maxilarul. Încearcă să articuleze:

„Sunt o cățea."

Dar cuvintele ies amestecate, păstoase, alunecoase. Mai târziu pleacă spre oraș, spre viața sa.

Întors pe stradă, se simte împăcat. Clădirile nu i se mai par la fel de distruse, oamenii mai puțin decăzuți. Ceva, sub piele devine neted. Merge, privește, plânge. Sunt mașini care încă ard. Focul, desigur, purifică totul. Se întâlnește cu negri cu gingii albastre. Ceva mai încolo, un bărbat cu o vestă de piele și o cravată șnur privește și apoi pleacă.

Când o sună pe stăpâna sa, ea îl face să aștepte la telefon. Îi spune să stea nemișcat, într-un picior. El spune da. Da, stăpână.

Nemișcarea e o tortură ca și albastrul. Poartă roșu, îl duce departe, nu și albastru. Se leapădă de răufăcători

și de impuri prin flăcări. Chiar și cea mai mică flăcăruie poartă ordinea lucrurilor în ea.

Ajuns la biserica Saint-Bernard, o ia la stânga. Altădată, sub podul care domină calea ferată, erau ruguri, locomotive aprinse de un incendiu roșu, nesfârșit. Focul lor se înșira de la Gara de Nord până în întreaga Europă Centrală. Rugul de la Pacific 231 mergea până la Moscova într-un fum dezlănțuit. Nu mai rămâne decât o lume de șobolani, iar șobolanii vor purifica lumea. Da, stăpână.

Intră la Cei Trei Frați. *Se așează să bea lapte. Grizbec nu a ajuns încă. Acest omuleț, care se bucura de încrederea primarului, mănâncă uneori aici. Și își împarte instrucțiunile. „Nu degeaba ești vice la primărie", obișnuiește el să spună. Lui Grizbec îi place să fie la curent cu incendiile care vor urma…*

Pe stradă trece o femeie. E frumoasă, cu nasul ei drept, cu părul negru, cu ochii limpezi. Dispare. Intră doi bărbați și se așează în celălalt capăt al sălii, aproape de toalete. Își schimbă locurile. Îl recunoaște pe cel care se ridică.

E cel pe care l-a lovit în clădirea incendiată.

Zâmbește:

„Dansez în întunericul cel mai întunecat", murmură el în timp ce Normandie servește clienții.

22

Am luat o hârtie ca să-mi pun ordine în gânduri. Nu îmi era de mare folos. Așezat în fundul sălii de la *Cei Trei Frați,* am început să înșir întrebările. Erau patru: de unde venea glonțul Kevlar? Unde era MacDou? Cine îl omorâse pe Salivă? Cine avea interes să pună foc? Se formau vagi legături, corespondențe stranii. Se desena un tablou de ansamblu care nu anunța nimic bun. Nu aveam destule elemente ca să descriu totul, dar, în acest întuneric, știam ce aveam să găsesc. Începeam să înțeleg ce era cu morții din Strada Myrha. Oamenii Oamenilor aveau tot interesul să-și marcheze trecerea. Era de ajuns să caut în tabăra lor. Trebuie să fi fost un executant printre ei… Totul era să aflu ceva înainte ca el să ajungă la mine. În plus, incendiatorul îl făcea pe Arbessier să turbeze. Tocmai mă îndeletniceam să desenez artistic niște semne de întrebare, când am văzut-o prin geamul din față pe Hannah. Îl însoțea pe Juan. Era grăbit. Poalele impermeabilului îi fluturau în mers. Au traversat strada Stephenson, au ocolit o motocicletă Laverda roșu sângeriu și s-au sărutat în fața bistroului. Ca de obicei, Normadie își sorbea otrava, la celălalt capăt al tejghelei. Era puțină lume: trei sau patru clienți citeau ziare de hipism; un tip oacheș, cu un aer vag preocupat, privea afară și bea un pahar de lapte. Un negru mare studia textura mesei de Formica. Deasupra căii ferate se întindea un cer jos. Samir, haitianul convertit la islam, mi-a făcut un semn discret. Îngerașii din colțurile tavanului erau îngălbeniți de la fumul de țigară. Mă priveau. Juan a intrat. Normandie se uita după Hannah care se îndepărta. Ceața o înghiți. În tot acest gri, Juan părea fratele meu.

— Bună ziua, Normandie.

— Vii la țanc, Juan Lorca. Ce vrei?

— O apă minerală, orice. Cum adică, pic la țanc?

— Da. Locatarul de jos aruncă mizerii pe terenul viran, știi tu, din față. Chiar e dezgustător, toate porcăriile astea. Zice că pentru pisici, dar e scârbos…

— În regulă, Normandie, vorbim mai târziu.

— Ești avocat, nu? O să-l dăm în judecată. Toți șobolanii vin și mănâncă acolo…

Juan s-a așezat în fața mea. M-a privit:

— Deci?

I-am spus că aveam chef să beau. Îmi tremurau mâinile.

— Hai să mâncăm. Care e meniul zilei, Normandie?

— Măruntaie à la Coin.

— Caen.

— Nu, Coin. E Coin-sur-Lorette, la mine, în Calvados. Poate știi, Juan Lorca, Coin-sur-Lorette. Tu ce vrei, Max Mpétigo?

— Nimic. Nu vreau nimic.

Juan s-a întors cu spatele la sală unde pariorii își începuseră jocurile, iar tipul oacheș sorbea din paharul cu lapte. Mi se părea că mă aflu la capătul lumii. Am spus:

— Cred că într-o zi o să fac un nenorocit de articol, într-o zi, despre afacerile dubioase cu imobile.

— Ai grijă, totuși.

— Am grijă, stai liniștit. Când îl văd pe Galichat schimb trotuarul.

— Chiar e periculos, tipul.

— Iartă-mă că te-am trezit la trei dimineața, acum două zile. Dar tipul de la Zepler, Langrand, a insistat.

— Stai liniștit. Nu dormeam, oricum. Ți-a spus chestii interesante?

— Da. Mi-a spus că Gavian e un mizerabil și e mai bine să-l evit.

— Cu siguranță are complici. Galichat e implicat, sunt sigur. Și cred că se merge și mai sus. Adesea e pomenit numele lui Grizbec, dar cum poți afla?

— Tocmai, Juan. Am auzit numele lui Sétubal în legătură cu o chestie grea. Nu știu cum să fac.

— Așteaptă. Lasă-mă să mă gândesc.

Juan Lorca contempla măruntaiele à la Coin, pe care Normandie i le pusese în față. Ai fi zis că e o furtună într-un *paté de campagne*. Erau vârfuri, abisuri, creste, adâncimi nebănuite.

— Am chef să beau, Juan. Rău.

— Rezistă. Fiecare oră contează. Știi asta. Și fiecare minut. Dacă ai nevoie de mine, aici sunt. Nu-ți mai stoarce creierii. Aici sunt, prietene.

M-a privit în ochi. Și-a pus mâinile pe brațele mele. Timpul s-a oprit.

— Uneori diavolul se ascunde în secunde. Rezistă, Max. De băut nu te oprești pentru toată viața. Te oprești

pentru o zi. Apoi pentru o altă zi. Știi asta.

Negrul cel mare din fundul sălii s-a ridicat și s-a întors cu spatele. Avea capul ras, tenul albăstrui, mâinile puternice. Cu un aer iritat Normandie ștergea barul. Mi-am amintit:

— Și pisica ta? Tot în cutie e?

— Alias? Da. Am avut treburi pe la Palatul de Justiție. Un tip a comandat un dulap Ikea și i s-au livrat două. I-a dat în judecată, și… Hei, vrei să ne schimbăm locurile? Știi, e curent…

Simțeam și eu. Juan și-a împins farfuria spre mine. M-am ridicat să merg la toaletă. Între timp, Juan ocolea masa ca să ajungă la locul meu. Impermeabilul mi s-a agățat de masă. Lorca m-a privit zâmbind. Avea privirea unui om îndrăgostit și l-am invidiat. De pe scaun, mi-a prins încheietura mâinii și mi-a spus:

— Nu. Nu-l văd pe Sétubal în asta. Am avut de a face cu el. E ambițios, dar nu și corupt. Totul e posibil, evident, dar la asta nu mă pot aștepta. Cred că e o glumă informația ta. Cel puțin asta e părerea mea.

Poate avea dreptate. Mă dureau tâmplele.

Mă pregăteam să dau drumul la apă ca să mă spăl pe mâini, când am auzit un pocnet surd. Când am intrat în sală, negrul cel mare m-a privit de parcă ar fi văzut o fantomă. A ridicat mâna. Avea un Beretta nichelat. Mă ținteа. Apoi a coborât brațul și a zâmbit. Gingiile îi erau albastre. Țeasta plată îi sclipea sub lumina neoanelor. S-a întors și a ieșit. A încălecat pe Laverda roșie și a dispărut în ceață. Pariorii dispăruseră. La fel ceilalți clienți. Paharul de lapte era pe jumătate băut.

Juan Lorca era mort. Cu capul pe masă. Îi cursese sânge în farfurie.

M-am așezat și am plâns.

23

Sétubal mă privea de parcă aș fi puțit. Galichat și Frémiet mă invitaseră insistent să iau loc. În picioare, aproape de birou, comisarul, cu mâinile la spate, avea aerul unui om care se resemnează să condamne un om la moarte. Pe fereastra cu grilaj se vedea o bucată de perete din moloni albi pe care ploaia îl degradase de-a lungul anilor. Mortarul făcut în grabă se dezagrega. O funingine neagră umplea cele mai mici crăpături. Era fără îndoială o clădire din anii 1830, una dintre primele de pe stradă. Mă agățam de reflexele mele profesionale, de darul meu de a observa. Moartea lui Juan șterse totul. Nu mai știam dacă sunt trist, furios sau pur și simplu distrus.

Sétubal începu să contemple cu o atenție forțată fotografiile cu autograf și diplomele de pe perete. Era el cu primarul Parisului, Jean Tibéri, pe cale să decoreze un tânăr polițist. Apoi, cu prefectul Marchiani, omul de bază al lui Pasqua, în fața Palatului de Justiție. Într-o ramă se vedea un certificat ștampilat, care confirma că titularul trecuse cu succes examenele de comisar. O fotografie îl înfățișa pe Sétubal, cu o cameră în mână, în fața fortului Vincennes. Își netezi cravata cu grijă și își verifică luciul pantofilor.

— E o nebunie, cât de repede se rezolvă anumite treburi.

Vorbea cu o furie stăpânită. Aproape că șuiera ca un șarpe. Se aplecă în față, sprijinit de birou.

— Domnule Mpétigo, vorbiți-mi despre moartea prietenului dumneavoastră, avocatul Lorca. Acces de nebunie? Gelozie? Crimă pasională? Ce credeți că s-ar potrivi mai bine? Ce am putea să vă punem în cârcă?

Îmi apăru dinaintea ochilor capul lui Juan, pe masă. Cu gâtul ca într-o menghină, am lăsat liniștea să mă cuprindă. Dacă nu ne-am fi schimbat locurile la *Cei Trei Frați,* prietenul meu ar fi încă în viață. Galichat, în spatele meu îmi dădu un ghiont.

— Răspunde Pétigo, când ți se vorbește.

Am dat să mă ridic. Galichat mă forță să mă așez. Nu aveam chef să lupt. Galicht repetă, într-un val de fum:

— Răspunde.

Se făceau două ore de când eram în acest birou, sub supravegherea jandarmilor. Încercam să revăd scena. Umbra negrului celui mare se închega în capul meu… Așadar Oamenii Oamenilor încercaseră să mă ucidă? Îmi aminteam avertismentul lui Aubelin Rector. Urgența era să ies de aici. Atâta vreme cât rămâneam în acest birou, nu puteam să ripostez. O furie densă îmi urca în obraji.

Comisarul spuse:

— Deci, Mpétigo, ceva amintiri?

— Nimic.

Galichat lătră:

— Nimic, domnule comisar!

Sétubal luă un scaun și se așeză în fața mea, cu spătarul între noi. Se sprijini în coate și reluă pe un ton calm, dar exasperat:

— Mă plictisiți Mpétigo. Nu numai că nu am putut să vă suport niciodată dar, pe deasupra, când vă încredințez o anchetă, o sabotați! Am o răzmeriță pe cap. Găsim trei cadavre, vă cer să vă informați cu discreție, fără valuri, și dumneavoastră îmi veniți cu doi morți, Saliverro și Lorca. Nu am nevoie de așa ceva. Primarul îmi va cere socoteală, iar eu i-o voi da. Adjunctul său, Grizbec, e deja pe drum. Mă urmăriți?

— Ești atent, Pétigo?

Galichat îmi sufla bronhiile lui putrede în nas.

— Deci, pe scurt, Mpétigo. Din punctul meu de vedere, de comisar, e simplu. Există un factor de dezordine și acesta sunteți dumneavoastră. Cum vă faceți apariția, cum oamenii încep să cadă ca muștele. Nu pun la îndoială că sunt indivizi dubioși în cartier. Dar mi-e imposibil să fac tot: ancheta incendiilor, supravegherea conflictului dintre dealeri, găsirea criminalilor. Am deci o soluție de-a gata: să vă închid. De altfel, nici nu e atât de imposibil să nu fiți vinovat. Doar dacă…

Fără să spună nimic de data asta, Galichat mă împinse.

— Doar dacă ar fi mort, domnule comisar.

— Doar dacă ar fi mort. Ceea ce ar fi foarte practic. Fără cheltuieli de judecată, cu dosar închis perfect. Dar nu ar fi decât încă un deces, în momentul ăsta… O să vă dau drumul, Mpétigo. Încercați să fiți omorât cât mai repede, da? Mi-ar face plăcere. Pentru bunul mers al administrației, înțelegeți?

Nu aveau nimic cu mine, știam. Sétubal își făcea jocul, nimic neobișnuit. Galichat, în spatele meu aruncă:

— Cât de repede, negroteiule.

Galichat se trezi cu creștetul meu în față. Poate că își înghiți și chiștocul. Sângele începu să îi curgă în firicele băloase pe haină. Comisarul se ridică și îl reținu pe Frémiet, care își scosese pistolul. O ură nestingherită se citea în ochii inspectorului. Un fel de fărâmă de umanitate alunecă pe chipul lui Sétubal, care murmură:

— Ieșiți.

Galichat, cu gura plină de sânge, se ștergea. Ajuns în prag, comisarul, redevenit glacial, îmi aruncă din urmă:

— Și grăbiți-vă.

Ajuns în comisariat, am dat telefonul la care aveam dreptul. Iuri Părosul venise și făcea în sala de așteptare un scandal monstru, amenințând toți polițiștii din lume cu plângeri pe lângă Curtea de Justiție, reclamații la *Amnesty International*. Nu era avocat dar poseda reflexele vechii sale vieți din URSS: cu cât urlai mai tare, cu atât mai sigur ajungeai la un rezultat.

Era devreme. Iuri mă luă de braț ca pe o bătrână. M-am sprijinit de el și am simțit cum mă împingea spre mașină cu burta sa mare. Deschise portiera Peugeot-ului său 504 și mă ajută să mă așez. Apoi înconjură mașina, se așeză la volan. Văzându-mi furia și tristețea îmi spuse:

— Nu-ți fă griji, Max, sunt aici.

— Știu, Iuri. Hai să mergem. Trebuie să trec mai întâi pe acasă.

Iuri Simonievici Bendel era prieten cu Juan și Hannah. Juan îi dăduse lui Iuri cursuri de drept, îi împrumutase manuale pe care acesta le devora cu fervoare. Uneori, Iuri era confidentul lui Juan: îi explica teoriile sale, bănuielile sale, iar Părosul replica. Astăzi, Iuri și cu mine împărtășeam furia, o furie nebună. O furie de aruncat totul în aer. Prietenul nostru Juan era mort, iar noi aveam să aruncăm totul în aer.

Iuri mă lăsă la mine. Înainte să cobor din mașină i-am spus:

— Ajută-mă. Nu putem lăsa lucrurile așa cum sunt.

— Bineînțeles, Max. O să ne ocupăm de mizerabilul care l-a omorât pe Juan.

— Mai întâi trebuie să îl găsim pe nenorocit.

— Ai vreo idee?

— Mii, Iuri. Dar deocamdată nu știu dacă sunt bune. Am nevoie să mă gândesc. Vezi dacă poți afla ceva.

— S-a făcut. Max, tu știi că am traversat marea înot ca să scap de KGB, nu știu dacă ți-am povestit…

— Nu acum, Iuri. Te sun mai târziu.

A plecat în Peugeot-ul lui șubred. O zi murdară otrăvea strada murdară și ea.

Nu se zărea nici măcar Sacré-Cœur, sufocată într-o bucată de cer pământiu. Zidul Împușcaților, zidul care îmi dădea o strângere de inimă ori de câte ori treceam prin fața lui, plonja într-o beznă polară. În fața clădirii mele, lucrările avansau: terenul viran începea să fie excavat într-un ritm susținut. Macaralele și excavatoarele lucraseră bine. Nu știu de ce, dar vederea acestor muncitori cu cizme de cauciuc care coborau în gropi, în acest noroi galben, îmi provocă un acces de melancolie. Cartierul era sfărâmat, oamenii minați, iar prietenul meu era mort. Camioanele cărau pietriș, metri cubi de pământ și îmi duceau cu ele sufletul. Parisul era dezmembrat. Gaura de aici părea un mormânt de un hectar, adânc de cincisprezece metri și care se umplea încet-încet cu apă de ploaie. Micile clădiri din Strada Ordener crăpau. Gravitatea își făcea treaba: punea la pământ casele de chirpici. În curând, nu avea să mai rămână nimic. Aș fi vrut să le sparg dinții agenților imobiliari, să dau foc răufăcătorilor. Prea mulți morți, prea multă sărăcie, prea mult ghinion. Îmi venea să omor pe cineva.

Eram acolo, la un pas de casă, terminat de ură și de somn, când trecu un tip. Avea mustăți mari și un început de burtă. Ochii îi erau surâzători, dar nu și gura. Încălțămintea îi era deformată de bătături și monturi. Purta o cămașă albă și o cravată neagră, mică.

— Pe pariu că vor să facă o piscină, acolo.

L-am privit.

— Olimpică, având în vedere mărimea.

Părea obosit. Nu știam de unde să-l iau. Necazul cu băieții de cafenea e că ai impresia că îi cunoști, dar îndată ce îi întâlnești pe stradă, fără haină, fără prosop și fără platou, ei devin la fel de străini și de îndepărtați ca verii din provincie.

— Mă recunoașteți? Sunt la Zepler, Jean-Claude. V-am servit stridii acum două zile. Ați vorbit cu Langrand, patronul meu. La dracu, ce mă dor picioarele. E mai rea

decât durerea de dinți, asta de picioare. Cu dinții, poți merge la dentist. Dar pentru picioare unde să mergi? La muncă, acolo mergi.

L-am lăsat să sporovăiască. Era ca radioul. A continuat:

— Bine, trebuie să plec. Încep lucrul la șapte. Cele treizeci și cinci de ore, la noi sunt ca durerile de picioare, nu se tratează, nu există.

Și-a scos pachetul de Gitane, țigări de care fuma și tatăl meu. Astăzi toată lumea fumează americane, în cutii frumos colorate și cu afișe cu cow-boy. Am privit cum cădea ploaia mărunță, din ce în ce mai rece. Crăciunul venea cu apă. Jean-Claude a scuturat scrumul și mi-a zis:

— Mongo Impala. Tipul pe care îl căutați se numește Mongo Impala. Un negru înalt, ras în cap. Are un motor italian, o Laverda. Când ești chelner vezi și auzi chestii. Dacă ești crâșmar sau taximetrist, ai și licență de turnător. De asta nu voi fi niciodată patron de bistrou, niciodată. Sunt chestii care nu se fac Dacă ești chelner auzi și uiți. În general, uiți. Ăsta e un cadou. Mongo Impala, ca să vă spun așa, e omul bun la toate al indivizilor ăstora, Oamenii Oamenilor, curului meu. E bătăușul lor. Un animal. Gata, am spus-o. Dar nu v-am spus-o, da?

Am întrebat:

— Care e legătura? Alaltăieri seară, la Zepler, mă interesa Gavian. Deci?

— Atunci e simplu, la naiba. Într-o dimineață, l-am văzut pe Gavian cu tipul ăsta, Impala. Nu știu ce uneltesc împreună. Poate că Impala se alege și el cu ceva lucrând pentru Gavian. Pare logic. Un bacșiș, cum s-ar spune.

Părea plauzibil. Oamenii Oamenilor să muncească pentru Gavian? De ce nu? Era o alianță bună pentru a curăța locul. L-am privit pe Jean-Claude în ochi. Ne înțelegeam, noi doi.

A continuat:

— Nu m-aș mira dacă s-ar întâmpla și altele. Cred că la primărie sunt unii care își trag bucăți grase… Gavian are prieteni.

— Aveți vreo idee?

— Despre asta nu. Dar e treabă serioasă cu Mongo Impala.

Am întrebat:

— De ce faceți asta?

— Eh, dacă nimeni nu face nimic…

Și-a aruncat chiștocul în gaura imensă. Apoi a plecat. Mergea șchiopătând prin burnița roșcată. Îl dureau picioarele pe Jean-Claude. Chiar în dreptul farmaciei, sub neonul verde care clipea, mi-a făcut cu mâna.

Apoi a dispărut după semafor.

Oamenii Oamenilor aveau textele lor. Ei spuneau: „Orice lună, orice an, orice vânt cutreieră la nesfârșit apoi ajunge. Orice sânge ajunge la locul liniștii sale, așa cum ajunge la măreția tronului său. Demult, Timpul era alb și negru și lăuda măreția domnitorului Oamenilor. Timpul era măsurat cu razele Soarelui. Timpul era măsurat cu sita stelelor. Dumnezeul Oamenilor Oamenilor privea și sângele a înecat stelele. Dumnezeii Celor ai Sării, necinstiții, au adus păcatul care dormea pe fundul mării. Soarele fu mușcat, iar Oamenii Oamenilor porniră la război.” Mongo Impala îl doborâse pe prietenul meu Juan.

L-am sunat pe Iuri. I-am dat instrucțiuni. Aveam nevoie de ajutor: marele Danone nu aștepta decât un semn. Iuri avea să i-l dea.

24

În acea dimineață de duminică, un vânt grăbit scutura pomii. Nu uitasem de întâlnirea cu Julien. Poate că o plimbare mi-ar fi limpezit gândurile, mi-ar fi alungat pofta de a ucide.

Am început să pedalez susținut spre pădurea Meudon. Era frig și puținele mașini mergeau cu încetineală. Ajuns la panta de la ieșirea din Clamart, am simțit un junghi în piept. Rector mă aștepta, așezat pe trotuar, uitându-se la pedala semicursierei sale. M-a văzut, a încălecat pe bicicletă și am intrat în pădurea de castani.

Am pedalat repede timp de un sfert de oră, dar gândurile ne erau în altă parte. Rector s-a întors spre mine, cu fața întunecată.

— Merge tătăiță?

Am dat din cap că da.

A continuat:

— Cum te simți?

— Păi…

— Da, știu. Coborâm spre Chaville, drumul e mai nou.

Alți sportivi de duminică ne depășeau. Purtau tricouri colorate, geci de marcă, caschete profesionale. Cu puloverele noastre și bicicletele din alte vremi, păream scoși din Muzeul de Istorie Naturală. În sfârșit, am poposit la Échale. M-am așezat în iarba umedă. Mă gândeam la ce îmi spusese Aubelin. Aveam chef să îi vorbesc lui Julien despre asta, dar nu știu de ce simțeam că era mai bine să aștept.

— Julien, de câtă vreme ești tu la sticleți?

— De multă vreme, de al dracu' de multă vreme.

— Și nu ți-e silă?

— Ba da, în fiecare zi. Îmi fiecare zi îmi vine să dau o lovitură și să dispar cu seiful.

— Și de ce nu ai făcut-o?

— Habar n-am. Familia, poate. Ideea că puștiul meu mă va privi… știu eu. Și mai e și taică-meu.

— Alaltăieri, când l-ai caftit pe CRS…

— Nu vreau să vorbesc despre asta.

Liniștea s-a lăsat din nou. A început să-și roadă unghia degetului mic de la mâna stângă.

— Max, ai aflat ceva despre MacDou?

— Nu, nimic. Soția lui începe să se îngrijoreze.

— A plecat fără bagaje?

— Da, da.

— Vreo valiză, vreo sacoșă?

— Nu, nimic.

— Nu avea vreo cutie, ceva, vreo cutie de pantofi?

— Nu din câte știu eu, Julien. Care e faza cu cutia asta de pantofi?

— Glumeam, Max. Nu mai lua totul în serios. La dracu, sunt castani peste tot. M-am mai gândit la faza cu Kevlarul. E o chestie militară. Presupune niște contacte.

— Asta mi-a zis Gorasson. Vezi la armată, Julien.

— E clar. *Nada*. Nimic. Într-o zi o să mă sui pe bicicletă și o să plec spre Mediterana.

— Dar unde se fabrică, gloanțele astea de elită?

— Mister. În uzine de armament secrete. Nu avem acces, noi polițiștii de rând. Suntem prea mici. Se pare că un fost ambasador israelian s-a reorientat spre astfel de trucuri. Are o uzină la Comores.

— La Comores?

— La Comores sau la Tombuctou pentru mine e același lucru. *Nada*. De altfel, na, mi se rupe. Mergem?

Printre copaci se vedea Montmartre, Sacré-Cœur. O ceață portocalie ascundea malurile Senei. Am urcat iar pe biciclete și în timp ce coboram spre fortul Aisance, am primit o rază de soare. Era bonusul zilei. Sau al săptămânii.

Ceva nu îmi dădea pace și nu știam ce anume. Era ceea ce îmi spusese Goldsinger? Sau Aubelin Rector?

Titlurile ziarelor de duminică anunțau că primarul Berduis ținuse o conferință de presă despre „toleranța zero”. Adjunctul său Grizbec a întărit anunțând operațiuni în forță și susținuse că lipsa de acțiune era intolerabilă. Cuvinte goale, limbă de lemn, cuvinte de praf… Furia m-a izbit în cap ca o bilă de foc. Uram lumea întreagă. Aș fi transformat Parisul într-un rug. I-aș fi decupat eu însumi rotulele lui Mongo Impala. Telefonul pe care Iuri i l-a dat lui Danone avusese efectul scontat: câinii erau dezlegați. Un val de plâns mi-a urcat în gât.

Mâine aveam să îl îngropăm pe Juan.

25

Amar spăla pahare. Întorcea un spate obtuz agitației lumii. Bătrânii, în fund, lăsaseră manila și piesele de domino pe masă și dispăruseră. *Idéal Bar* mirosea a tutun rece, a bere caldă și a zaț de cafea. Florile de colț, de pe fotografia mare din fund, îngălbeneau încet. De cealaltă a străzii, șantierul era pustiu. Ploaia umplea încet-încet excavația. Macaraua avea deja picioarele în apă. Arbessier se trezise și vroia rezultatele expertizei asupra imobilelor incendiate, iar eu trebuia să aflu ceva despre Fiduciara de Nord. Djondjon, cu un aer preocupat, își pregătea lucrurile pentru școală. Un miros persistent de ars îmbâcsea cartierul. Ministrul de Interne era emoționat, ceea ce le era indiferent, tuturor celor din 18: toanele lui Sarkozy erau de fațadă.

Amar s-a întors, și-a ridicat șuvița care îi cădea peste fruntea pleșuvă și s-a aplecat peste cafeaua mea:

— Max…

— Da?

— Max… Țineam mult la Juan. Îmi pare rău pentru tine. Mă întristează. E îngrozitor.

— Mulțumesc, Amar.

Ne-am strâns mâinile peste tejghea. S-a lăsat liniștea. Filtrul de cafea șuiera, jgheabul șiroia peste carcasa mașinii. Cel puțin vremea mai potolea incendiile.

Djondjon, cu ghiozdanul gata, alunecă pe lângă mine. Îmi zâmbi cu un surâs cald și bun. Înainte de a deschide ușa, așteptă ca tatăl său să fie ocupat pentru a-mi șopti:

— Mergi pe la Gold, Max, mi-a spus că te așteaptă.

Mergând de-a lungul străzii Jean-Robert, am privit apa. Avea dreptate omul cu monturi, Jean-Claude: era o piscină olimpică. Din înălțimea lui Montmartre, de-a lungul Străzii Doudeville și pe Strada Ordener, apa curgea în pârâiașe pământii. Dădea peste rigole, stingea tăciunii, purta șobolani morți și sfârșea aici, în această cloacă. Încă două zile și gaura va fi umplută, iar apa se va revărsa pe trotuar. Am avea un bazin privat de un hectar, o premieră în cartier. Amar ar închiria bărci, gondole. Am vâsli ca să ajungem la poștă. Pescarii se vor instala cu

undițele lor pentru a tachina ciprinide bolnave și șobolani morți. Am planta sălcii plângătoare care chiar ar plânge, de mizerie.

M-am gândit la Juan și am lăsat capul în jos.

Goldsinger era în fundul croitoriei. Își pieptănase cu grijă părul pe spate, cârpea ceva, iar pe mese, un puzzle de haine așteptau cusătura finală. La ora asta muncitorii lui coreeni nu ajunseseră încă. În cei câțiva metri pătrați ai atelierului, mici cercuri luminoase presărau masa de croitorie care părea că prelungește Strada Marcadet. Uneori, cu prieteni la fel de bătrâni ca și el, Gold vorbea poloneză sau idiș. Dar prietenii erau tot mai rari: mureau. Se spunea că Goldsinger doarme pe o comoară.

Se ridică.

Fără să spună un cuvânt, traversă buticul și deschise un dulap. Scoase de acolo o vestă albă. Mi-o întinse:

— Poftim, Max.

Am cercetat obiectul: era o cămașă antiglonț, de ultima generație cu 380 de grame de fibre de mare densitate, lucrată în patru ițe, în patruzeci de straturi, șase puncte de fixare, rabatabilă pe laturi și cu apărătoare până sub bărbie. Fină, foarte fină. Nici chiar polițiștii nu aveau așa ceva. Am îngăimat:

— Gold, dar…

Îmi făcu semn să tac. Apoi, scoase din dulap un revolver Smith&Wesson. O armă impresionantă, albăstruie, clasică. Nu era un pistol de rapper de tras pe sub mână, nici un obuzier de cow-boy justițiar. O șmecherie cu putere netă care stopa instantaneu. Superinstantaneu, cum spunea Gorasson.

— O amintire de la Irgun.

Așadar, această armă călătorise în Palestina sub mandat britanic? Iar Goldsinger, bătrânul croitor Goldsinger luptase cot la cot cu luptătorii evrei din 1945? Numai că la vremea aceea, vestele antiglonț erau un concept SF.

Am ezitat în privința revolverului. Nu trăsesem în viața mea vreun foc de armă și nu eram sigur că pot să o fac ori că aș avea chef vreodată. Dar mă stăpânea un amestec de furie, de ură, de vinovăție și de rușine. Dar mai ales de furie. Goldsinger mi-a dat vesta. Am refuzat. Nu aveam nevoie, aveam la mine basca lui Troțki. Acest

talisman îmi era de ajuns. El îmi strecură pur și simplul pistolul în buzunar.

Apoi mă privi:

— Max, vezi să supraviețuiești.

Da, aveam să supraviețuiesc.

Îmi bâzâia mobilul. Era Nathalie Bauer, care făcuse niște investigații la rugămintea mea. Fiduciara de Nord deținea într-adevăr zeci de imobile. Pe planul cadastral reperasem clădirile vizate: erau presărate de la Montmartre până la Villette, fără ordine, fără un plan anume. Societatea își avea sediul la Lille și își gestiona parcul imobiliar de la distanță. Arbessier trepida: era sigur că incendiile erau provocate. „Nu e vorba aici de hazard", îmi spusese el. Hazardul nu există la cei săraci. Nu e decât ghinionul.

La numărul 25, pe Strada Doudeauville, la numărul 7, pe Strada Stephenson, colțul Străzii Richomme, numărul trei din pasajul la Chapelle… Ghinionul îi scuipase afară pe aciuații fără acte, care locuiau în imobilele Fiduciarei. Acest ghinion transformase în scrum pereții, acoperișurile, scările. Pentru a evita restaurarea, renovarea, taxele, sechestrele, administrația, cineva găsise de cuviință să transforme casele în scrum. Lista era probabil mai lungă. Cine era în spatele Fiduciarei de Nord? Nathalie Bauer nu știa. Pistolul lui Goldsinger îmi lovea picioarele, pierdut pe undeva prin impermeabil. Nu era o armă pentru mine, era doar o greutate în plus. Mă apropiam de țintă, simțeam asta.

Trebuia să caut, să caut prin drojdia societății, unde domnește negura absolută.

Trebuia să cobor în întunericul cel mai întunecat.

M-am întors acasă, mi-am pus costumul închis la culoare și m-am îndreptat spre cimitir. Era timpul.

26

După înmormântare aveam un gust ca de cenușă în gură.

Cimitirul Montmartre șerpuiește. Pleacă de la Terrass Hotel, apoi coboară spre Pigalle și Piața Clichy. Sus, aproape de clădirile Hipodromului e liniștea. Jos e zgomotul cu mașinile și amatorii de sex. Hipodromul a fost demolat acum mult timp și chiar și Gaumont-Palace, construit după aceea, a fost ras. Garajul este încă acolo dar nimeni nu știe că a fost acolo un hipodrom și curse de care à la Ben Hur, pe care puștii le priveau bătând din palme. Marcel Carné își amintea că se mâncau portocale și toată sala era plină de parfumul lor. Îmi spusese asta iar eu publicasem totul în *Trezirea lui 18*. Juan Lorca era înmormântat la unghiul Străzii Joseph-de-Maistre, în fața Străzii Tourlaque. Mormântul era adânc. În adâncul lui era rece.

Nu am văzut bine ceremonia. Din cauza lacrimilor, fără îndoială. Tatăl și mama lui Juan, demni și îmbrăcați bine, aruncaseră pământ și apoi flori în groapă. Domnul Lorca, cu părul complet alb, înaintase, își desfăcuse fularul roșu, un fular decolorat de soare și de la vreme, fularul revoluționarilor spanioli. Îl împăturise și îl lăsase să cadă pe pământ, fără o lacrimă. Chipul îi era ca de ceară. Prietenul meu era culcat între un profesor de muzică și un revoluționar creol. De-a lungul aleilor treceau și apoi dispăreau în liniște vizitatori cu chipuri reculese. În depărtare se auzea o orgă mecanică. La ora asta, fetele de la Moulin-Rouge făceau cumpărături pentru cină, în Strada Lepic. După comisarul Sétubal, povestea își urma cursul. La fel și Sena.

Mai târziu, am colindat îndelung. Djondjon mă ținuse de mână. În fața tutungeriei Caulaincourt, m-am oprit. Lăsasem în urmă cimitirul cu florile sale de marmură, cu florile sale colorate, cu regretele în floare. Am lăsat mâna copilului. El m-a privit și a plecat.

Am intrat. Fumul era dens, vâscos. Un juke-box cânta o melodie la modă, ceva despre „Capătul scenei/ Ieșirea artiștilor”. M-am așezat în fund, pe un taburet.

Rumegușul de pe jos îndulcea zgomotele. Am comandat un Perrier pe care nu l-am băut. Mă uitam la cercurile umede de pe tejghea. Mă gândeam la plimbarea cu bicicleta. O amintire vagă, o părere: ce spusese Rector? Era ca o enervare îndepărtată. Aș fi putut vorbi despre asta cu Juan. Dar el plecase pentru totdeauna.

Izul alcoolului îmi dădea târcoale, tremurăturile mâinilor de asemenea. Am strâns pumnii. Altădată, când beam, mă înveseleam. Apoi mă întristam. Traversasem luni, ani într-o ceață: nu știam cine sunt. Dominican din Santo-Domingo, evreu din Istanbul cu tată african… Max Mpétigo nu era nimeni. El bea și asta era tot.

Noaptea se revărsa peste bar. Figurile se succedau, paharele se goleau, barmanul fusese înlocuit cu altul. Juan spusese: „Diavolul se ascunde în secunde.” Dar când fiecare secundă durează o eternitate, infernul nu e departe. Corallien Juste, bunicul, îmi lăsase moștenire nostalgia devorantă a unei alte vieți. Sub domurile Istanbulului el întâlnise luptătorii Armatei Roșii, se lansase în lumea cafelei și a fotografiei, apoi dispăruse undeva în Asia Centrală. Îl vedeam, cu pălărie de panama, în fața unui vapor cu aburi în Bosfor. Avea chipul lui Juan Lorca. Acolo departe, stelele erau înecate în sânge.

Amar se apropiase și aruncase un trandafir. Djondjon se apropiase și aruncase un trandafir. Apoi Iuri Preț Special, Bellochio, Normandie, paznicul de la spital, medicul șef Toscano, Smaïn, vânzătorul de șireturi, David Boutboul, de la școala de șoferi. Nathalie Bauer, palidă, își adusese la gură colțurile șalului, aproape de Rector. Erau unii pe care nu îi știam. Poate că Éliphas Lévi, rabinul din Varșovia, venise dintre morți pentru a asista la înmormântarea lui Juan Lorca.

La sfârșit a plecat toată lumea. Hannah, așezată pe un scaun pliant care se afunda în noroi, s-a ridicat. Dincolo de groapă, am deschis sacul de plastic *Tati* pe care îl adusesem. Hannah m-a privit și capul îmi vâjâia. Zeii răi îl omorâseră pe prietenul meu, îi frânseseră iubirea. Am băgat mâna în sac, iar Hannah, cu o mică înclinare a capului, mi-a făcut semn să continui. Am răsturnat cenușa lui Alias, pisica, în mormânt. Hannah a plecat. Cât timp s-a scurs? Când Djondjon a venit după mine începusem să mă gândesc la rugăciunea Oamenilor

Oamenilor: „Și Răul a apărut și s-a văzut în ochii oamenilor.”

Acum știam cine sunt și ce sunt. Max Mpétigo. Cel pierdut.

Când noaptea devine densă și se îndreaptă spre dimineață, tentația e imensă. Există măreția gestului, a acestui prim pahar de bere, cu pereții perlați, e prospețimea lichidului în gât. Există unduirea limbii, la cel de-al doilea pahar de vin roșu, burtos și bine așezat în căușul palmei. Limba plescăie, există focul din gâtlej, la al treilea pahar de whisky, lung și tubular. Vedeam sângele în farfurie, la *Cei Trei Frați.* Aș fi preferat ca Mongo Impala să nu se fi înșelat, să îl fi ucis pe Max Mpétigo, fratele celui alb, distrusul.

Mâinile îmi tremurau din ce în ce mai tare. Un chip apărut din neant îmi vorbea. „Am mizat pe Toupadic, al treilea, înțelegi… Am mizat…” Apoi un alt chip l-a înlocuit pe primul: „Și i-am spus: nu e un ventricul, e o plafonieră, ha, ha…” Noaptea se fărâmița.

I-am făcut semn chelnerului. Am comandat o jumătate de bere și un pahar de Vat 69. Cercurile umede de pe bar dansau. Obrajii îmi ardeau ca focul, iar gura îmi umplea gura. Ca să câștig timp, m-am ridicat să pun o piesă la juke-box. O melodie băloasă a umplut Tabac Caulaincourt. Mesele din pal se clătinau. Taburetul la fel. Mă prăbușeam din nou.

Am ridicat paharul de whisky, privind la jocul luminii în lichidul idiot. Jocurile erau făcute: am simțit mirosul agresiv al alcoolului, în același timp liniștitor și brutal. Nu băusem de zece ani, zi după zi, minut după minut, secundă după secundă. Recompensa era acolo. Buzele mele au atins paharul.

Muzica era atroce. „Am pariat pe Palissien și pe Vagadac…” Fumul de țigară blondă îmi ardea plămânii. „I-am spus: sora ta…” Zgomotul pe care îl făceau picioarele scaunelor era atenuat de rumeguș. „Și acolo deasupra am înfiletat iar becul și fu lumină, ha, ha, ha!” Mâinile îmi erau moi.

Am dat capul pe spate și am băut. La început nu am simțit nimic. Apoi ceva ca o bombă atomică mi-a explodat în stomac. Am alunecat de pe taburet, în timp ce o femeie încerca să mă susțină. Am mai apucat să îi văd

poalele mantoului lung și m-am prăbușit spre centrul Pământului.

Când m-am trezit eram în pat. Calculatorul scârțâia, basca lui Troțki, de pe televizor risca să cadă, iar șobolanii, fără îndoială, dansau. Știam asta, simțeam asta. Rânjeau, își făceau de cap, se îndopau cu peretele. Veioza de la capul patului, aprinsă, lumina teancurile de cărți, de ziare, și de hârtii cu date statistice. Îmi simțeam gura pungă.

— Cum vă simțiți?

Ea mi-a zâmbit și m-am gândit că poate eu eram în groapă. Că se înșelaseră și că dreptatea exista.

Hannah mi-a întins un pahar de ceai.

— Max, vă reveniți, da?

Mi-am revenit. M-am așezat pe pat. Impermeabilul meu era agățat cu grijă în cuier, aproape de intrare. Într-o cratiță fierbea apă. Mă durea capul, mă dureau mâinile, spatele. Mă întorceam din război. Afară era Uralul. Afară era Marele Nimic.

Hannah s-a așezat lângă mine. Mi-a luat mâinile care tremurau într-ale ei. M-a sărutat îndelung, încet, pe buze, înainte de a se dezbrăca. Am făcut dragoste cu delicatețe. A trecut o noapte de catifea. Cred că am fost fericit. Apoi ea s-a ridicat, mi-a mângâiat obrajii cu dosul palmei, și-a pus paltonul și a plecat. Nu am mai văzut-o niciodată.

Nu peste multă vreme a venit Danone. A spus: „Am primit mesajul lui Iuri. Mongo Impala nu e departe. Apoi vom merge să-l căutăm pe MacDou. Tu ești prietenul meu și e prietenul tău. Hai.”

27

— Vino, Max!

Danone mă aștepta pe trotuar. Am pornit însoțiți de o duzină de războinici, împrăștiați în mici grupuri de o parte și de alta a drumului. Erau cei mai buni dintre Oamenii Sării, gărzile de corp ale marelui Danone, președintele măcelarilor și al taximetriștilor. Tăcuți, bărbații ăștia negri alunecau pe urmele noastre. Priveau în toate părțile. Mâinile li se mișcau pe lângă corp: niciunul nu avea vreo țigară între degete sau mâinile în buzunare. Aveau mâinile libere, semnul profesioniștilor adevărați. Moartea putea veni dinspre o ușă mucegăită sau dintr-o mașină oprită. Totul era suspect pentru ei. Erau experți în supraviețuire.

— Vino cu mine, Max. Nu spune nimic.

Nu ziceam nimic. Danone cu djellaba sa galbenă peste haina de piele, înainta repede. Caroserii calcinate de mașini umpleau șoseaua. Comisariatul părea părăsit. Comisarul Sétubal era probabil în misiune. În ce misiune? În misiunea de a-i sâcâi pe hoții de buzunare și pe traficanții de Camel cu filtru. Rarii trecători se grăbeau să o șteargă. Ultimele băcănii arabe începeau să-și închidă obloanele: era dimineață. Tipii ăștia vindeau Cola-Houlou și semințe de floarea soarelui noaptea. Ziua, toată lumea mergea la Solo Prix, care era mai ieftin cu riscul de a primi o dală de piatră în cap. Cheng chinezul de la curățătoria de haine, veșnic curbat sub un imens balot de haine murdare, îmi zâmbi. Hannah plecase. Zâmbetul mă ajută o nanosecundă.

Ajunși pe Strada Poissonnière, am tăiat-o spre nord, până la colțul Străzii Oran. Drogați închipuiți, gunoieri care despachetau câte un sendviș, negrese umblau de colo-colo fără ocupație. Spionii Oamenilor Sării. Nimeni nu putea trece pe acolo fără să fie scanat, radiografiat, cântărit, puricat, examinat. Un politician inconștient își deschisese un birou electoral, „Antena UPM”, câțiva metri mai încolo. Nimeni nu venea la el și nu înțelegea de ce.

Am intrat într-un restaurant cu pereți scorojiți, Tombuctu Mâncare de calitate. La Tombuctu erau sosuri

roșii de la care îți dădeau lacrimile, vinuri necunoscute care îți făceau părul să crească, deserturi prea dulci care îți încleiau gura, cafea care găurea mesele. Clienții erau așezați la mese obosite, chelnerii îmbrăcați în haine de tweed sau în sacouri din piele de căprioară aduceau preparate fierbinți zornăindu-și brățările și dezvelindu-și dinții de aur. Unii purtau decorații mici: drapele smălțuite cu profilul lui Lenin, medalii incrustate cu gheparzi pătați, coroane sclipitoare din nichel argintiu brăzdate de pușți aliniate. Nimeni nu călcase vreodată în bucătăria de la Tombuctu. Mâncare de calitate. Inspectorul de la Igienă, cel adevărat ar fi leșinat. Sau poate ar fi cerut un plic mai gras. Venisem adesea aici cu MacDou să mâncăm ied copt în frunze de palmier.

Danone îi făcu semn Soniei, patroana, o femeie obeză ale cărei mâini deformate de artrită semănau cu niște gheare. Ea zgârie aerul arătând spre o draperie din spate.

Am intrat și mirosea a pește cu picant. Gărzile de corp au rămas pe băncile de la Tombuctu, cu mâinile pe genunchi.

Danone mă duse printr-o curticică, o cabină de portar, o magazie, un depozit de pubele, prin veceuri turcești. Apoi împinse o poartă șubredă. Dincolo era Strălucitorul, cu dinții săi de tunete și ochii lui de sare, cel care trimite cai de foc împotriva zeilor răuvoitori.

Trebuie să ai încredere în poliție. Trebuie să ai încredere în oameni precum Galichat ori Sétubal. Poliția nu vede cariile din clădirea Gaz de France care se va prăbuși, nici capsulele roșii de drog vândute de Oamenii Oamenilor. Ea nu știe că un uscător de păr poate deveni o armă mortală. Ea nu înțelege că niște omuleți, pot rezista, de unii singuri o viață. Ea știe, în schimb, să provoace incendii. Mă întrebam cum putea Rector să suporte toate astea. O idee vagă a început să se ridice la suprafață, ca o amintire îndepărtată. Era ceva legat de Sétubal. Ce cuvinte folosise în birou? Refăceam puzzle-ul.

Afară era insurecție. Samir murise azi-noapte în celula comisariatului. Sudanezi, hutu, zuluși, fugari de la Capul Verde arseseră Renault-uri, Peugeot-uri și câteva Toyote. Transformaseră în jăratec un grup de case dinspre Saint-Bernard. Tinerii ghanezi își dezlănțuiau furia aprinzând chibrituri și turnând bidoane de benzină. Samir, visătorul haitian convertit la islam, nu se gândea decât să

islamizeze planeta întreagă, inclusiv pe dansatorii pakistanezi și pe vagabonzii jamaicani.

Făcuse un ocol prin drog și se întorsese religios. Debutase în Voodoo și sfârșea cu Coranul în brațe. Nu îl chema Samir Islaam, ci Taylor Jolicœur, însă noua religie îi impunea această schimbare de identitate. Samir Islaam nu dădea mâna cu femeile: ele erau impure. Dacă erau haitiene, era și mai rău: puteau fi contaminate de vrăjitorie. Trebuia să rămână neatins, pur precum vântul deșertului. Samir era inofensiv, umbla prin cartier de colo-colo cu vocația sa de prozelit: „O să vin la tine ca să te fac să înțelegi că Allah e Profetul", spunea el pe stradă în timp ce își încălța pantofii la ieșirea din moscheea Jean-Robert.

Frémiet îl încarcerase pe Samir Purul ieri seară, ca să dea un exemplu. Exemplul era prost ales. Îl lăsaseră pe Samir cu un vas de apă și fasole. Mâncase. Frémiet, rânjind, îi dăduse rețeta mâncării: orez, fasole, carne de porc. Samir încercase să vomite. Apoi se spânzurase cu șalul lui răsucit de trei ori în jurul gâtului.

O oră mai târziu, vestea ajunsese pe stradă.

Două ore după aceea, cartierul era în flăcări din nou. De data asta de o mie de ori mai mari. Furia se întorcea cu forța unui vulcan furios.

Danone a ridicat o pânză egipteană de bumbac. Un altar iluminat de lumânări roșii a fost dezvelit. Pe pământul tasat de pe jos, Danone a pășit desculț pentru a fi în contact cu spiritele Solului care erau prezente, când Oceanul acoperea tot Pământul și urca spre lumea aeriană. M-am descălțat și eu. Apoi el s-a lăsat pe vine ascultând tamburile care băteau în întuneric. Am închis ochii.

— Tată, care sunt tristele găuri prin care țipă coralii?

— Găurile de harpoane.

— Tată care sunt apele profunde în care se ascund zeii Sării?

— Apele adoratorilor.

— Tată, care sunt creaturile care trec prin paradisul pierdut al Sării?

— Peștii cu șapte înotătoare și cu ochi de om.

— Tată, cine sunt tinerele care alunecă printre curenți?

— Fecioarele din apa adoratorilor.

— Tată, cine a venit din țeastă ca să dea sare?

— Eu, Strălucitorul, care țin caracatița, rechinul și sângele în mâinile mele de tunet.

— Tată, cine dansează în Oceanul infinit care poartă Pământul și respiră tocmai în Cer?

— Eu, Strălucitorul, născut din mine însumi, care v-a dat mirodeniile și degetele de la picioare.

— Tată, ajută-mă. Tată, ajută-l pe fratele meu Max.

— Eu, Strălucitorul, te voi ajuta, prin Crabul de Sare. Prin Marele Adevăratul Bărbat. Te voi ajuta.

Tambururile băteau mai tare. În liniștea altarului, o voce cânta. Tămâia și sarea ardeau, un bol a fost așezat pe un taburet. Mă durea capul și tavanul parcă îmi apăsa tâmplele. Cu picioarele reci, cu inima grea, l-am privit pe președintele Danone efectuându-și libațiile înainte de a pleca la război. Avea să devină rechinul, locuitorul adâncurilor, fiul Sării. Orele au trecut. Apoi, noaptea, Danone s-a ridicat. Îmi ajungea până la bărbie, dar puterea Strălucitorului era în el. Și-a ridicat djellaba, și-a acoperit umerii cu ea. Dedesubt cravata părea deranjată, iar haina de piele îi atârna peste șolduri. Din buzunare a scos ofrande, pe care le-a așezat cu grijă pe taburet.

Erau degete și un pumn de rotule. Sângele picura pe pământul bătut.

Afară, toată Strada Goutte-d'Or era în flăcări. Clădirile moderne care dominau de câțiva ani casele Eugene Pottier, ardeau ca niște torțe. Pereții se prăbușeau în arcuiri brutale, trosnind de nefericire. Uși de sticlă afumate, în spatele cărora apartamentele goale așteptau familiile, plesneau. Focul, ca un arc deasupra șoselei, ardea cele două librării islamice, în care cărțile cu litere aurii le propuneau clienților înțelepciunea și Viața. Capete de oaie scorojite se răsuceau sub căldura halucinantă. Panașe de fum negru înecau mașinile pompierilor hărțuiți de tinerii ghanezi care lansau sticle incendiare: „Foc! Foc! Răzbunare pentru Samir!” De la ferestre, cădeau rufe arse, într-o ploaie de coșmar, iar peticele cămășilor sintetice se lipeau de chipurile fugarilor și le sfârâiau pe piele. În lumina incendiului, Sacré-Cœur dansa pe Movilă. Focul pornise să asalteze Montmartre. Îi era de ajuns să traverseze Bulevardul Barbès, unde escadroane de bărbați cu căști argintii cărau furtunuri de apă. Ploaia și apa pompierilor se amestecau într-un noroi lichid, gras

care era împroșcat de pașii locuitorilor speriați. Fostele bordeluri de la colțul Străzii Carbonnière cu Bulevardul la Chapelle, începeau să se înnegrească. Caboșoane de ipsos, capete basorelief cădeau de la etaje. Vedeam avansul incendiului după liniile umede și după curenții de aer. Materialele ghidau și ele flăcările. Construcțiile cele mai recente plecau primele: izolația era de calitate proastă și flăcările urmau largile jgheaburi de cablaje electrice. În loc să se consume ușor, stratul izolant făcea flamă. Meșterii angajați de Zena aveau ceva explicații de dat justiției. Dacă avea să fie vreo justiție.

Focul avea să înghită tot cartierul.

Marele Danone vorbi:

— Oamenii Oamenilor ni-l vor da pe MacDou, prietenul tău. Nu e al meu. Nu mai e al meu. Dar o voi face pentru tine. Și îți voi rămâne dator. Danone îți va rămâne dator și, sper, prieten.

Mi-am plecat capul. Cuvintele nu mai aveau putere. Noaptea pecetluia străzile, iar fumul smolea totul. Izvoare de apă înghițeau trotuarele și îndepărtau resturile de pește și de legume din piața Dejean. Strigătele acompaniau exploziile, mai jos. Președintele Danone și-a lăsat *djellaba* peste haină și și-a urmat soldații. A dispărut în direcția Străzii Polonceau, cruțată de flăcări.

El se îndrepta spre pământurile Oamenilor Oamenilor și spre stelele lor de sânge.

Un acoperiș de zinc s-a răsucit, s-a îndoit și s-a prăbușit. Casa era goală. Am remarcat scara de la intrare, mai joasă decât trotuarul: era fără îndoială o fermă, mai veche desigur decât Comuna, mai veche decât Rimbaud. Afară oamenii strigau, se chemau, căutau Dumnezeu știe ce. Un chioșc de ziare zbârnâia acoperit de mici reclame la *Trezirea lui 18*. Lui Galichat i-ar fi plăcut spectacolul, dar nu era acolo. O negresă, cu pielea albită de paste cu plumb, a trecut urlând cu părul în flăcări. „Foc! Foc! Samir Răzbunare!” se auzea pe fondul unor sirene înnebunite. Un depozit de lemne ardea într-o învârtejire de scântei. Am ridicat brațul și am întors capul ca să mă apăr. Și l-am văzut.

L-am văzut.

Era pe partea cealaltă a străzii, în fața pensiunii Duroux. Avea chipul dur, pomeții înalți, buzele subțiri și sângerii. Cu mâinile în șolduri, în hanorac kaki, stătea nemișcat. Mă privea. Timp de un minut privirile noastre

s-au înfruntat. Apoi a ridicat mâna, m-a țintit cu două degete, ca și cum ar fi vrut să mă împuște. Fără sunet, gura lui a rostit: „Pac”.

Nu-l văzusem niciodată, dar știam că e el. Era balega.

Era Gavian.

M-am lipit cu spatele de un perete, ca să mă feresc din calea unei pale de fum care s-a repezit pe stradă. Depozitul de pneuri de pe strada Riquet tocmai luase foc. Oamenii fugeau spre la Chapelle. Gavian, nemișcat, m-a privit prin perdeaua de flăcărui. Un bărbat se împiedică de o pubelă răsturnată, se ridică, își reluă cursa. O bârnă incandescentă se prăbuși într-o efervescență de tăciuni și îmi pârli poalele impermeabilului. M-am aplecat să sting focul cu palmele. Când m-am ridicat, Gavian dispăruse.

Brusc, un detaliu care nu-mi dăduse pace îmi reveni în minte. Era în biroul lui Sétubal. Proba unei minciuni fusese sub ochii mei în tot timpul ăsta. Dar nu dorisem să o văd. Pentru că avea legătură cu un prieten.

28

Mongo Impala mergea ferit pe Strada Islettes. Când Oamenii Sării l-au înconjurat a încercat să fugă. Degeaba: marele Danone și războinicii săi îi țineau calea. Încolțit, Mongo încercă să își ducă mâna la buzunar, dar lovitura de crosă care îi izbi tâmpla, îl făcu incapabil să mai reacționeze. Cei ai Sării l-au luat. M-am întors spre Danone:

— E al meu.

Dorința de răzbunare mă sufoca. Aș fi vrut să îl toc pe nemernic, să-l fac să plătească însutit moartea lui Juan. Știam că nu voi putea și că, mai devreme sau mai târziu, în ciuda urii mele aveam să îl duc în fața justiției. O furie turbată mă orbea, îmi paraliza gesturile. Danone clarifică lucrurile:

— Nu, e al meu.

Nu mai era nimic de spus. Danone mă ajuta, fără îndoială, dar el rămânea incontestabilul președinte al Sării. Am luat-o în sus pe Strada Islettes, apoi, după o oră, am ajuns la un garaj, aproape de canal. Luptătorii o luaseră înainte.

Mongo Impala era așezat pe un fotoliu vechi de cinema. Îi decupaseră rotulele cu un fierăstrău electric. O baltă mare de sânge se întindea la picioarele lui și creștea încet. Un miros dulceag invada garajul strâmt, unde marele Danone își adunase oamenii. În întunericul acela plutea o muzică a durerii. Craniul lui Mongo Impala sclipea de sudoare. Haina sa pătată de sânge era sfâșiată.

Cruzimea e o școală, da. Iar Oamenii Sării o frecventaseră. Războiul lor, dus în numele Strălucitorului, purifica străzile. Ei alungau oamenii și șobolanii, zeii răuvoitori. În fiecare măcelărie, în fiecare taxi, ei hăituiau Răul. Vindeau droguri, suferință, putere. Apoi mureau în curți dosnice, murdare, în ruine calcinate, în beciuri puturoase după ce își ciopârțiseră inamicii. Humerus, radius, peroneu, femur, tibia, coloană vertebrală, maxilar. Fii și nepoți de măcelari, Oamenii Sării puteau decupa din carne un omoplat și să-l lase în viață pe mutilat. Erau experți. Lucrau în roșu. Erau artizanii scheletului.

Mongo Impala gemea, cu mâinile legate la spate.

Încet-încet Danone îmi spunea totul. La ordinul lui Gavian, Mongo îl sechestrase pe MacDou. Nu îl omorâseră: aveau nevoie de el, nevoie să afle ce știa. MacDou trebuia să-și plătească trădarea, care trebuia mai întâi măsurată. Așadar trebuia să așteptăm. Să așteptăm ca Mongo Impala să ne spună unde era prietenul meu. Nimeni nu rezistă celor mai mari dureri.

Sub lampa industrială de oțel, chipul marelui Danone se pietrifica. Puțin câte puțin se osifica, se mumifica. Nu mai era nimic în spatele acestor ochi, poate doar golul. Timpul era solid. Am alunecat spre rugăciunile din copilăria mea, pe vremea când mergeam la marea sinagogă. Păsări se înălțau spre seară, cuvinte urcau sper cer. Vântul Orientului mătura acoperișurile și domurile de aur. Orașul visurilor mele devenea o cetate de legendă, cu cocoșați surâzători pe sub porticuri, pitici grăbiți pe străzi, saltimbanci în piețe. Domnea o pace venită de pe mare.

Unul dintre gardienii Oamenilor de Sare s-a aplecat la urechea lui Danone. Acesta a încuviințat din cap. Mongo vorbise.

— Max?

Mâinile îmi tremurau.

L-am privit pe Danone, președintele Danone, patronul măcelarilor și al taximetriștilor, venerabilul Oamenilor Sării. Mi-a spus cu blândețe:

— Să mergem după MacDou.

La plecare, am mai privit o dată spre Mongo Impala.

Oamenii de Sare tocmai îi decupaseră maxilarul inferior. Cerul gurii, vizibil acum, strălucea în spatele dinților perfecți, negri. Esofagul și glota, expuse, pulsau în lumina neonului. Limba, mânjită de lungi cheaguri de sânge, atârna peste mărul lui Adam. Mongo Impala părea că zâmbește cu un zâmbet imens și vesel.

— Va mai trăi trei zile, spuse Danone.

29

Danone a traversat Bulevardul Ney, mai încolo de stadionul Fillettes. Am mers de-a lungul șoselei unde vechi antrepozite adăposteau containere de mărfuri furate. Sute. Remorcile se opreau acolo, pe furiș, descărnau prada lor, schimbau câteva bancnote cu prostituatele cu ochi încercănați și porneau spre alt loc sinistru. Altădată, micuțul tren de Évangile trecea pe acolo: se vedeau încă traversele sub șinele ruginite. Cartierul Évangile fusese distrus, gazometrele doborâte și nu mai rămânea decât poarta de lemn a unei curățătorii. Pe poartă patronul scrisese: „După patruzeci de ani de funcționare, ne informăm clientela că ne mutăm.” Nu spusese unde. Plecase, pur și simplu. Ușa rămăsese în picioare, fără ziduri.

Spre nord era zona cu pricina. Marile clădiri de cărămidă de pe Strada Émile-Bollaert fuseseră distruse: grămezi de dărâmături din care ieșeau schelete de fier marcau un peisaj dezolant, care dădea spre Aubervilliers. Pe jos zăceau seringi, pe sub mari platani centenari care nu peste mult timp aveau să fie tăiați. Treceau mașini grăbite, apoi dispăreau spre Pantin unde Marile Mori continuau să macine făină pentru barjele care treceau pe fluviu. O iarbă rară, îngălbenită de iarnă, creștea printre dalele uzate. Altădată muncitorii veneau aici și se lungeau duminica, cu un fir de iarbă atârnat între dinți, ca să fluiere după fete și să scuipe pe zidurile fortificațiilor. Apoi beau un vin violet, puneau la cale înlăturarea burgheziei putrede și se băteau pentru câte o femeie, înainte de a se întoarce în atelierele de la Clignancourt. Erau femei ușoare, adunătoare de cârpe avare, bețive dubioase. Femei în vârstă îți etalau fustele și vindeau mărfuri mizerabile: pinioane de bicicletă, cârlige de rufe, furculițe din cositor. Tiribombele se învârteau, spre marea bucurie a țâncilor. Toată lumea se întorcea acasă duminică seara, cu ochii cârpiți de somn, cu hotărârea de a merge săptămâna următoare și mai departe, spre câmpie.

Astăzi, nu mai era decât praf. În depărtare, dacă te întorceai, puteai să vezi Goutte-d'Or arzând. Sacré-Cœur

era mascat de eșarfe de fum negru. Era frig.

Când am ajuns la canalul Saint-Denis, sub Bulevardul Macdonald, Danone a făcut semn oamenilor săi. Aceștia, tot cu mâinile libere, s-au împrăștiat în evantai. Am coborât pe cheiul Girondei. Pavele late, uzate, formau o alee inegală. Balustradele de fier mâncate de rugină se depărtau din loc în loc pentru a lăsa turmele să debarce spre abatoarele de la Villette. Într-un miros acru de baligă și de carne caldă, vitele se împingeau, alunecau, cădeau și mergeau mai departe spre heleștieiele de sânge. Strigătele văcarilor le împungeau, sulițele geambașilor le jupuiau coastele. Înaintau spre bazine de măruntaie, grămezi de capete, canale de pișat. În căldura animalică, oameni roșii mânuiau ciocane de lemn și sârme, cu picioarele înfipte în măruntaie.

De o parte și de alta a canalului, pereți înalți, din piatră de moară, lăsau să se vadă portaluri semicirculare, de unde plecau culoare subterane ce duceau către abatoare. Apa de ploaie curgea prin aceste meandre, spăla pământul bătut, alunga cerșetorii și aurolacii care își găseau refugiul aici. Un întreg popor al umbrei trăia acolo și ieșea în zilele frumoase dispersându-se spre ecluzele de la Villette. Cutii de bere pluteau în apele murdare, ambalaje de detergent, oase putrezite, șobolani morți, baghete de pâine descompuse, capete de păpuși, bandaje însângerate formau o mâzgă gălbuie. Erau pești de nămol pe care rarii pescari îi aruncau înapoi în apă. Mai departe erau Canalul Ourcq și Canalul Saint-Martin, care se cufundau sub străzile Parisului. Sub ecluze, o magmă de resturi fierbea. Orașul vărsa aici un mucus infect. Danone, cu *djellaba* sa galbenă, dădea o notă sălbatică acestui peisaj dezolant.

— Aici este.

Am intrat sub pământ.

Am intrat în labirintul lipicios. Deschideri la nivelul solului lăsau să intre o lumină gri, vagă. Despărțitori fragmentau spațiul cu bare, pentru a adăposti vitele în grupuri de câte zece. Pavajul răsuna sub pașii noștri. Se auzeau foșnete, strigăte ascuțite:

— Șobolanii, spuse Danone.

Președintele măcelarilor era aici la el acasă. Plutea în aer o vibrație grea de moarte violentă. Vitele, venite de la Charlois sau de la Morvan, fuseseră masacrate cu zecile de mii. Marele Danone absorbea aceste fantome de carne,

aceste gemete de animale cu fruntea străpunsă, aceste carcase calde care lăsaseră o amprentă în întuneric, o pulsație crudă și umană. Avansa prin acest dedal fără ezitare: inele de fier atârnau de pereți, vagabonzi în zdrențe se ascundeau, alcoolici veneau să-și bea poșirca. Cândva poate că aș fi eșuat aici, în frigul ăsta, în acest depozit pentru excluși, cu sticla în mâna ce nu se putea opri din tremurat. Aici era capătul nopții. Chiar și stelele văzute prin răsuflători erau sângerii.

În jurul unui butoi cu foc, sărăntocii își încălzeau mâinile, în mijlocul unui rondou pe care mica boltă din cărămidă de sticlă de deasupra îl scălda într-un crepuscul verde. Când ne văzură veniră spre noi. Câteva lame sclipiră. Eram aici pe trotuarul coșmarurilor. Cei uitați aveau să ne rupă oasele. Danone vorbi:

— Am venit să căutăm pe cineva. Se numește MacDou. E aici. După aia plecăm.

Lamele se apropiau de noi. Marele Danone își ridică djellaba. Își băgă mâinile în haina de piele și aruncă pe jos ceva roșu.

În liniștea labirintului cu vite, îi auzirăm vocea:

— O amintire de la Mongo Impala.

Era un maxilar însângerat.

Cercul se deschise. În spate, culoarul se înfigea în neant.

Mă întorsesem în șobolănie.

30

Se apropie de el, știe, simte. Merge pe străzi negre, de cărbune, și știe că sunt acolo, că îl adulmecă, îl hăituiesc. E un animal vânat, străbate o pădure cu câini băloși pe urmele lui. Se refugiază în biroul lui cu facturi, conturi, calcule, procente și un pahar de lapte.

De când a văzut un asasinat, în cafeneaua unde se oprise, a înțeles că orele îi erau numărate. Negrul cel mare s-a apropiat, a scos un Beretta nichelat, a tras. Bărbatul în impermeabil a căzut peste propria farfurie. Sângele a curs. Sângele va curge mereu. E suficient să fii un martor tăcut și să ștergi sângele altora cu propriul sânge, ca altădată, când era adolescent, în Spania.

Un foc îl locuiește. Se privește în oglinzi, vede un chip devorat de gânduri teribile, ochi locuiți de o viață lipsită de grație. Străbate tenebrele prin clădiri incendiate. L-a doborât pe bărbatul care cotrobăia în hârtiile de pe Strada Émile-Duployé, și care era în cafenea când fusese asasinatul, și care risca să descopere antetul scrisorilor adresate anumitor locatari. Dar el a luat hârtiile din buzunarul lui. Nu mai era însă decât o chestiune de timp: îl vor prinde. Și-l vor închide într-o gaură de șobolani. Își va zdreli unghiile de pereți, va striga cu pumnii strânși pe gratii dar nu va schimba nimic. Temnița cu șobolani va rămâne închisă ca o cursă. Va fi infernul.

Cutreieră străzile ca un om în suferință. Se întoarce din Bois de Boulogne mulțumit de toate abuzurile la care l-a supus stăpâna Victoria, bucuros aproape. Ea îl dresează, ea îi dă o ordine, un sens în viața sa subterană, ordine pe care nu ar accepta-o niciodată în viața de zi cu zi. Se simte încorsetat de edictele pe care le dă această femeie. O venerează. Apoi, după ce se scurg câteva zile, când orele s-au terminat, când stăpâna nu mai e acolo, bucuria sa scade. Întunericul îl cuprinde, îl invadează lent, îi îngheață mâinile, îi degeră fruntea, îi face inima de sticlă.

Trebuie să aprindă un foc.

Descinde din sclavi. Are tenul mat. Strămoșii săi spanioli trăiau sub loviturile nobilelor madres*, ale căror*

încheieturi erau împodobite cu dantele fine. Au fost obligați să renege credința strămoșilor lor, altădată, s-au ascuns pentru a ruga un zeu care le era interzis. Au făcut din ipocrizie regula lor de supraviețuire. Când vorbește limba sa natală, accentul nu e madrilez, e bogat, consoanele sunt înghițite, cuvintele ies ca niște pietre moi care se rostogolesc. A câștigat bani, a cumpărat, e aproape bogat. Dar cu cât câștiga mai mult cu atât lupii lui interiori se dezlănțuiau. Era în același timp mai liber și mai captiv.

În sfârșit, cu măruntaiele devorate de fiara dinăuntru, s-a aplecat. S-a supus. Femeia i-a pus botnița, l-a dat pe mâna camionagiilor, l-a făcut sclav. Bucuria se macină. Durerea la fel.

Sunt pe urmele lui.

Se vede în vise: se târăște spre pereți străpunși de mii de culoare obscure. Ca un șobolan, pătrunde prin aceste jgheaburi care se ramifică. Urcă spre acoperișuri, trece prin fața ferestrelor, traversează tuburi electrice, ocolește canalizări de plumb se cuibărește în pătura izolatoare. Construiește un cuib. Apoi totul izbucnește în flăcări.

Simte flăcările sub blană, sub pielea sa. Îi ling epiderma, fac să răsară mii de picături imediat evaporate, porii se dilată, o căldură teribilă îi intră în corp provocându-i o durere sfâșietoare. Părul i se aprinde. Strigă, dar o bilă de bachelită îl împiedică să țipe. Pielea i se umflă, un lichid incolor creează o bulă în jurul lui se tot umflă și apoi crapă. El începe să ardă. Coapsele, mâinile, spatele ard. La apogeul unei suferințe nemaipomenite, în nadirul unei încordări totale a tuturor nervilor săi, se scufundă în el însuși pentru a atinge fiara, încovrigată acolo, în stomacul său. Ea îl așteaptă. Se bucură. Moare. Visează.

Stă cu ochii deschiși, în întuneric, deasupra facturilor și notelor de plată. Stă nemișcat, a încetat să mai gestioneze parcul său imobiliar cu care nu mai are ce să facă. Societatea sa are sediul la Lille dar el, patronul, e acolo, în 18, în regatul său. Îi place numele anonim și banal pe care Grizbec l-a găsit pentru societate: Fiduciara de Nord.

Sună neutru. Dar tot îl vor găsi.

Își amintește dar nu vrea asta. Imaginile însă se întorc: e legat, gol, în fundul unui beci. Cel mai bun prieten al său, Felipe, e mort. Cei ce vroiau să se răzbune i-au legat spate în spate, așezați pe jos. I-au abandonat acoperiți de sânge. Orele trec. Șobolanii se învârt în jurul celor doi puști de paisprezece ani. Uniforma de la „Falanxa" e sfâșiată în bucăți, în fața lor. Oroarea se instalează în obscuritatea acestui subsol. Umbra știreangurilor plutește peste ei, Marea Spanie a lui Franco îi zdrobește. Plânge. Hohotește. Corpul prietenului său devine rigid. Urlă, dar nimeni nu îl aude. Răzbunătorii au spus: „Muerte" și au plecat. Puțin câte puțin se pierde în noapte.

Trece o zi și el o vede prin răsuflătoare. Apoi vine o altă zi. Gura lui e deschisă, dar niciun sunet nu iese prin ea. Felipe e rea, rece. E rea ca moartea, un șobolan se apropie. Cade într-o parte cu Felipe. Tâmpla i s-a lipit de sol, ca și cum ar asculta pământul.

Deodată oroarea îi devine prietenă. A trecut de partea cealaltă. Nimic nu i se mai poate întâmpla. Zâmbește, pe jos, vede sângele, simte frigul. Felipe e lipit de el pentru totdeauna. Nu mai are corp, membre, e infinit.

Femeia care a venit să-l elibereze a văzut că era în erecție.

De atunci îi e rușine.

31

Iuri și-a scos de la gheață o sticlă de vodcă. Pentru mine a făcut ceai. Un ceai negru ca inima mea, care zgâria gâtul și strângea stomacul. Aveam nevoie de acest dizolvant pentru a spăla sângele care mă orbea. Trei zile pentru Mongo, spusese Danone. Trei zile ca să rânjească sub neoane.

Prin vitrină se vedeau flăcări, spre fostele *Grand Magasins Dufayel.* Ele erau imense, bătute de vânt, lipăiau norii.

Sfârșitul timpului era poate acolo. Venise pentru 18.

— Iuri, am nevoie de sfatul tău.

— *No problemo, Max.*

— E dur, pentru mine.

— Știu. Sunt aici, Max, sunt aici.

I-am povestit despre expediția la Oamenii de Sare pentru a-l descoperi pe MacDou. Acesta, epuizat, s-a prăbușit în brațele lui Rose Bonbon.

Iuri mă asculta dând din cap. Din când în când, se ridica pentru a servi un client care dorea să închirieze o casetă cu jalnicele scălămbăieli ale unei jalnice actrițe goale, cu coapsele pătate de vânătăi și cu burta tăiată de vergeturi. Unii vroiau să discute, să știe, Iuri bea un pahar de vodcă chinezească cu gheață, își mângâia burdihanul păros care se ridica pe sub cămașa sa întredeschisă, dădea răspunsurile așteptate, cu un puternic accent rusesc: „Foarte frumos, drăguț tare, preț special”, spunea el vizitatorului pakistanez, turc sau berber care pleca cu promisiunea paradisului.

Puțin câte puțin puzzle-ul se aduna. Iuri, din timp în timp, potrivea piesele. Cu el, lucrurile deveneau mai simple: avea darul ingenuității.

— Nu îl știi pe Aubelin, Iuri. Joacă domino în scuar. E un tip bine.

— Câștigă, Max.

— Da, câștigă. Îl cunosc de multă vreme. L-a crescut singur pe Julien. Era portar la o cazarmă, nu era ușor. Când Julien s-a făcut polițist, pentru bătrân a fost împlinirea unui vis. Îi asigura viitorul, de partea bună a

baricadei. Ziua în care Julien a avut diploma, taică-său a dat un banchet teribil. Mâncăruri cărora le trebuise ore întregi ca să fiarbă. Ne-am înfruptat cu ceilalți bătrânei. A fost formidabil.

— Și nu mai e?

— Nu, Iuri. Nu mai e de câteva zile. Când ai venit să mă iei de la comisariat, tocmai petrecusem două ore în biroul lui Sétubal. Aubelin îmi atrăsese atenția asupra comisarului: după el, era singurul care putea să facă rost de arme speciale, gloanțe Kevlar și chestii de genul ăsta. Pentru că își făcuse serviciul militar ca sergent la arsenal, unde se specializase în muniții și tehnici noi. În plus era paramilitar și trăgător de elită, zicea bătrânul.

— Pare logic.

— Da. O vreme am văzut ca prin ceață. Am crezut că Sétubal le dăduse mână liberă pentru curățarea cartierului. M-am înșelat. La el în birou am văzut o fotografie cu Sétubal militar. Pe moment nu i-am dat atenție. Dar mai târziu…

— Și…?

— Și era în serviciul civil al armatei. Nu era trăgător de elită. Aubelin m-a mințit.

Afară ploaia culca flăcările. Grupuri de tineri treceau în goană pe stradă, urmăriți de polițiști. Aceștia erau urmați de cameramani de la televiziuni. Magazinele își lăsaseră obloanele, dar pentru unii era prea târziu. Bucăți mari de țesături multicolore zăceau pe stradă îmbibate de noroi. Zgura forma izvoare negricioase. În depărtare se auzeau țipete. Era atmosfera unui război civil în fașă. Fiecare intersecție putea lua foc, oamenii se adunau pentru a lupta cu CRS, cu bare, ciocane, cartofi cu lame în mâini. Nathalie Bauer îmi telefonase de la primărie ca să-mi spună că se forma o celulă de criză. Iar o anchetă urma să se deruleze cu privire la cele două morți de la comisariat: metisul și Samir. Ancheta avea să aibă același rezultat ca întotdeauna: poliția fusese în legitimă apărare, evident. Frémiet fusese amenințat, iată ce avea să dezvăluie ancheta. În 18, justiția era cataleptică. Eu observam că bârna de fier de la clădirea lui Iuri avea să cedeze într-o zi. Dar speram că va mai rezista mult, mult timp.

El a continuat:

— Și care ar fi interesul lui Aubelin să-ți spună povești?

— Ca să deturneze bănuielile. Ca să mă lanseze pe o pistă falsă. Protejează pe cineva.

— Pe cine?

— Nu există decât o singură ființă pe care o are la inimă. Fiul său.

Se lăsă liniștea din nou. Iuri bău câteva pahare de vodcă unul după altul. Apoi închise ochii. Când îi deschise, începurăm să vorbim despre altceva ca să camuflăm noutatea mizerabilă.

Reviste de drept zăceau peste tot. „Într-o zi o să-mi iau licența în drept. Voi fi avocat!” spunea Iuri. Din partea unui tip care citea codul pentru a se destinde, seara, în patul lui, nimic nu mă putea surprinde. Până una alta am vorbit despre viață, despre moarte, mai ales despre moarte, despre șobolani, despre cântece vechi, despre cartier și despre femeile ucrainence despre care nu știam nimic. I-am povestit despre vizita mea la clădirile incendiate, bănuielile mele legate de Fiduciara de Nord, ideile mele. Picotea. Îmi aminteam de prima mea întâlnire cu Juan.

Timpul trecea. Între două sticle de vodcă cu gheață, Iuri fluiera melodii țigănești ca să mă facă să râd. Niciodată melodiile țigănești nu m-au făcut să râd. Mai degrabă să plâng. A închis magazinul, s-a așezat pe o cutie de casete piratate și a aranjat un vas de flori, de gladiole pe biroul său. Flori la Iuri? „Da. Ca și cum aș avea o soție îndrăgostită.” mi-a spus el. Era genul de bărbat care scrie scrisori de dragoste pentru a le expedia la poșta din Marx-Dormoy, cu buze rujate imprimate pe ele.

M-am ridicat să plec. Pistolul Smith&Wesson, inutil, mă lovea peste picioare. Iuri se îmbătase și saliva îi curgea pe cămașă. A întredeschis un ochi, când m-a văzut că am deschis ușa și eram deja cu un picior în stradă.

— Știu cine e, Fiduciara de Nord, a spus el netezindu-și mustața bogată.

Am rămas.

Cândva, Iuri Simonievici Bendel își rădea tot părul de pe corp. Înotător olimpic, el participase la J.O. de la Los Angeles, plin de amfetamine și de produse dopante. Atunci nu visa decât un lucru: să devină un star rock în America. În URSS rock-ul era aproape interzis.

— Ne spuneau că era muzica capitalismului decadent. De-ca-dent. Noi ne doream un pic de decadență. Chiar și un pic de putreziciune. Dar degeaba. Am plecat.

Cu ocazia unei vizite oficiale în Cuba, Iuri luase hotărârea: va sări. Vreme de săptămâni se antrenase, pusese deoparte vaselină pentru a se proteja de frig, furase ochelari pentru scufundări și o mică busolă.

— Observasem că rezistam mai mult când înotam cu burta goală. Chiar înainte să plec trebuia să postesc…

Data următoare, el cercetase hărțile, curenții și vânturile. Apoi, după cum hotărâse, se aruncase cât mai departe pentru a evita elicea vasului. Avea o punguță de apă pentru a supraviețui și câteva bucățele de zahăr învelite în plastic. Știa că spre vest ar nimeri pe una dintre insulele din Caraibe, eventual în Golful Guantanamo. Exista pericolul crampelor, al rechinilor, al oboselii, al furtunilor, al insolației. Iuri Simonievici înotase vreme de trei zile. Apoi, inconștient se prăbușise pe o plajă de pe insula Broaștei Țestoase, unde odinioară pirații își împărțeau prada iar astăzi, câțiva pescari trăiau în mizerie.

— Insula Broaștei Țestoase, îți dai seama? Nicio mașină!

Pescarii îl spălaseră, vaselina i se lipise de corp. Iuri se trezise dezertor. Părul îi crescuse din nou. Marea îl aruncase în arondismentul 18, la Paris. Nu devenise rocker. Va fi poate avocat… Zidul Berlinului se prăbușise, URSS se topise în apa caldă, Internaționala nu mai era decât un cântec.

— Fiduciara de Nord e a lui Carlos Campionul, mă înțelegi? Cel mai mare proprietar din cartier. El închiriază toate clădirile imigranților clandestini… Vroia să îmi cumpere buticul și așa am aflat eu… Chiar și pensiunea Duroux e a lui, da, da… Spre norocul meu, buticul meu aparține serviciilor de ajutor social, nu știu cum și de ce. Nu, n-aș putea spune. Cea mai mare parte a cartierului e a lui. Am verificat la primărie. Societatea îi aparține lui Campion și lui Grizbec.

— Adjunctul primarului? Piticul?

— Așa se pare. Fiduciara e pușculița lui Campion și a lui Grizbec, da.

Se freca pe burtă. Nările sale largi palpitau deasupra mustății.

— Carlos Campionul. Proprietarul meu..

În fond, de ce nu? De jur împrejur putregaiul creștea. Furia mea creștea și ea. Iuri rontăia arahide.

— Julien Rector… Totuși, n-aș fi putut crede așa ceva, Max.

— Nici eu, nici eu, Iuri.

Niciodată nu observasem că jupânul Iuri Preț Special, viitor avocat în baroul parizian, avea ochii atât de limpezi.

32

Biserica Saint-Bernard părea mișcată din loc. Cele două turele ortogonale păreau castele butaforice. Fleșa de fontă era ușor înclinată. Macadamul, de o parte și de alta a bisericii, era fisurat. Solul ceda.

Am intrat. Nu era nimeni, Dumnezeu nu-mi mai vorbise de multă vreme. Vroiam să verific dacă El mai locuia încă în Cer. Era același întuneric ca în sinagoga din copilăria mea: un amestec de frig de tămâie și de frică. În cartier, oamenii se rugau la Allah, la zeul sării, la Rama, Baron, Samedi, Ganesh, Iehova, la funcționarii acri din primărie sau la sfântul Tiercé. Iisus nu prea mai avea loc. După părerea mea, el trecuse prin 18 și o luase la fugă de frică și de disperare.

M-am așezat pe un scaun de răchită, iar pistolul lui Goldsinger mi-a lovit gamba. S-a auzit un ecou trist. O lumină roșie, micuță pâlpâia la altar. Imigranții ilegali se întâlniseră aici acum patru ani, vara, timp de trei săptămâni, iar poliția forțase poarta. Care se fisurase. Agitația fusese mare. Mai ales pentru menajerele algeriene cărora le luase o săptămână să curețe dejecțiile ocupanților: sacristia fusese transformată în WC. Apoi, toată lumea plecase cu certitudinea unor zile mai bune. În ciuda promisiunilor, oamenii fără hârtii în regulă, rămăseseră fără hârtii, fără viitor, fără nimic.

În liniștea de gheață se auzeau porumbeii, pe sus. Școala primară din spatele bisericii era închisă. Cărăușii arabi traversau piața încărcați de salată verde. Chiar în față se afla biroul lui Juan. Neputând să vorbesc cu Dumnezeu, am vorbit cu Juan Lorca. I-am spus să nu se supere, pentru că eram următorul pe listă. El a înțeles.

Când m-am ridicat, scârțâitul picioarelor scaunului a răsunat îndelung în întuneric. Amvonul se înălța ca o fantomă. Aproape de ușa bisericii erau câteva cărți de rugăciune și reviste catolice. Erau lumânări de vânzare. Am pus doi euro în cutie și am aprins o lumânare. Flacăra a dansat câteva secunde, galbenă și albastră înainte să se alungească. O idee năstrușnică să aprinzi o lumânare într-un cartier în flăcări. Chiar înainte să ies m-am uitat la cruce, în spate, pe care era răstignit un bărbat slab. Avea

obrajii supți, iar pletele îi curgeau pe umeri. Nu avea impermeabil, dar îmi semăna.

Dumnezeu nu era acolo. În orice caz, nu plătești pentru păcatele tale în fața mollahului, a părintelui sau a șamanului. Plătești pentru păcatele tale pe stradă.

Pe masă, Rose Bonbon scosese macaroane. Cu cafea erau delicioase. Le rontăiam cu plăcere. Vântul de iarnă intra pe sub ușă. Crăciunul nu era departe. Încercam să îi descifrez chipul frumos, de negresă. Era sfâșiată: ușurată că și-a găsit bărbatul, întins în camera de sus, cu un glonț în coaste. Îngrijorată în fața viitorului, în fața mlaștinii în care se vârâse, îngrijorată din cauza rănii. Clienții dispăruseră. Pe Strada Myrha nu prea mai era lume: incendiile îi speriaseră pe obișnuiții localului.

Când îl găsiserăm pe MacDou în adâncul subteranei de la Villette, el zăcea rănit, într-una dintre celulele pentru vite unde Mongo Impala îl închisese. Mai multe taxiuri îl așteptau pe Danone și pe oamenii săi: MacDou părea la limită. Convoiul o luase pe lângă liniile de cale ferată și se oprise pe Strada Myrha. Îl adusesem pe MacDou acasă, unde Rose îl aștepta. Apoi președintele Oamenilor Sării plecase.

— Cred că doarme. Așteaptă. Merg să văd.

Rose Bonbon se ridică și dispăru în spatele draperiei de la bucătărie. Acolo își amesteca ea prafurile, invoca spiritele, își umplea fiolele minuscule cu o pudră aurie care provoca dragostea sau moartea. La încheietura mâinii, dragostea. La încheietura piciorului, moartea. Tutuia spiritele măcinând cafea, bătea în frigider rugându-se pentru bărbatul ei. Recita poeme epice amestecând gențiana, pili-pili și pasta de bambus. Ascundea actele în oale, banii în gamele, secretele în cratițe. Bucătăria era biroul ei, casa și templul ei. Dumnezeu sigur nu era în biserica Saint-Bernard, dar era poate în cratițele lui Rose Bonbon.

Se întoarse: „Doarme.” Am mai fărâmițat o macaroană verde. Am văzut-o pe Hannah în firimituri. Era vremea ca Rose Bonbon să îmi explice.

A început prin a-și pune turbanul portocaliu. În urechi îi atârnau doi cercei mari. O furie tristă îi umbrea privirea. N-am spus nimic.

— Max.

Burnița, pe vitrină și pe ușa de sticlă, filtra lumina străzii. Rarii trecători de pe Strada Myrha păreau că se mișcă într-un acvariu. Înotau spre viitor. Apa le dilua chipurile, le făcea obraji fantomatici. Corallien Juste privea pe fereastră. Iisus o ștersese odată cu rândunicile prin terenurile pustii, în nordul clădirilor de la Évangile.

— Știam că se întâmplă ceva, Max. Nu spuneam nimic, dar știam. Când l-am văzut pe bărbatul ăsta, pe Gavian, cum se înrăia pe zi ce trece, am știut. Avea un zâmbet urât. Urât. La plecare, MacDou era liniștit. Când ne-am instalat, Max, îți amintești? Strada era liniștită, ai fi crezut că ești în provincie, da, în provincie. Era mai bine decât prin baruri. Ne-am spus că ar merge să vindem ceva de mâncare… Mama m-a învățat să gătesc și să fac prafuri. Și prafuri, Max. Ca să rămâi pe stradă, trebuia să îi respecți pe Oamenii Sării. Veneau pe la noi, beau cafea, era bine. Lui Danone îi plăcea dulce, cafeaua. Era prietenul nostru… Când ne-am întâlnit, cu MacDou, eram așa de… Eram așa de fericită. Am gătit ceva… Apoi, acum un an, a venit omul ăsta. La început bea un pic de bere și nu zicea nimic. Gavian ăsta tăcea. Mai spunea că muncește pentru Igienă. Igiena, îți dai seama, Max? Pe Strada Myrha? Igiena? Era altceva la mijloc, cu siguranță. Altceva…

Ploaia fină, înghețată, de afară, ne tulbura amintirile. Televizorul din colț bâzâia și transmitea imagini cu incendii. Hala Saint-Pierre era amenințată. Stocurile de țesături riscau să ia foc. Percal, mătase, organiza, panglici, gulerașe și dantelă de Calais, totul risca să se transforme în scrum. Pe peluzele Scuarului Villette, mai jos de Sacré-Cœur, gură-cască se adunau în grupuri pentru a vedea flăcările gigantice. Luminile de Crăciun din bulevardul Barbès, atârnau, becurile erau sparte. Rose Bonbon avea lacrimi doar în inimă, nu și în ochi.

— Apoi, într-o zi, el a vorbit. Dacă MacDou nu vroia să închidem buticul, trebuia să coopereze. Să coopereze, așa a spus Gavian. Fără să le spună Oamenilor Sării, era secret, înțelegi? Eu nu trebuia să știu nimic. Dar eu știu să îl citesc pe bărbatul meu. Știu să citesc în ochii lui. Atunci, Gavian a început să lase pachete, cum sunt cele de ceai, înțelegi? Unul pe săptămână, sau două. Un

tip venea să le ia. Nu spuneam nimic. A durat ceva vreme. Era rău, desigur, dar…

Pe Strada Myrha, s-a văzut și mai rău. M-am gândit că va pleca într-o bună zi. Că va pleca așa cum a venit. Dar era rău.

O macaroană i se fărâmiță între degete într-o ploaie verde.

Spuse din nou:

— Era rău, cu siguranță. Apoi a fost și mai rău, Max. Și mai rău.

Vorbea cu greutate.

— Erau droguri, evident. Oamenii Sării controlau zona, iar Gavian voia și el să facă niște bani. Se folosea de restaurantul lui MacDou ca de un depozit. Au început problemele. Ne-a cerut bani. Altfel ar fi închis cafeneaua. Ar fi spus totul poliției. Bărbatul meu i-a dat bani. Dar Gavian s-a întors. Vroia bani și iar bani. Mac nu mai știa ce să facă. Nu mi-a spus nimic. Dar eu știu ce a făcut… A așteptat un pachet mare și l-a furat. L-a pus în portbagaj și a încercat să-l vândă. Altora. Oamenilor Oamenilor.

Vedeam tot: indecizia lui Mac, mizeria lui Gavian, șobolănia din Île de la Cité, anii scurși. Vedeam cum fața prietenului meu se subția, cum Răul se instala. Trecutul era în flăcări, asemeni cartierului. Când MacDou încercase să vândă din nou cele două kilograme de heroină pură Oamenilor Oamenilor, își dăduse seama de greșeala sa. Nu îl putea înșela pe Gavian. Pentru că Gavian lucra deja pentru Oamenii Oamenilor. Gavian lucra cu Mongo Impala.

În plus, MacDou făcuse din Danone dușmanul său.

— Și pe urmă, a ars mașina. Drogul trebuia plătit. Totul era scrum. Era imposibil… L-au răpit pe Mac, l-au bătut, l-au amenințat cu moartea dacă nu plătea. Nu avea nimic. Au amenințat și mai rău. Au văzut că tu începusei să cauți și au hotărât că Mongo trebuia să te omoare… Îți vârai nasul peste tot, spuneau ei… Nu se putea face nimic. Mașina arsese…

Rose Bonbon a făcut un gest de disperare. Nu mai știa ce să facă. Din prietenie, președintele Danone mă ajutase. Din onoare, pentru o datorie mai veche. Dar în ceea ce-l privea pe MacDou, echilibrul de pe stradă era acum în defavoarea lui. Strada Myrha devenise o linie de front. MacDou era de-acum înainte singur.

Am privit-o pe Rose Bonbon. Își privea fix ceașca de cafea. Amară. Mi-am scos impermeabilul și l-am aruncat pe un scaun. Pistolul lui Goldsinger făcea o umflătură. Am urcat la etaj. În capătul unui culoar cu tapet înflorat era camera. Un miros ciudat de eter și de șofran umplea aerul. Am împins ușa încet și am băgat capul pe ușă.

MacDou, prietenul meu dintotdeauna, era întins. Pe lenjeria albă, chipul lui negru părea împăcat. Dormea. Un bandaj curat îi strângea pieptul, o pată de sânge se mărea pe o parte. Pe noptieră, un baton de tămâie ardea sub efigia unui zeu uitat. Un dromader de ceară orna o scrumieră. Îmi doream să îi iau mâna, să îi spun că totul avea să fie bine, că era bătălia finală, că nu vor mai fi șobolănii și că zilele de mâine roșii, zilele de mâine din tinerețea noastră vor cânta. Dar nu credeam o iotă. Dumnezeu și Troțki erau în afara ariei de acoperire. Săracii vor rămâne săraci, morții vor rămâne morți și toate stelele din cer vor rămâne magnifice și inaccesibile. Rataserăm visul de a deveni niște ciudați formidabili, străbătând drumurile lumii, uitându-ne la Ursa Mare de pe munții Samariei. Ar fi trebuit să fim poeți vagabonzi, pe latitudini neștiute, în peisaje sălbatice și uluitoare, cu pălării de piele de tigru. Am fi ascultat cântărețe cu ciorapi plasă prin cabarete în care femei ușoare, sentimentale, ne-ar fi acoperit de sărutări, la hotarele Saharei. Toate drumurile ne-ar fi dus spre Karakorum, unde am fi bălmăjit despre corpuri astrale și am fi râs cu divinități chineze. Seri nesfârșite ne-ar fi așteptat într-un Ninive fastuos.

MacDou a deschis ochii și cu un zâmbet bun a murmurat: „Mulțumesc, frate.”

Am rămas multă vreme în cadrul ușii. Apoi am închis-o încet-încet și am coborât.

Când am dat la o parte perdeaua de la bucătărie, am văzut-o pe Rose Bonbon. Privirea îi era dură. În fața ei, în picioare, cu un Walther PPK în mână, era un bărbat în hanorac kaki.

Avea gura unui călău.

33

După slujbă a intrat în pensiunea Duroux. E clădirea lui, din inima cartierului. O clădire veche, fisurată, peticită, scorojită. Acolo, imigranții recent sosiți vin, se cazează câteva nopți, câteva săptămâni, înainte de a pleca. Locul miroase a grăsime arsă, a fum de iarbă, a sudoare și a piper roșu. Altădată acolo era o mănăstire. Ferestrele toate sunt identice, la fel și ușile, culoare taie etajele și tristețea a fost prevăzută, planificată de arhitecți, amestecată cu tencuiala. În curte, o fântână secată e înconjurată de plante galbene. Vara e și un pic de verde.

Carlos Campionul își joacă ultimele cărți. Viitor nu va mai fi pentru el. În salon, somalezii, cei de pe Coasta de Azur, sudanezii pregătesc o fiertură cu mazăre. Râsete puternice, frânturi de idei, bongo, alcool de manioc. Carlos cercetează pereții cu inscripții, unde se poate citi „Zulu Christ", „Dog Power", „Carmela, întoarce-te" și „Fuck the police". Alți necunoscuți au mâzgălit fresce cu demoni, patinatori, tamburini, vânzători de cafea. E o atmosferă de după carnaval, cu aceeași amărăciune și același rest de bucurie răsuflată.

Pensiunea Duroux e o râie imobiliară: cum i-a explicat Grizbec la ultima masă luată împreună, ea împiedică societatea mixtă Zena să se extindă către Strada Doudeauville și nu poate fi doborâtă pentru că e o clădire de interes colectiv. Familii întregi locuiesc aici, țâncii joacă fotbal în subsoluri. Altădată, surorile mergeau spre biserica Saint-Bernard numărând mătănii. Astăzi, din Biserica Saint-Bernard se revarsă imigranții ilegali. În zilele frumoase sunt adesea petreceri. Oamenii umblă de colo-colo. Poartă djellaba albe, verzi, mov. Unii au galoane aurii. Negresele își poartă copii în batice, peste burtă sau în spinare, uneori câte doi o dată. Fiecare ciupește câțiva bănuți, vocile sunt ridicate, muzica în surdină.

Inspectorii de la Ville de Paris au recomandat lucrări de reconstrucție, de mai multe ori. Țevile sunt depășite de multă vreme. Apa, în bălți largi a invadat podeaua, iar ciupercile albe cresc pe tavan. Toaletele se

revarsă frecvent. Zugrăveala este în plumb, dar nu a mai rămas din ea mare lucru. Căldură se dă când şi când. În lunile grele de iarnă locuitorii acestei gropi reuşesc să se descurce, improvizează sisteme de încălzire. Evident, toată clădirea ar putea arde şi iar arde. Grizbec a insistat mult asupra acestui punct.

Clădirea va arde.

Carlos Campionul şi-a pregătit armele în încăperea care îi serveşte drept birou, la parter şi pe care o foloseşte de ani buni pentru a-şi face socotelile şi pentru a-şi bea laptele. Tot acolo păstrează garderoba sclavului din pădurea Bois de Boulogne. Mingea de bachelită. Hamul de piele. Nuielele. Botniţa. Şireturile. Cravaşele. Cătuşele. Lumânările. Se priveşte într-o oglindă, simte cum îl cuprinde o bucurie fierbinte. E finalul. Clipa de graţie.

A pregătit bidoane de benzină. Cartierul e în flăcări, dar incendierea pensiunii Duroux va fi spectaculoasă. Nici chiar Max Mpétigo nu va putea să înţeleagă cum de s-a declanşat în toate aceste locuri deodată: în sudul şi în nordul clădirii, în est şi în vest, în centru. Experţii vor vedea doar foc şi pară. Râde singur de jocul lui de cuvinte.

Apoi se dezbracă. Îşi îmbracă haina neagră, din latex, foarte strâmtă, cumpărată dintr-un magazin de la Pigalle, Intrarea artiştilor. Deasupra îşi ia o cămaşă de mătase albă, cu mâneci largi, care îi dă un aer de hidalgo. Îi place comparaţia asta. Apoi o haină de piele neagră nou-nouţă. Se încalţă cu nişte pantofi noi, negri, de lac. Doar durerea mai lipseşte. Ia un ac de fonograf unul dintre acelea vechi, destul de groase care scârţâiau pe discurile de bachelită ale anilor 20. Se găsesc în piaţa de vechituri cutii noi, la câţiva cenţi. Stăpâna Victoria i-a dat ordine pentru această seară. Ştie ce are de făcut. Nu va mai fi altă noapte.

Visează la o femeie. E întinsă pe un strat de muşchi, stă în capul oaselor într-un sarcofag de fontă. Are pielea albă, apoi neagră. E culcată într-un hamac legănat uşor de briza serii. E în picioare în faţa lui, cu biciul în mână, lătrând ordine în vântul de nord. E mângâietoare. E crudă. E infirmieră. E călău. E tot, da, tot.

Sângele celorlalţi e spălat de sângele tău, îşi spune.

Își deschide șlițul. Cu un gest lent își înfundă acul în meat, așa cum îi cere stăpâna Victoria. Apasă. Durerea e roșie. Cad câteva picături de sânge. Ia un al doilea ac și începe din nou. Apoi un al treilea. Sunt douăzeci în cutie. Ultimele zece îi vor servi să-și străpungă glandul. Durerea e albastră. Își pierde cunoștința. Își revine. Începe iar. Va fi gata în curând.

Ultima oară, la Bois de Boulogne a îndurat mângâierile atroce ale unui cocoșat cu mâini umede. Nu putea țipa, bila de bachelită îl împiedica. Dar când s-a întors, a incendiat o casă pe strada Laghouat. Focul purifică totul.

Se pregătește și pe măsură ce noaptea se lasă, o suferință de crucificat îl mână. Când merge, ochii i se holbează. Sângele îi curge pe coapse. Se uită la cușca mare cu șobolani pe care a adus-o. E în mijlocul camerei. Șobolanii dansează. Chițăie. Au ochii roșii. Văd noaptea. Străpung obscuritatea.

Dansează în întunericul cel mai întunecat.

Carlos Campionul aprinde lumânările, își pune mănușile de dresor de șoimi și își începe munca, bucuria și moartea sa. Adio, Felipe.

Carlos Campionul crede în Rău.

34

Gavian ținteа spre televizor. Mi-a făcut semn. Am dat drumul draperiei de la bucătărie și am făcut trei pași până la masa lui Rose Bonbon. M-am așezat. O liniște de plumb s-a lăsat peste bistrou. La televizor, incendiile erau violent de decorative.

În hanoracul său kaki, cu picioarele depărtate, Gavian părea personajul cel rău de la balurile mascate. Dar ochii lui nu zâmbeau. Inspectorul Gavian de la Igienă nu venise să numere gândacii de bucătărie, nici șobolanii din curtea din spate.

— Unde e?

Tonul era jos, de rău augur.

Cu ochii rătăciți, încruntată, Rose Bonbon părea împietrită de spaimă. O știam, nu avea să se dea bătută atât de ușor. Mâinile nu îi tremurau. Sub înfățișarea de nevestică pitorească se afla o femeie de fier. Rose era o războinică, cu toate prafurile și magiile ei. Ar fi putut să îl facă pe Ginghis Han să danseze, să stingă vulcani, să îndulcească Gorgona. Pentru bărbatul ei ar fi putut inventa zei noi, bărboși și milostivi. Spuse:

— E… sus. E rănit… nu…

Gavian se strecură printre mese. Sirena pompierilor sfâșie liniștea apoi se destrămă în depărtare. Gavian îmi răsturnă cu dosul palmei ceașca de cafea. Firimiturile verzi se risipiră de parcă ar fi fost viața mea.

— Iar tu nu mișca.

Nu m-am mișcat.

— Te-am ratat alaltăieri, dar mai pot să corectez greșeala.

— Pentru că era să vă arunc în aer traficul?

— Pentru că îți băgai nasul unde nu îți fierbe oala. Omul meu își voia partea, fără ca tu să te bagi aiurea. Îi cerusem celuilalt cretin, Impala, să-ți zboare creierii, dar a dat-o în bară.

— De asta a murit Juan? Cine e omul tău?

— Gura, idiotule.

Avea să intre în bucătărie, să urce scara, să traverseze culoarul care mirosea a șofran și a eter și să îl omoare pe MacDou.

A dat draperia la o parte dezvăluind un steag, cu paiete, care avea imprimată imaginea unui schelet în haine de gală. Era Baronul Sâmbătă, baronul voodoo rânjind și distructiv. Poate reușea el să conjure blestemul firimiturilor verzi. Poate.

În urma lui Gavian, perdeaua se legăna molatic. Vântul de pe Strada Myrha șfichiuia ferestrele. Oamenii Sării, calmi, își vor continua cucerirea: până atunci, strada servise de reper, cu crăpăturile ei, cu trotuarele sparte, cu măcelăriile musulmane și cu dughene murdare. De la trădarea lui MacDou, echilibrul fusese rupt, acest echilibru fragil care menținea Pământul, Cerul și Sarea. Dacă o săgeată ar fi legată de un fir de mătase infinit, iar săgeata ar fi trasă spre Soare, ea ar trebui să plece cu forță și delicatețe pentru ca firul să lege înaltul și Adâncul, Sarea și Mierea, Pământul de apă și Pământul de pământ. Dacă ar fi prea slab, firul de mătase ar cădea. Și atunci Pământul, Cerul, Sarea s-ar despărți.

În 18, armonia fusese ruptă. Pierduserăm legătura cu lumea.

Gavian își agită arma, gata să urce.

Rose Bonbon se uită la impermeabilul meu de pe scaun, apoi, se întoarse spre Gavian, plină de o ură nedisimulată:

— Am ce îți trebuie.

Rose Bonbon se ridică. Intră în bucătărie. După câteva minute ieși de acolo cu o cutie de pantofi Salamander.

— Uite, e acolo.

Gavian privi cutia. Eu o fixam pe Rose.

— Da, Max. Am fost să caut cutia. Am ascuns-o în congelator. Când am văzut că arde mașina, mi-am spus că nimeni nu va ști nimic. Că vor credea că a ars și cutia. O dată, am fi avut și noi noroc… Am greșit.

Privirea îi era de gheață. Așeză cutia pe masă. Înăuntru erau două kilograme de heroină pură.

— Na. Și acum cară-te. Cară-te.

Gavian luă cutia Salamander și ieși. La televizor dădeau un nou incendiu.

MacDou, dezbrăcat de până la brâu, apăru de după draperie. Era gri și avea bandajul îmbibat de sânge. Mă privi. Avea în mână o armă. Ieși, cocoșat, în stradă. Un val de fum îl înghiți.

În spatele lui, un bărbat o luă la goană. Am simțit un miros de sudoare. Julien Rector era cu arma de serviciu în mână. Deodată am înțeles ce nu îmi dădea pace de vreo două zile. Când fuseserăm la Meudon, cu bicicletele, Rector întrebase dacă MacDou plecase cu o cutie… Cum de știa asta? Partenerul lui Gavian, omul lui, era al meu: Julien Rector. Am simțit un bloc de gheață în inimă.

35

Era în aerul saturat de ploaie, în lumini, în zgomotul mașinilor, în noaptea grăbită: era Crăciunul. Vitrinele magazinelor deja erau împodobite cu beteală argintie, zăpada artificială acoperea cochiliile stridiilor de decor la intrarea în Solo Prix. La Regele Cafelei, la ieșirea din metroul Marx-Dormoy, domnea o veselie cam forțată: într-un fum gros de țigară, croații, chinezii, turcii depănau povești de prin părțile lor râzând zgomotos. Pardesiele erau umede, un miros de câine plouat persista în fundul sălii. Cu pielea urâtă, chipul obosit, mâinile murdare, fiecare spera să se întoarcă în Ankara, la Belgrad, la Saint-Malo de sărbători. Vântul îi biciuia pe trecătorii care priveau neliniștiți spre haloul incendiului de la Château-Rouge. Ziarele deschise pe mese lăsau să se vadă titluri stacojii, în alfabete ciudate. Unii clienți beau vin fiert ieftin, alții preferau pentru încălzire whisky industrial. Câțiva drogați, jigăriți și cocârjați, priveau pe fereastră așezați la căldură. Elex, poetul irlandez, veșnic îmbrăcat în velur negru, își aștepta doza ca să se întoarcă la vasta lui saga în alexandrini, despre Irlanda. Își mai pierduse un dinte. Recita:

— Vrei să îți povestesc? Urmarea? Ai un ban pentru mine?

Era simpatic, dar nu era momentul.

— Am plecat din Irlanda, știi, fiindcă eram într-o relație delicată. Ceva cu poliția. Delicată, îmi place mult cum sună.

Era slab, fără vârstă, funcționa pe bază de heroină și îi plăcea să își compună o figură de revoluționar hăituit. Era un romantic. De Crăciun, în câteva zile, își va face cadou câteva sticle de Jameson.

Îl căutam pe MacDou cu pistolul pe fundul buzunarului. Era târziu, noaptea era ritmată de trecerea autopompelor. În fața Crédit Lyonnais era obișnuitul bal al drogaților, cei mai distruși, cei care îl căutau mereu din ochi pe dealerul de crack. Avea să treacă, avea să treacă, Moș Crăciun cu sacul plin de biluțe și de paradisuri artificiale. Sub camerele de supraveghere ale băncii, țopăiau de pe un picior pe altul, în frig. O femeie cu ochii

mari, cu părul despletit, cu aerul sumbru, se strecura printre ei, cu un chip cadaveric. Era de-a casei: Marcella. Încerca să se prostitueze, dar avea un aer prea bolnăvicios.

În fața pizzeriei era bicicleta lui Yann, originalul cartierului. Bătrân inofensiv, nu ieșea decât cu pălărie neagră de fetru, cu o cămașă albă bufantă, cu eșarfă roșie și cu saboți de lemn. De departe ar fi putut fi Aristide Bruant, ale cărui cântece le știa în totalitate, ca și glumele și toate poveștile de la Chat Noir. Fuma o pipă curbată care îi dădea un aer de înțelept. Nu-l văzuse pe MacDou.

L-am întrebat pe Gustin, băiatul de cafenea care semăna cu Bourvil:

— MacDou a trecut pe aici?

Gustin dădu din cap, aruncă o privire spre Colosse, câinele negru care dormea în spatele tejghelei și, ștergând paharul de burta lui grasă, mi-a explicat că își luase un avans pentru sărbători. Cu o seară înainte se îmbătase cu niște prieteni. Pe urmă adormise pe nevastă-sa, spusese el râzând zgomotos. „Pe nevastă-mea! Îți dai seama! Nu trebuie să ajungi să te deshidratezi, hm! Nu, nu, pe MacDou nu l-am văzut!”

M-am uitat spre strada Riquet, spre depoul SNCF. Riquet e tipul care a pus să se sape canalul de la Midi, în secolul al XVII-lea. De ce are dreptul doar la cea mai puțin ospitalieră stradă din Paris, nu pot să-mi explic.

MacDou era invizibil. Am pornit din nou pe străzile șfichiuite de vânt.

În față la *Cei Trei Frați* erau adunați oameni. Câteva grupuri de tineri nervoși aruncau cu pietre, cărămizi, coșuri de gunoi în CRS. Comisarul Sétubal, în mijlocul scuarului, părea depășit de situație. Asalturi neașteptate se succedau urletelor, izbucneau insulte, cartofi cu lame loveau scuturile forțelor așa-zise de ordine. Un Renault bătrân era în flăcări. Scântei venite dinspre Barbès cădeau pe gudron. Tufișurile din scuar arseseră. Rămurelele păreau chibrituri înnegrite. Toboganul nu mai era decât o armătură torsionată. Pe Biserica Saint-Bernard flamura atârna lamentabil: „Crăciunul, sărbătoarea tuturor”, se mai putea citi. Da, sărbătoarea tuturor. Dacă flăcările aveau să atingă contraforții bisericii, ea avea să se prăbușească spre nord, pe axa cea mai slabă. Polițiștii tropăiau pe loc, nerăbdători să spargă câteva capete.

Aparent, comandantul ezita. Liceeni pe scutere aruncau cocktail-uri Molotov, apoi fugeau într-un zgomot de eșapamente de contrabandă. Unii alergau. În spatele obloanelor trase, cartierul stătea la pândă. Valuri de aer cald traversau frigul nopții.

Deodată, o linie albastră de polițiști s-a repezit înainte. În câteva secunde, Strada Stephenson a fost înecată în albastru. Ploua cu lovituri de bâte. Manifestanții aruncau cu dale. De pe acoperișuri se împrăștiau bucăți de țiglă și tencuială. A început să curgă sânge. Am intrat la Normandie.

— Ajută-mă să las obloanele, Max Mpétigo!

M-am repezit spre manivelă. Un geam a fost spart înainte să apuc să las în jos tot oblonul de metal. Sticla scrâșnea sub picioarele mele. Nu mai aveam decât să așteptăm sfârșitul încleștării. În semiîntuneric se adăpostiseră vreo douăzeci de clienți. Normandie e scos sticlele. Am întrebat-o:

— Normandie, l-ai văzut pe MacDou?

— Doar foc am văzut, Max Mpétigo. Nimic altceva decât foc.

Pe străzi îți ștergi păcatele, am mai spus-o. Am mers deci pe străzi. Am mers de-a lungul bulevardului Barbès, unde apa împrăștiată de pompieri formase un râu negru pe sub domurile de flăcări, pe sub domurile de aur ale Istanbulului. Am luat-o pe Strada Doudeauville, unde manifestanții făcuseră prăpăd în comisariat, rupseseră clasoarele, dăduseră foc la dulapuri, împrăștiaseră arhivele. Un tânăr algerian dansa cu o șapcă de polițist pe cap. Am luat-o apoi pe Marx-Dormoy, de la metroul aerian până la Évangile, unde grupuri-grupuri de oameni așteptau să vadă dacă puteau să se întoarcă acasă. Pe Stephenson am mers printre șirurile de polițiști care, cu armurile lor albastre, aveau aerul unor cărăbuși de plastic. Pe Jean-Robert am mers de-a lungul canalului săpat de mașinăriile pentru terasament: de acum, apa se revărsa. Milioane de metri cubi de apă murdară umpleau fundațiile HLM-urilor proiectate de societatea mixtă Zena. Am mers pe Poissonnière, printre carcase de mașini arse. Am mers pe Château-Rouge călcând pe resturi de lampadare de Crăciun. Am mers pe Polonceau peste mari bârne de susținere. Acolo am văzut cadavrul lui Mongo

Impala, atârnat, spintecat cu o lovitură de cuțit. Intestinele îi atârnau pe trotuar. Un șobolan îi mâncase ficatul.

MacDou, rănit, nu era nicăieri. Se evaporase.

36

Merg mai departe. Îl caut pe MacDou mai departe. Străzile sunt negre. Din jgheaburile ciuruite țâșnesc mici fântâni de apă decorative. Mașinile pompierilor sunt peste tot. Poliția e peste tot. Focul e peste tot.

MacDou a fost șters de întuneric. Rose Bonbon mi-a spus: „Max, adu-mi-l.”

În colțul Străzii Poissonnière se află pensiunea Duroux. Pe acoperiș, manifestanții demontează țiglele ca să facă proiectile. La parter, e aprinsă lumina. Privesc. Un bărbat în cămașă de mătase albă și cu haină neagră merge încet, ca și cum ar fi rănit. Pare spaniol. Pe încălțămintea lui neagră, lustruită cu grijă sunt câteva picături de sânge.

Poartă mănuși. Mănuși mari de piele care îi urcă până la antebrațe. Sunt elegante. Bărbatul se apleacă deasupra unei cuști. Prin deschizătură, se vede cum mișună șobolanii.

Bărbatul prinde un șobolan și îl aruncă într-un bidon cu benzină. Aprinde un chibrit lung. Șobolanul ia foc, o ia la fugă se pierde într-o gaură. Alergând prin pereți, șobolanul aprinde casa.

Bărbatul face la fel cu alt șobolan, apoi cu al treilea, cu al patrulea, cu al cincilea. Șobolanii se împrăștie spre nord, spre sud, spre est, spre vestul clădirii la fel de repede ca niște fulgere. Un surâs de bucurie îi iluminează, da îi iluminează chipul.

Toți șobolanii sunt în flăcări.

Pensiunea Duroux e un rug în care bărbatul se pierde. O flacără imensă îl îmbrățișaseră.

Sunt luat pe sus de un val de oameni care gonesc.

37

Când am deschis ușa, epuizat, era să mă împiedic de Martemora făcută covrig. Își ridică capul, înfofolită în zdrențele ei, cu rucsacul ei „Save the world”.

— Salut, Martemora. Vrei o cafea?

Își scuturǎ capul cǎ da. Cu ușa deschisă, am pus apă la încălzit. Martemora nu voia să intre. Mi-am amintit de caseta pe care mi-o dăduse, împreună cu Bellochio. O pusesem pe televizor. În timp ce ieșeam cu cafeaua, am băgat-o în video. Era înregistrată de camera de supraveghere a Crédit Lyonnais, în piața Marx-Dormoy. Într-un colț al imaginii, se citea data și ora: 6 noiembrie, ora 18 și 37. Se zăreau trecători anonimi, cupluri grăbite, drogați în sevraj. Gura de metrou, din planul secund, servea drept azil de noapte. Oamenii erau într-un du-te-vino necontenit, se ignorau, nici măcar nu se priveau, fiecare prins de propriile gânduri. Apa începu să fiarbă. Distrat, am pus o linguriță de Nescafé. Deodată am avut senzația că văd un chip cunoscut. Apoi un altul. Cei doi oameni nu-și vorbeau. Ascuns în mulțime, primul îi întindea ceva celui de-al doilea. Apoi s-au despărțit. Am dat caseta înapoi. Cafeaua era gata. I-am întins o ceașcă Martemorei. O ținea strâns cu ambele palme ca să le încălzească. Suflă în ea și cu un zâmbet frumos pe chip, se așeză pe prima treaptă.

Am dat pauză. Primul bărbat era mic, un pitic ai fi zis. L-am recunoscut pe Grizbec. Cel de-al doilea era Gavian. Nu reușeam să văd ce îi strecura pe furiș adjunctul primarului lui Gavian. O cutie? De pantofi?

Am făcut un duș și am sărit peste rucsacul „Save the world”.

Văzându-mă că plec, Martemora se culcă din nou.

Pe trotuar, o noptieră spartă își revărsa conținutul. Erau scrisori, fotografii. În mica dimineață înghețată, aceste firimituri răzlețe ale unei alte vieți aveau ceva percutant. M-am aplecat și am adunat hârtiile înmuiate. Pe prima fotografie, o tânără în pantaloni scurți juca tenis. Vântul rece mi-a biciuit ceafa. Îngălbenită, poroasă, imaginea arăta o fericire dizolvată. Îmi plăcea. Mi-am potrivit basca lui Troțki pe cap și am pornit din nou. În

spatele meu, o umbră slăbănoagă se pierdu în întunericul unei intrări. O clipă mi-a fost teamă. Obosisem să îl caut pe MacDou.

În dimineața timpurie, nimic nu se mișca. Bârnele calcinate, scheletele înnegrite ale camioanelor, pubelele răsturnate presărau Strada Doudeauville. Amar nu deschisese *Idéal Bar*. O liniște ca de după război apăsa cartierul. Nu mai rămăsese nimic din pensiunea Duroux poate doar fundația știrbă, ca un șir de cioturi plantate pe trotuar. Acoperișul spart al unei clădiri atârna lamentabil, atârnat în bande de zinc. Clădirea Gaz de France crăpată, era în picioare încă, ca o sfidare. De o parte a străzii se scosese pavajul, iar noroiul mov emana un miros acru de putregai. Puțin mai departe, brutăria cu cornuri râncede era la locul ei. Iuri Preț Special dormea, fără îndoială, răsturnat peste vreo revistă de drept constituțional, plin de vodcă chinezească. Drogații, rândunicile dispăruseră. Un uscător de păr, relicva din vreun apartament înnegrit de flăcări zăcea pe trotuar. Pentru o clipă cartierul cunoștea pacea.

M-am îndreptat spre buticul lui Goldsinger. Marele Danone curățase orașul: domnea din nou. Era stăpân. Era regatul Sării aici. Cum urcam strada, am privit întinderea de apă care înlocuia acum șanțul șantierului. Pământie, apa clipocea pe lângă trotuar, acoperind jumătate din macara și barăcile din prefabricate ale muncitorilor. Începeau să se formeze plăci de gheață aproape de strada Marcadet. În depărtare, spre Villette, un zgomot de mașini se ridica dinspre bulevardul de la periferie. De cealaltă parte a apei, un bărbat stătea și privea. Avea o cutie în mână.

În mijlocul găurii pline de apă, plutea un pachet murdar.

Dumnezeule, plutea un pachet murdar.

Am recunoscut bandajul, am recunoscut mâinile, am recunoscut ceafa.

MacDou.

Un val de frig m-a năpădit până la gingii.

Omul acela, care stătea în picioare, era Julien Rector. Avea în brațe o cutie de pantofi.

Furia s-a dus. Brusc, cam ca atunci când trece o furtună care nu mai lasă nimic în urmă. Morții erau morți și gata. Săracii, jegoșii, fugarii, cei zdrobiți, cei îngenuncheați, toți aveau să-și ia viața de la capăt, a doua zi. Vor aștepta iar hârtia de la primărie pe care nu o aveau, vor căuta iar o nouă pensiune fără canalizare unde să se refugieze, vor scrâșni din dinți, veșnic umiliți, uciși la nesfârșit. Vor da iar foc la case. Apoi vor muri în liniște, fără hârtii, fără țară și fără bani. Cenușa lor va fi aruncată în uitare, precum cea a lui Alias, pisica. Ești sărăntoc din tată în fiu, așa cum ești notar sau jandarm. Sărăcia e o povară transmisibilă. Negrul moștenit este tot ce au oamenii de aici.

Rector îmi făcu semn să rămân pe loc. O mașină se opri, silențioasă. La volan, Gavian zâmbea. Avem impresia că îi pot vedea dinții de la depărtare. Avea o armă. Cu țeava spre mine. Rector merse spre mașină, o ocoli și se așeză în dreapta lui Gavian.

Am văzut cu coada ochiului o siluetă neagră lângă mine. Două împușcături răsunară. Gavian, cu o privire uimită, împușcă solul apoi se prăbuși peste volan. Nu mai avea nas, chip. Rector înțepenise. A dat drumul cutiei Salamander și a încercat să pună mâna pe arma lui de serviciu. Dar am fost mai rapid: Smith&Wesson îmi era la îndemână și am tras o dată. O singură dată. Totul a încremenit. Rector, aruncat literalmente cât colo, a căzut pe spate ca și cum ar fi fost izbit de un trailer. Glonțul meu îl izbise din plin în piept. Sângele a țâșnit în bălți, s-a amestecat cu cenușa cartierului. M-am lăsat pe vine lângă Rector. Era mort, iar ochii lui verzi erau deja lăptoși.

Goldsinger își băgă arma sa Sig Sauer în buzunarul impermeabilului și își netezi părul ud.

— M-au amenințat. Nu-mi place asta. Nu, nu-mi place deloc.

A rămas un timp cu ochii la cele două cadavre. Am verificat arma: mai rămăseseră cinci gloanțe. Goldsinger se ridică:

— Max, ia uită-te mai de aproape.

Nu mai avea tonul obișnuit. Negustorul cam șubred pe care îl cunoșteam, lăsase locul unui luptător. Îmi întinse mâna ca să mă ajute să mă ridic și i-am apucat-o. Mi-a strecurat un glonț în palmă. Avea botul negru. Pe el se putea citi: „Kevlar special 38”.

Cutia de pantofi se rostogoli în mlaștină și dispăru.

O bulă mare se ridică la suprafață. Alene, se umflă în apa murdară, apoi explodă cu lentoare. Fu urmată de alta. Noroiul îmi stropi încălțămintea. Am făcut un pas înapoi. Corpul lui MacDou se răsucea. Vedeam cum spatele său își schimba poziția, cum brațele se îndreptau spre centrul mlaștinii. Era la vreo zece metri și aluneca rapid spre ochiul vârtejului care se răsucea când alene când cu repeziciune. Cercurile apei se ordonară: un titirez lichid se formă. Viteza turbinei lichide creștea, era acum atât de rapidă încât în mijloc apăruse un con. Ai fi zis că e un sifon de evacuare gigantic.

Piscina olimpică se destupase.

Într-un minut, apa a început să se rotească cu o viteză teribilă. MacDou, juca acolo ca înnebunit, cu fața spre Pământ, cu spatele spre Cer. Firul de mătase se rupsese de-a binelea. Juca și făcea gesturi de bucurie, tresălta cu veselie, se zgâlțâia de râs. Îl avea pe dracul în el, desigur.

A apărut șantierul. În mijloc am văzut o gaură. Cu un zgomot abject de scurgere apa a fost aspirată. A dispărut totul. Macaraua, cabanele, grămezile de pământ, cazmalele, amintirile, vârtejul de dragoste, totul.

Nu mai rămânea decât o groapă cleioasă, împuțită, care se deschidea într-o șobolănie nesfârșită.

Niciodată nu l-am mai găsit pe Marcel-Étienne Dou. E în centrul Pământului, caraghiosul.

38

— Vă amenința?

— Da.

— Cu ce armă?

Interogatoriul dura de ore întregi. Povesteam același lucru, iar, cu toate detaliile. Cei doi oameni de la IGS, poliția poliției, păreau instalați pentru totdeauna în biroul lui Sétubal. Nu mai era niciun martor în afara mea: pe Goldsinger parcă îl înghițise pământul, iar locuitorii Străzii Jean-Robert aveau și alte lucruri mai bune de făcut, decât să se amestece într-o istorie murdară.

— Cum de știați că Rector și Gavian aveau o legătură?

— Nu știam. Dar îmi dădeam seama că inspectorul Rector nu era curat.

— Totuși, erați prieteni.

— Da.

— Și nu erați la curent cu nimic?

— Nu.

Cafeaua era proastă, atmosfera dezagreabilă. Îmi doream să fiu la Istanbul. Îmi era somn.

Interogatoriul începu din nou:

— Cine v-a oferit pista?

— Nimeni anume. Doar am avut noroc.

— De unde aveți muniția Kevlar?

— Am cumpărat-o.

— De la cine?

— Nu știu.

Stenograful consemna, în colțul său. Din când în când, Galichat băga capul pe ușă cu o privire urâtă. Spre prânz, unul dintre inspectori m-a pus să semnez depoziția.

— Rămâneți la dispoziția noastră, domnule Mpétigo.

M-am ridicat cu greutate. Somnul îmi încleia membrele. Și tristețea. Dar am reușit să nu pomenesc deloc numele lui Goldsinger sau pe cel al marelui Danone. Mici aranjamente cu adevărul: mereu era așa.

Chiar înainte de a ieși, Sétubal mă opri. Cu mâinile la spate, se apropie de mine cu un zâmbet de preot mucalit.

— Ei bine, iată. Ați scăpat.

— Așa s-ar spune.

— S-ar spune și că afacerea are ramificații mai sus.

— La primărie?

— Poate. Dar știți cum e…

Știam. Sunt oameni care nu pot fi atinși. Dar Sétubal se înșela: chiar și invulnerabilii trebuie să plătească uneori. Moartea lui Juan trebuia să fie reglată cu orice preț. Sétubal adăugă:

— Am avut dreptate să am încredere în dumneavoastră. Haideți, mergeți acasă.

Poate chiar era uman acest comisar. Mă rog, aproape. Cu o mână pe umărul meu îmi deschise ușa. Era frig afară. Adulmecă o clipă mirosul străzii, apoi își coborî bărbia ca să îmi încredințeze un secret:

— Aveți grijă.

Părea mulțumit de el.

În timp ce mă îndepărtam, îl auzii:

— Mpétigo?

M-am întors. Se apropie de mine și mă întrebă cu un aer fals încurcat:

— Spuneți-mi, am cam uitat de tipul cu uscătorul de păr din Strada Myrha.

— Așa?

— A încasat un glonț Kevlar, dacă nu mă înșel.

— Mmm.

— Nu cumva, din întâmplare, dumneavoastră…

— Nu, clar, nu, comisare.

— Atunci… Atunci cine? Îmi trebuie totuși un nume. Pentru raport, mă înțelegeți?

Înțelegeam. Eram singurul care fusesem descoperit cu gloanțe Kevlar. Își frecă bărbia și mă privi cu un aer sincer amuzat.

— Pentru raport… Nu pot pune orice.

Nu.

Stăteam acolo, în frigul de decembrie, sub gaura de ozon, departe de stenograf. Atunci el continuă:

— Sunt sigur că asasinul lui Juan Lorca a făcut asta. Acest Mongo Impala, să zicem…

Se întoarse și se îndreptă spre comisariat. Aproape uman. Repetă:

— Să zicem.

Iuri mă aștepta. Ajuns la *Idéal Bar,* am cerut o cafea. Amar mi-o oferi fără să spună nimic. Iuri bău o votcă, își

aprinse o țigară și mă bătu pe umeri. Gaura din stratul de ozon se mărea cu siguranță, având în vedere că Iuri fuma.

— Mulțumesc, Iuri. Mulțumesc pentru tot.

— Pentru puțin, Max. Ce-ar fi să mergem să mâncăm castraveciori și piroști la mine? E o fată din Tbilisi care gătește teribil…

— Aveam impresia că îți plac ucrainencele.

— Da. Dar și georgienele, cazacioaicele, cele din Baltice, fetele din Azerbaidjan…

L-am îmbrățișat și l-am lăsat acolo. Am reușit să scap de pupăturile *à la russe.* Am plecat. Mai aveam ceva de făcut.

În buticul lui, picior peste picior, cosea. Ușa făcu clopoțelul să sune și am văzut că înăuntru nu mai era nimeni altcineva. Să nu fi fost acolo lucrătorii asiatici?

— E Crăciunul, Max. E liber.

— Pentru dumneavoastră nu?

— Nu. Nu și pentru mine. E de lucru. Trebuie să termin de ajustat costumul ăsta pentru astă seară. Un client vrea să meargă la slujba de la miezul nopții.

— Vroiam să vă mulțumesc, domnule Goldsinger.

— Nu aveți pentru ce, Max. V-am mai spus-o, trebuie să supraviețuiești.

— V-am urmat sfatul. Am supraviețuit.

— E tot ce contează. Restul…

Își ridică pe nas ochelarii lui semi-lună, înfipse acul într-o papiotă și își întinse picioarele lungi. Centimetrul din jurul gâtului său, părea un colier galben și negru. Într-un colț al magazinului, un samovar fluiera ușor. Goldsinger turnă în două pahare un ceai negru ca turba.

— Un cubuleț de zahăr?

— Două, Gold, vă rog.

Băurăm în liniște. Afară începea să ningă. Am întrebat.

— De ce, Gold?

— Vroiau să facă din magazinul meu depozit pentru droguri. Nu accept așa ceva.

— Dar dacă nu au căzut toți vinovații? Dacă există invulnerabili?

— Le-ar trebui niște vacanțe. Unele veșnice, ar fi cel mai bine.

— Și dacă sunt cu adevărat de neatins?

— Nu există așa ceva, Max. Toți sunt vulnerabili. Toți, crede-mă. Chiar și invulnerabilii.

Am vorbit de unele și de altele. Despre bătrâna spălătorie a lui Zola, care arsese, despre Piața Olive care dispăruse. Despre Iuri care se pregătea să dea examen la Drept. Despre buticul lui cu conducte de gaz în neregulă. Povesteam. Goldsinger asculta cu atenție. La sfârșit mă întrebă:

— Am impresia că nu îmi spuneți totul, Max.

— Așa e.

— Mai e ceva?

— Lucrurile nu sunt așa cum par, spunea Éliphas Lévi.

Zâmbi amuzat. Am lăsat paharul. Apoi am scos din buzunarul impermeabilului meu caseta de la Martemora. Am pus-o pe masă.

— Un cadou pentru dumneavoastră, Goldsinger.

Ne-am privit o clipă. Apoi, aparent fără motiv, ne-am îmbrățișat, îmi zgâria obrazul cu barba prost rasă. Fostul luptător a luat caseta.

Am luat-o spre RER. Afișele de la ultimele alegeri erau aproape dezlipite. Grizbec zâmbea. Nu mai avea să zâmbească prea mult. Gold va avea grijă.

— Bună seara, domule Mpétigo!

Portarul îmi făcu un semn discret. Mi-am ridicat basca lui Troțki și am intrat în curtea gri. Tipul, în geacă albastră, fără nasturi, mergea pe poante după o simfonie tăcută. Dansa stângaci, se apleca, arunca un picior în piruete de carnaval, lua postura unei balerine de operă. În capul lui, își crea probabil propria viziune despre Lacul lebedelor. Fusese mereu acolo, de când ajunsesem prima dată în acel loc, într-o altă viață. Am luat un scaun pliant de sub colonadă, într-un miros de praf de cretă. Un brad scăpăra în fundul curții cu un aer părăsit.

Rose Bonbon își închisese bistroul. Mă întrebase:

— Le-ai zis de MacDoudou, Max?

— Nu. Le-am zis că ajunsese acolo din întâmplare. Se descurcă ei.

O infirmieră a apărut, mi-a adus jambon, piure, un pahar de sifon o sardină și o portocală. Am pus pe masă un mic dromader.

În acest spital, rămâneau fantomele: Juan Lorca și cu mine. M-am gândit la mama, la Martemora și la copiii ei dispăruți, apoi la micuțul Salivă. Jambonul avea gust de carton. Omorâsem un prieten și îmi rămăsese doar tristețea. „Nu pentru morți, pentru cei vii”, spusese Rector. Totul se reducea la asta: la teritorii. Era teritoriul lui Danone și teritoriul poliției. Era teritoriul oamenilor și cel al șobolanilor. Pe strada mea, oamenii erau invitați pasageri; șobolanii, seniorii eterni.

Avertisment

Surprinzător, acest roman s-a născut dintr-o remarcă a lui Kiki din Montparnasse care, ajunsă la Paris în timpul războiului din ’14-’18, leșină de foame și se trezi printre șobolanii care urlau, spune ea, cuprinși de flăcări. Unele dintre incendiile din Paris, în cartierele de jos, se datorau acestei proceduri, care mi-a fost confirmată de către un locuitor nonagenar de pe Strada Doudeauville. Tehnica este așadar autentică, la fel cum e și aceea a coapselor de gelatină. În rest, personajele și situațiile sunt complet fictive. Așadar, orice asemănare cu persoanele reale e întâmplătoare. În schimb, orice asemănare cu șobolanii…

François Forestier
STRADA ȘOBOLANILOR

„Primul cadavru avea o înfățișare stranie: chipul părea supt din interior. Obrajii, încremeniți, lăsau să se ghicească prin transparența lor zone de umbră, pungi apoase, pietricele negre. Buzele, de un gri molatec, spânzurau. Limba, care atârna pe lângă colțul gurii, era coaptă. Mortul fixa cu privirea crăpăturile tavanului, traversate de muluri sărăcăcioase. Zgribulit pe pardoseala, omul era vag mumificat, înghețat de durere, cu genunchii strânși la piept. Vedea lucruri pe care eu nu le vedeam."

„Strada șobolanilor e o carte neagră, la fel de neagră precum cafeaua pe care o servește Amar, patronul bistroului local. Pur și simplu cititorul trebuie să accepte să plonjeze în universul cosmopolit al romanului, un univers în care distrugerea și răul sunt pretutindeni. Iar ancorarea acțiunii în realitate – și în actualitate! – ne împiedică să ne distanțăm de ceea ce se petrece în carte."

Emilie Deschamps – evene.fr

„Din când în când, de la Paris vin știri despre incidente care se petrec la periferia orașului: încăierări între emigranți și poliție, incendieri de mașini, spargeri de vitrine. Dacă vreți să dați puțin vălul de pe aceste evenimente, e bine să citiți excelentul thriller *Strada șobolanilor* al lui François Forestier. O carte amară, scrisă cu mânie, având o concluzie dezarmantă: «Pe strada mea, oamenii erau invitați pasageri; șobolanii – seniorii eterni.»"

George Arion

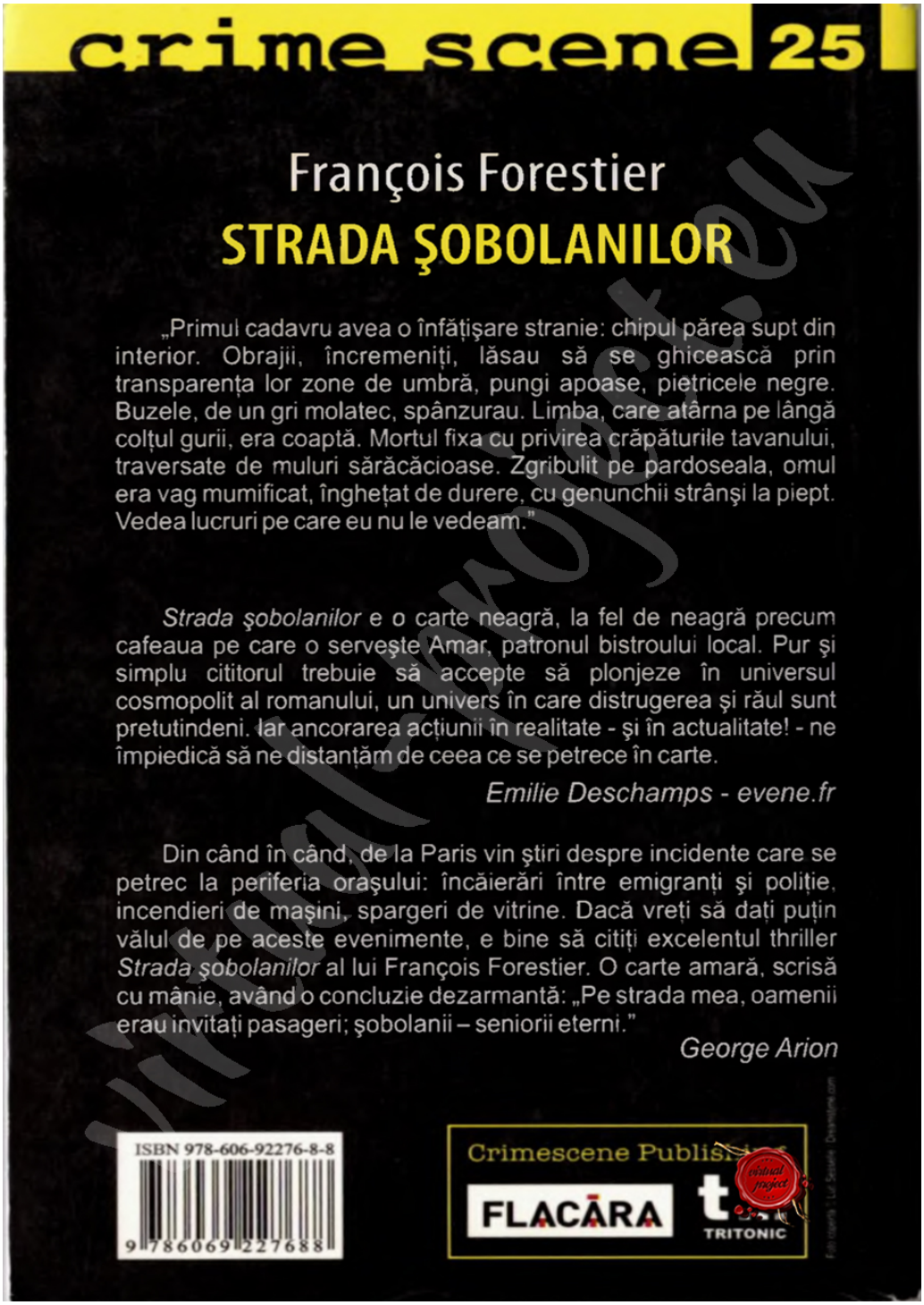
crime scene 25
François Forestier
STRADA ŞOBOLANILOR
„Primul cadavru avea o înfăţişare stranie: chipul părea supt din interior. Obrajii, încremeniţi, lăsau să se ghicească prin transparenţa lor zone de umbră, pungi apoase, pietricele negre. Buzele, de un gri molatec, spânzurau. Limba, care atârna pe lângă colţul gurii, era coaptă. Mortul fixa cu privirea crăpăturile tavanului, traversate de muluri sărăcăcioase. Zgribulit pe pardoseala, omul era vag mumificat, îngheţat de durere, cu genunchii strânşi la piept. Vedea lucruri pe care eu nu le vedeam."
Strada şobolanilor e o carte neagră, la fel de neagră precum cafeaua pe care o serveşte Amar, patronul bistroului local. Pur şi simplu cititorul trebuie să accepte să plonjeze în universul cosmopolit al romanului, un univers în care distrugerea şi răul sunt pretutindeni. Iar ancorarea acţiunii în realitate - şi în actualitate! - ne împiedică să ne distanţăm de ceea ce se petrece în carte.
Emilie Deschamps - evene.fr
Din când în când, de la Paris vin ştiri despre incidente care se petrec la periferia oraşului: încăierări între emigranţi şi poliţie, incendieri de maşini, spargeri de vitrine. Dacă vreţi să daţi puţin vălul de pe aceste evenimente, e bine să citiţi excelentul thriller Strada şobolanilor al lui François Forestier. O carte amară, scrisă cu mânie, având o concluzie dezarmantă: „Pe strada mea, oamenii erau invitaţi pasageri; şobolanii – seniorii eterni."
George Arion
ISBN 978-606-92276-8-8
9 786069 227688
Crimescene Publis
FLACĂRA
TRITONIC

[1] SNCF = Căile ferate franceze (n.red.)

[2] FN = Frontul Național – partid politic francez, situat la extrema dreaptă. Naționalist condus de Le Pen.

[3] EDF și PTF = Electricité de France și Postes, télégraphes et téléphones, unele foste companii naționale de profil din Franța (n.red.)

[4] Primăria generală a Parisului (n.red.)

[5] Organizație clandestină sionistă creată în 1920 cu scopul de a-i proteja pe evreii emigrați în Palestina de atacurile arabilor (n.red.)

[6] Obiect de îmbrăcăminte de origine africană asemănătoare unei rochii, foarte largă și lungă (n.red.)

[7] CRS = Compagnies Républicaines de Sécurité, forțe aparținând Poliției franceze, cunoscute în principal pentru rolul lor în stăpânirea mișcărilor de stradă. (n.red.)

[8] Uniunea pentru o mișcare populară, partid de dreapta și centru-dreapta în Franța (n.red.)

[9] Totul merge bine – în limba franceză (n.red.)

[10] Îmbrăcăminte tradițională musulmană (n.red.)

[11] Conservă preparată sub formă de pastă din ficat, carne de porc și slănină.

[12] Amestec natural gazos, inflamabil și explozibil, în care predomină metanul și care se degajă în timpul lucrărilor miniere.

[13] GIGN – Groupe d'intervention de Gendarmerie nationale, unitate de elită a jandarmilor francezi, specializată în operațiuni anti-teroriste. (n.red.)

[14] HLM = locuințe cu chirie moderată. Locuințe sociale a căror chirie e parțial subvenționată de stat sau de comunitățile locale (n.red.)

Table of Contents

1.
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
Avertisment

Table of Contents

1. 7
2 11
3 16
4 24
5 31
6 37
7 39
8 45
9 55
10 61
11 66
12 71
13 73
14 81
15 87
16 95
17 101
18 105
19 108
20 112
21 116
22 118
23 121
24 127
25 129
26 132
27 136

28 142
29 144
30 147
31 150
32 155
33 160
34 163
35 166
36 170
37 171
38 175
Avertisment 180